

INHOUD

Samenvatting	3
Summary	4
Woord vooraf	5
Verzamelen en bewaren	5
Afbakening van het onderzochte gebied	7
Situering van de onderzochte holle wegen	8
Toelichting bij de beschrijving van de lokaliteiten	22
Beschrijving van de lokaliteiten	23
Lijst van de bodemtypes	54
Gevonden soorten per holle weg	56
Soortbespreking	65
Verspreidingskaarten	71
Conclusies	79
Bedenkingen en onopgeloste vragen	80
Dankwoord	81
Literatuurlijst	82

SAMENVATTING

Van september 1988 tot januari 1990 werden 114 holle wegen en graften minutieus bemonsterd op slakken. Het gebied strekt zich grosso modo uit binnen de lijn: Diest-Aarschot-Vossem-Overijse-Voerstreek-Diest.

Alle vindplaatsen worden nauwkeurig aangeduid op topografische kaarten (1/25.000) met vermelding van het U.T.M. 10 x 10 km hok, het U.T.M. 1 x 1 km hok, de aard van de bodem, de geologische situering, het algemeen uitzicht, de bermhoogte en de waargenomen planten.

Binnen het onderzochte gebied werden 43 soorten landhuisjesslakken gevonden. Een tabel geeft alle gevonden soorten weer gerangschikt per vindplaats. Het voorkomen van de soorten wordt besproken en vergeleken met de gegevens uit de "Voorlopige Atlas van de landslakken van België". De verspreidingskaarten van deze atlas werden aangevuld terwijl

een inset bij elke kaart de situatie van vóór ons onderzoek weergeeft.

Een verrassend resultaat is dat *Vitrea contracta*, een zeldzame soort in België, in 46 van de 114 lokaliteiten werd aangetroffen. De vondsten van alle andere soorten betekenen een proportionele aanvulling van de reeds beschikbare gegevens.

Het zuidelijke deel van het onderzochte gebied is duidelijk rijker aan soorten dan het noordelijke deel, wellicht omwille van de kalkrijke lössbodems. In de Voerstreek en de Nermbeekvallei (Hoegaarden) vonden we de grootste diversiteit aan soorten.

In het algemeen kunnen we zeggen dat holle wegen een grote soortenrijkdom aan slakken vertonen. Vooral in sterk in cultuur gebrachte gebieden (b.v. Haspengouw) kunnen zij als refuges worden beschouwd. Wij pleiten dan ook voor een adequate bescherming van deze interessante biotopen.

SUMMARY

Snails from sunken roads.

From September 1988 till January 1990, 114 sunken roads were meticulously sampled for snails. The investigated area is encompassed by a line formed by the following localities: Diest -Aarschot - Vossem - Overijse - Voerstreek - Diest.

All sampling localities were marked on topographical maps (1/25.000), noting the U.T.M. 10 x 10 and 1 x 1 km squares, the soil consistency, the geological age, the overall appearance of the site, the height of the bank and the observed plant species.

Within the investigated area 43 species of terrestrial snails were found. A table is presented, giving all encountered species per sampling locality. The distribution of each species is discussed and compared to data from the "Preliminary Atlas of the Terrestrial Gastropods of Belgium". Distribution maps from the Atlas are supplemented, while small maps present the situation before the present contribution.

Surprising is the presence of *Vitrea contracta*, a rare species in Belgium, in 46 of the 114 sampling localities. The other species represent a proportional addition to the already known data.

The southern part of the investigated area is clearly species richer than the northern part, most likely due to the lime-rich loessial soil. In the "Voerstreek" and "Nermbeekvallei" (Hoegaarden), the highest species diversities were encountered.

In general we can conclude that sunken roads harbour a diverse snail fauna. Especially in major cultivation areas (e.g. Haspengouw), they can be regarded as refuges. We would like to plead for adequate protection of these interesting biotopes.

WOORD VOORAF

Iedereen weet dat er onherstelbare schade wordt aangericht aan unieke natuurgebieden en dat er steeds meer waardevolle biotopen verdwijnen.

In onze streek zijn het vooral de holle wegen en graften die dreigen voorgoed verloren te gaan door nefaste gevolgen inherent aan moderne landbouw. De drang om het belang van deze lineaire landschapselementen aan te tonen, gekoppeld aan een algemene interesse voor de natuur, was de aanzet tot deze studie.

Omdat vroegere inventarisaties van vogels en planten in holle wegen geen uitzonderlijke resultaten opleverden, was er met het oog op bescherming nood aan een nieuwe benadering van dit speciale biotoop. Daarom besloten wij er het voorkomen van huisjesslakken te onderzoeken. Door deze keuze was ons onderzoek niet seizoensgebonden, in tegenstelling tot het onderzoek naar vele andere ongewervelden. Huisjesslakken kunnen tevens vaak gedetermineerd worden op basis van de schelp - zelfs een lege - wat niet het geval is bij naaktslakken.

In het begin hadden we er geen enkel vermoeden van welke resultaten dit onderzoek zou opleveren. Naargelang onze kennis van het studieobject groeide, verbeterden zowel de resultaten als het inzicht erin. De waarde van holle wegen en graften als halfnatuurlijk biotoop voor huisjesslakken kwam ook meer en meer tot uiting.

We hopen dan ook met deze studie een bijdrage te leveren tot de bescherming van deze waardevolle en bijzondere landschapselementen.

VERZAMELEN EN BEWAREN

VERZAMELEN

Elke holle weg werd door vier personen gedurende gemiddeld één uur intensief bemonsterd. De duur van de staalname werd mee bepaald door de soortenrijkdom. Als deze groot was, loonde het de moeite langer te verzamelen.

Her en der in de holle weg werden de humuslaag en de bovenste 5 cm van de bodem uitgekamd. Ook (rottend) hout, stenen, gestort materiaal en mos werden grondig onderzocht. Het bleek zeer lonend om minutieus grassprietjes en andere levende plantedelen van dichtbij voorzichtig af te speuren, vooral bij vochtig weer.

Van bepaalde soorten werd slechts een beperkt aantal exemplaren meegenomen om een populatie niet meer dan nodig te verstoren en omdat het niet in onze bedoeling lag een populatieonderzoek te verrichten. Per holle weg werden alle grote huisjes (vanaf 5 mm) in een glazen pot gestopt, terwijl de kleinere soorten in glazen buisjes bijgehouden werden. Deze kleinere soorten werden aanvankelijk over het hoofd gezien. Latere vondsten tonen

echter aan dat dit niet te wijten was aan de methode van bemonstering, maar wel aan een gebrek aan ervaring.

Ervaren malacologen zouden wel eens vraagtekens kunnen plaatsen bij de betrouwbaarheid van de gebruikte verzameltechniek. In de literatuur wordt immers aangeraden om naast handbemonstering supplementair te zeven. Deze methode bestaat erin allerlei bodemmateriaal in verschillende fracties uit te zeven. Dit is - volgens literatuur (MARQUET, 1987) - de enige tactiek om kleinere soorten in grote hoeveelheden te vinden.

Wij zijn van oordeel dat onze methode, namelijk grondig en langdurig ter plaatse zoeken, eveneens zeer vruchtbaar is, gezien wij een verscheidenheid aan soorten en vaak grote aantallen slakken van zeer kleine afmetingen vonden. Bovendien zou op vele plaatsen de zware leemgrond - vooral bij vochtig weer - het zeven erg bemoeilijken.

BEWAREN

In totaal verzamelden wij 6.688 slakken. Op een tiental lege huisjes na - die droog werden bewaard - zetten wij alle slakken op 70% alcohol. Om de zwakzure ontaarde alcohol te neutraliseren en aantasting van de schelp te voorkomen, werd borax toegevoegd (100 cc per 20 l alcohol).

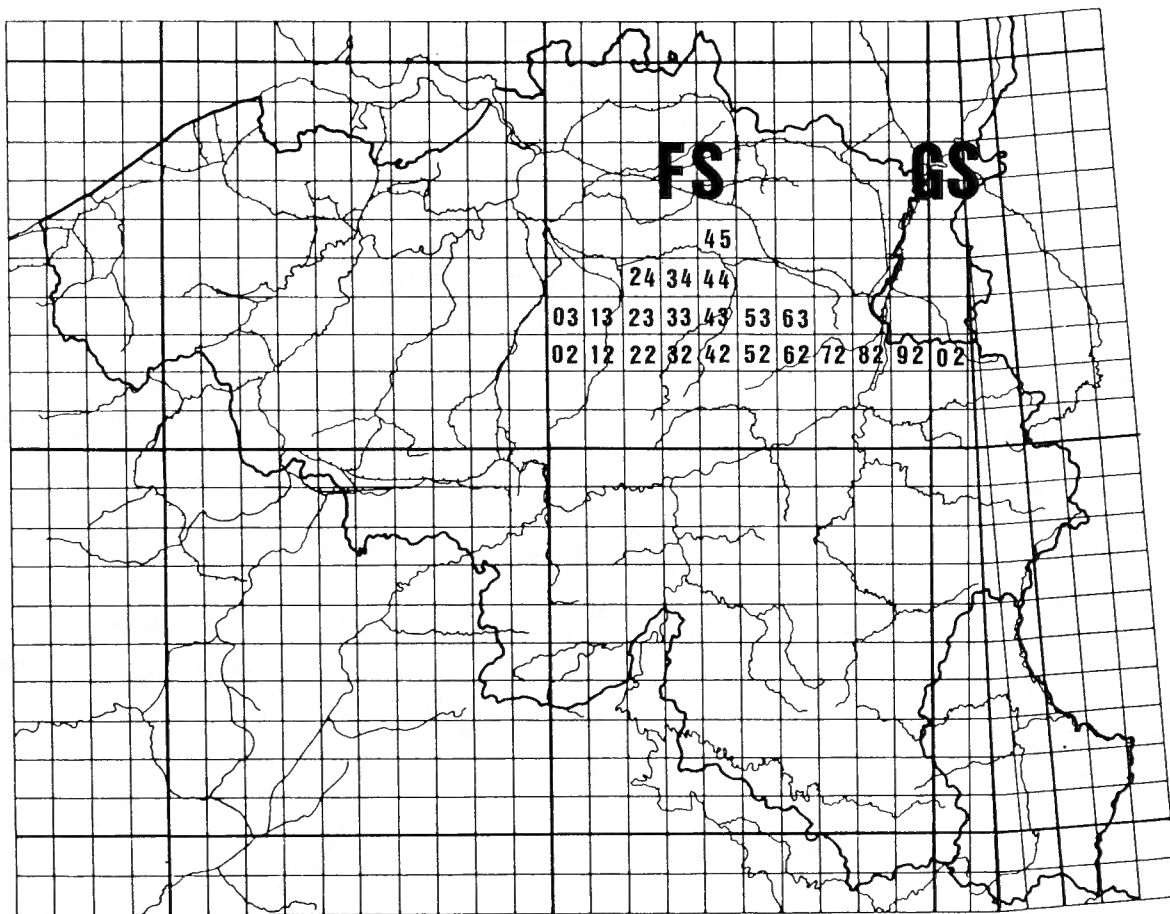
Wij hebben onze gehele verzameling geschonken aan het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, waar ze in de algemene verzameling Belgische mollusken werd opgenomen en ingeschreven onder het registratienummer I.G. 27.617.

AFBAKENING VAN HET ONDERZOCHE GEBIED

Voor een exacte situering van ons onderzoeksgebied gebruikten we het U.T.M.- raster (Universal Transverse Mercator). België werd voor de kartering verdeeld in 375 10km x 10km hokken. In dit aantal zijn ook de perifere hokken begrepen die slechts ten dele Belgisch grondgebied bevatten (MARQUET, 1985 en 1987).

Ons onderzoeksgebied strekt zich uit over 22 U.T.M.-hokken: FS02, FS03, FS12, FS13, FS22, FS23, FS24, FS32, FS33, FS34, FS42, FS43, FS44, FS45, FS52, FS53, FS62, FS63, FS72, FS82, FS92 en GS02 (zie kaart 1).

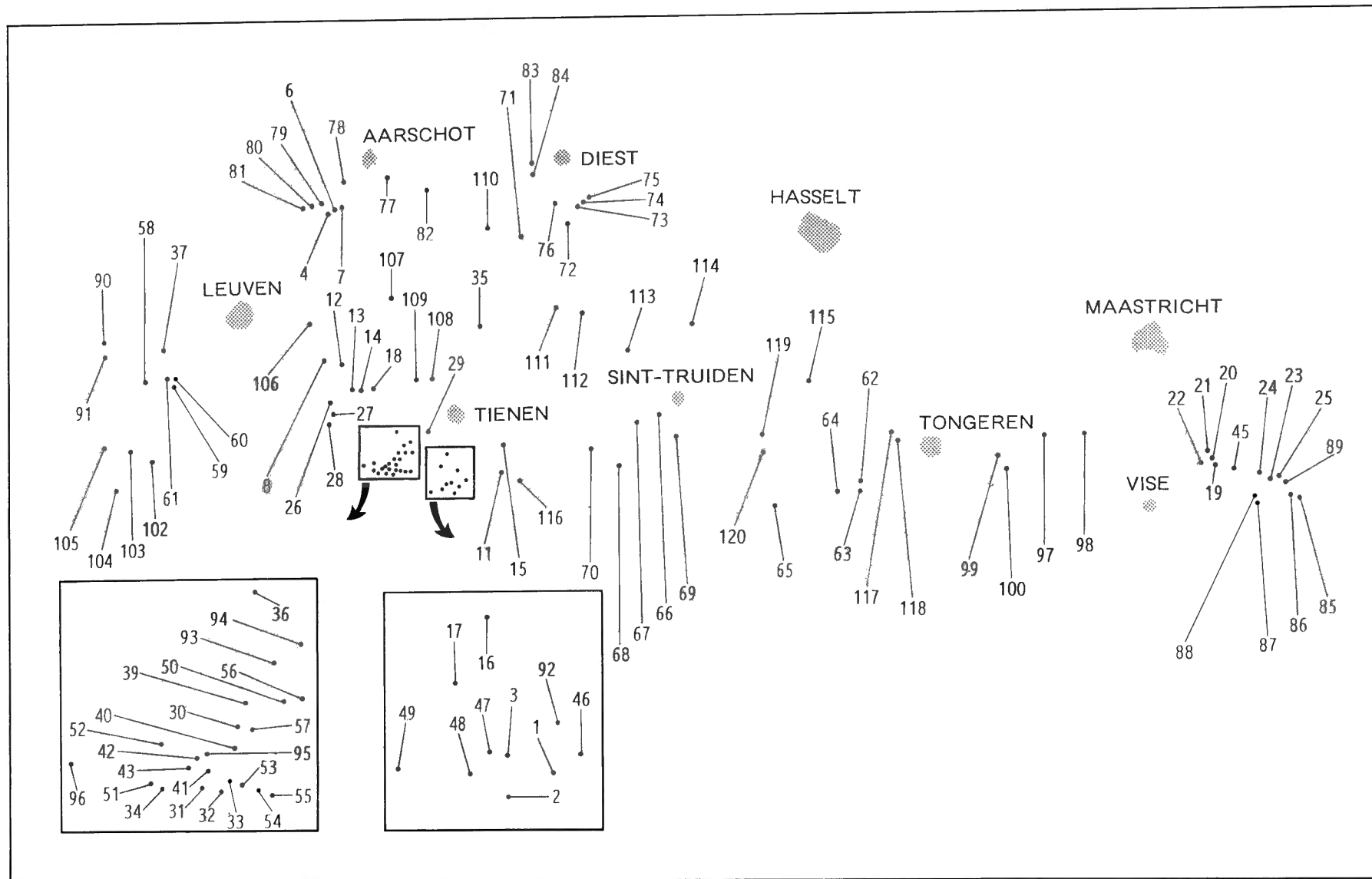
Kaart 1: het onderzochte gebied.

SITUERING VAN DE ONDERZOCHE HOLLE WEGEN

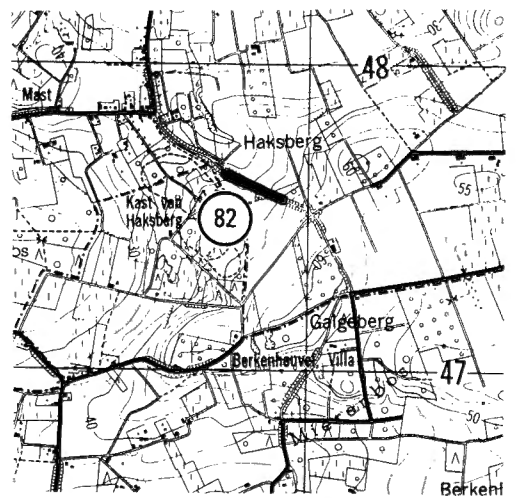
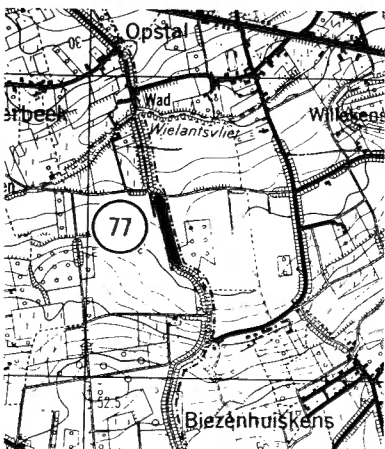
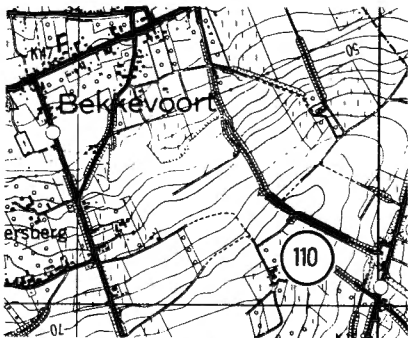
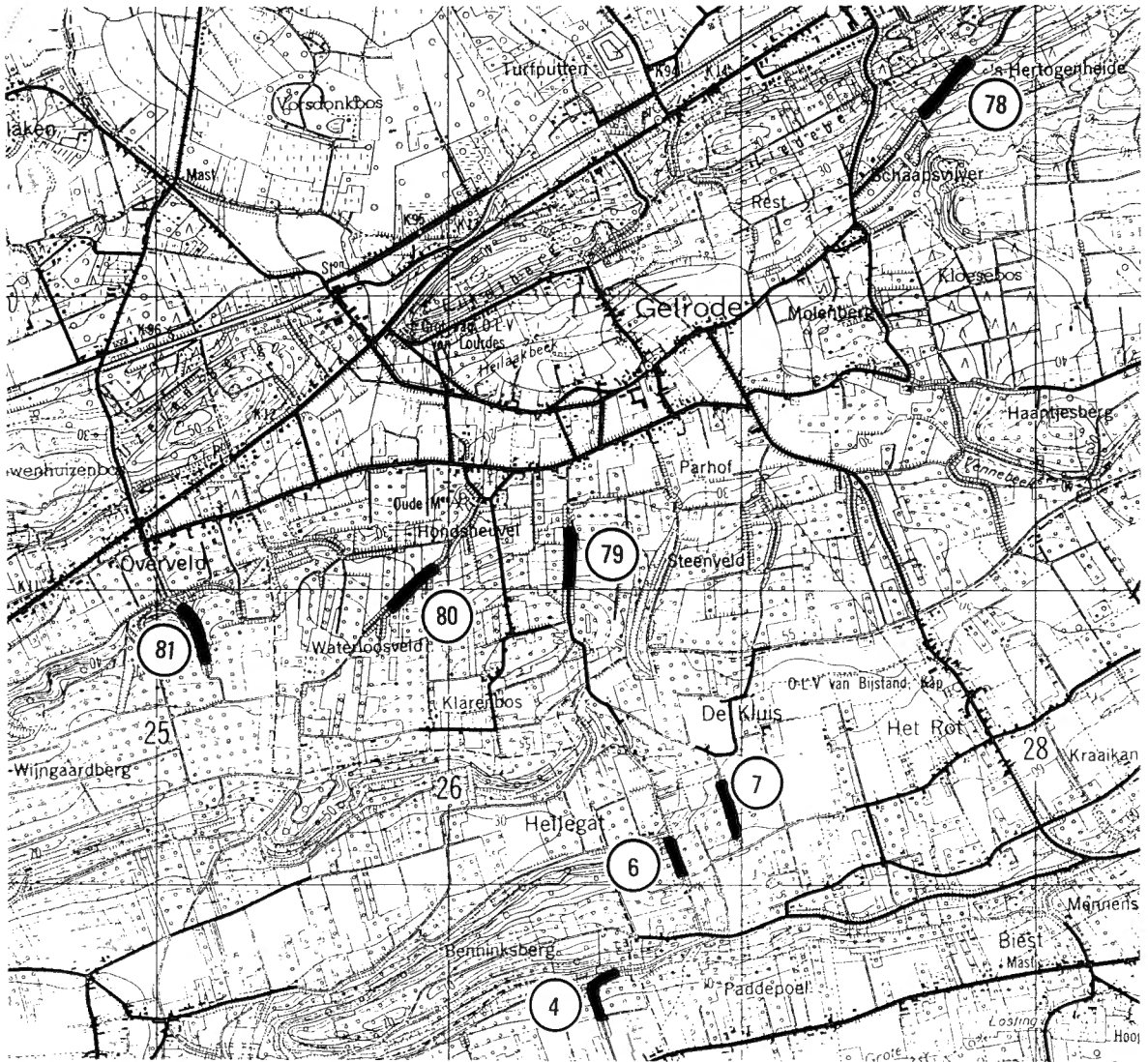
Alle onderzochte plaatsen kregen een nummer toegekend gaande van 1 tot en met 120, dat bepaald werd door de chronologische opeenvolging van de staalnamen. In deze studie worden "slechts" 114 lokaliteiten behandeld, vermits de 6 overige stalen niet in holle wegen of in graften genomen werden en dus niet pasten in het kader van dit project.

Op kaart 2 worden de 114 onderzochte holle wegen en graften samen met het bijhorend nummer t.o.v. enkele belangrijke steden gesitueerd. Voor de duidelijkheid werd het ten zuiden van Tienen gelegen gebied in twee naast elkaar gelegen vierkanten uitvergroot, zodanig dat het linker vierkant overeenkwam met het ruilverkavelingsblok Hoegaarden. Dit gebied werd intensief bemonsterd om een steentje bij te dragen tot de bescherming van de vele holle wegen en graften, die door een nakende ruilverkaveling voorgoed dreigen te verdwijnen. Hiertoe verleenden we onze medewerking aan professor GULINCK (Landbouwwetenschappen K.U.L.), die belast is met het opstellen van het landschapsplan voor de ruilverkaveling Hoegaarden. Zo kon hij naast de gegevens van planten en vogels ook over onze malacologische gegevens beschikken, die de biologische waarde van het gebied zeker verhogen.

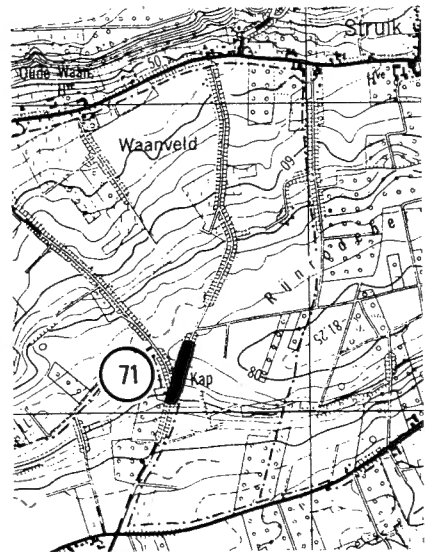
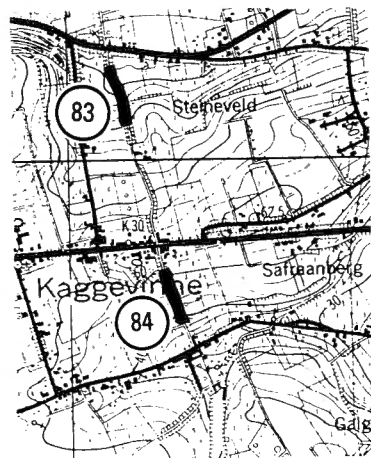
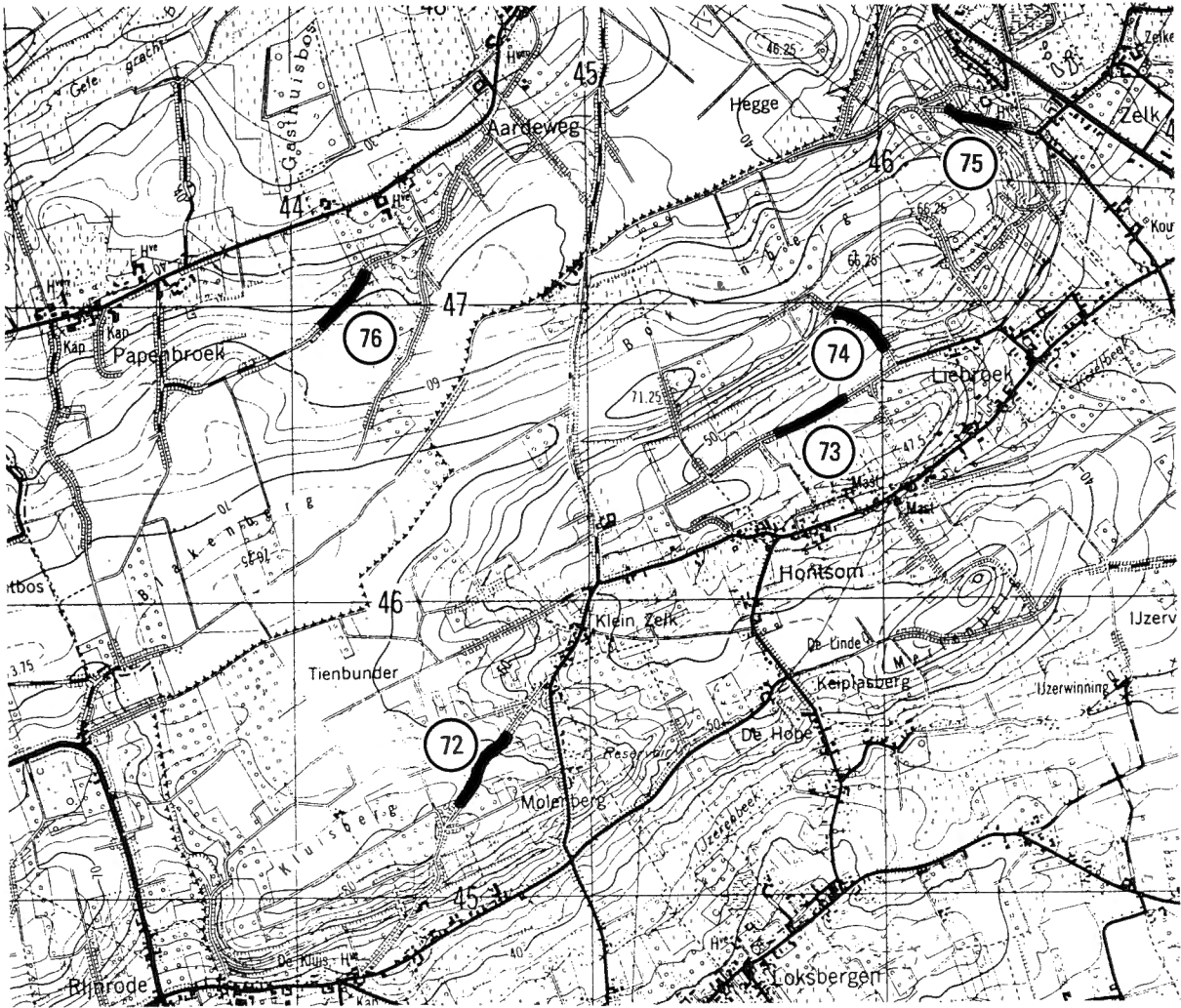
Op de kaarten 3 tot en met 15 wordt een exacte situering van de onderzochte holle wegen en graften weergegeven aan de hand van de topografische kaarten van het Nationaal Geografisch Instituut.

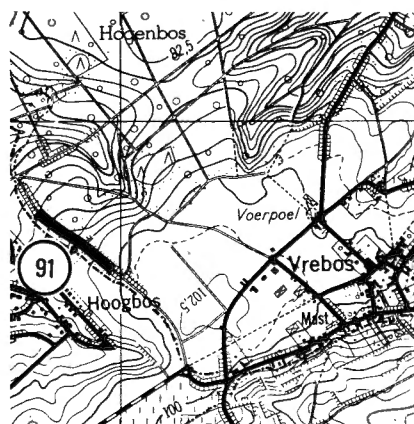
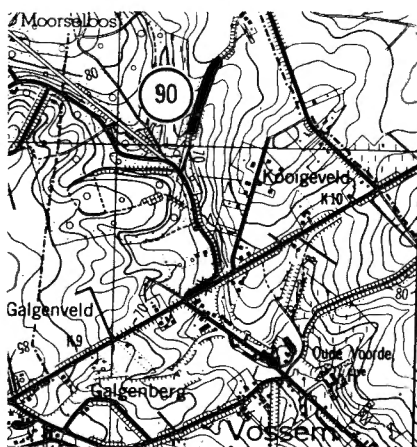
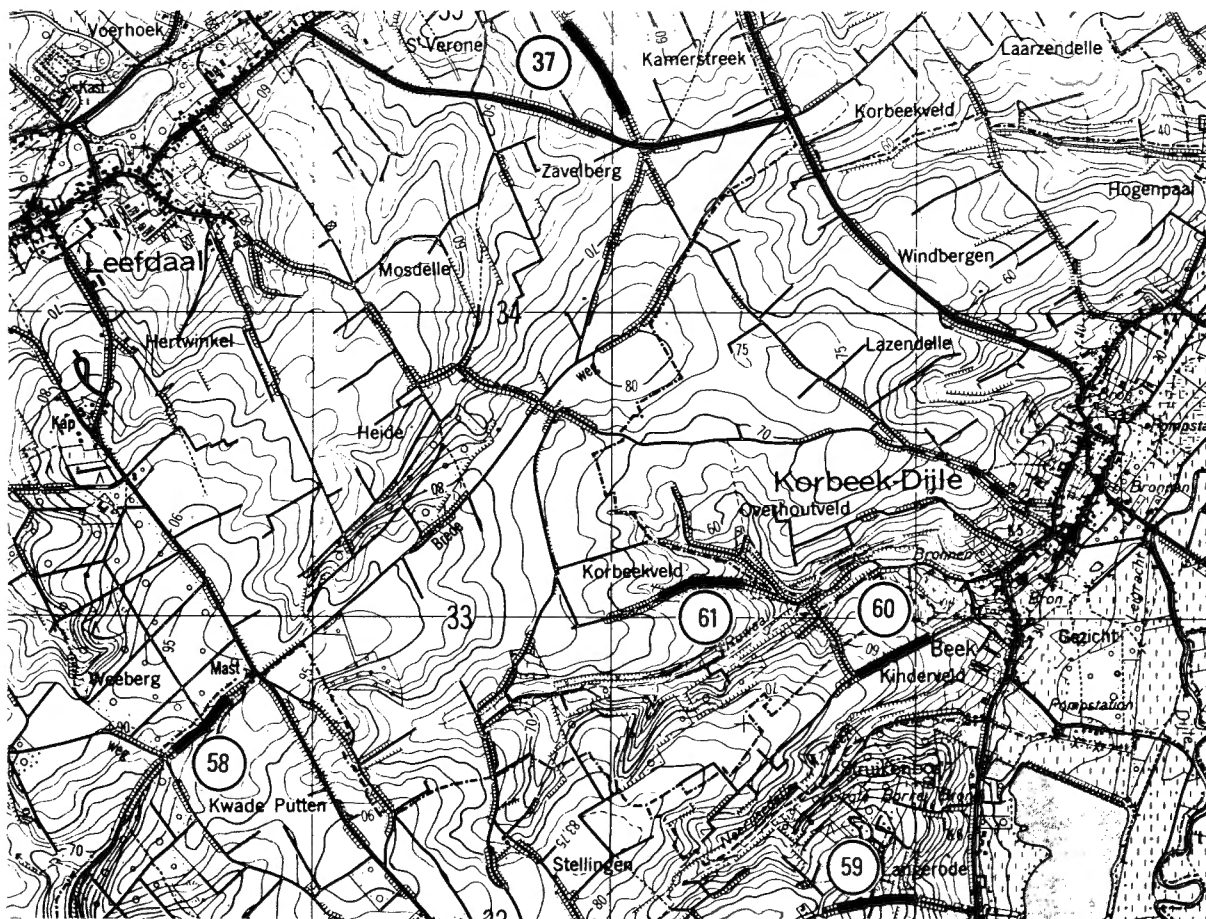
Kaart 2: situering van de onderzochte plaatsen.

Kaart 3: situering van 4, 6, 7, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 110
Kaartblad Aarschot - Scherpenheuvel
(24/7-8) schaal 1/25000

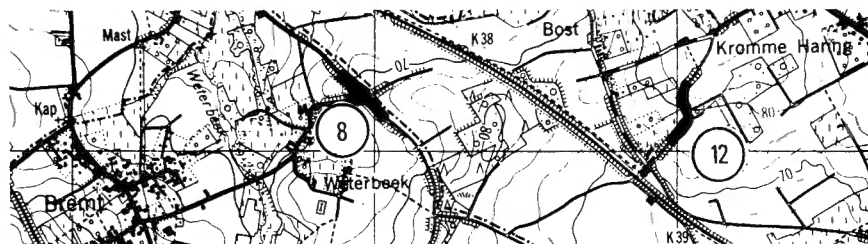
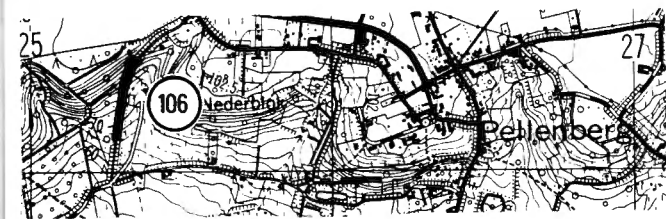
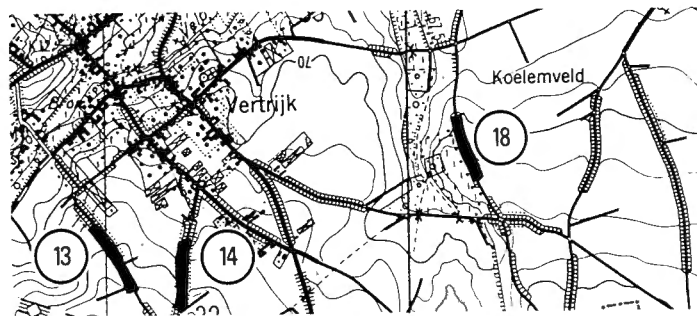
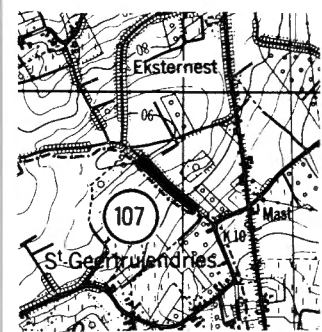
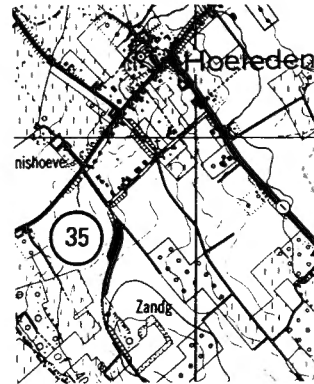
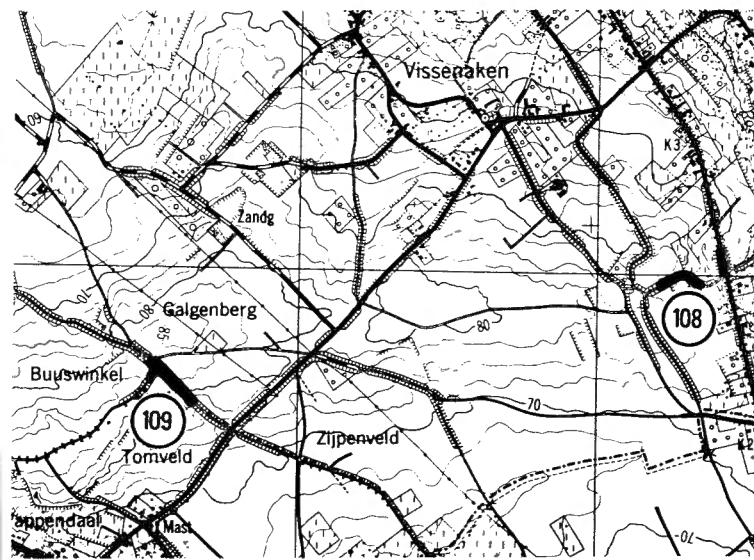

Kaart 4: situering van 71, 72, 73, 74, 75, 76, 83, 84
Kaartblad Diest - Herk-de-Stad (25/5-6) schaal 1/25000

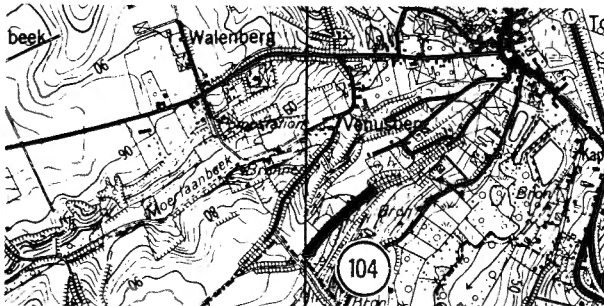
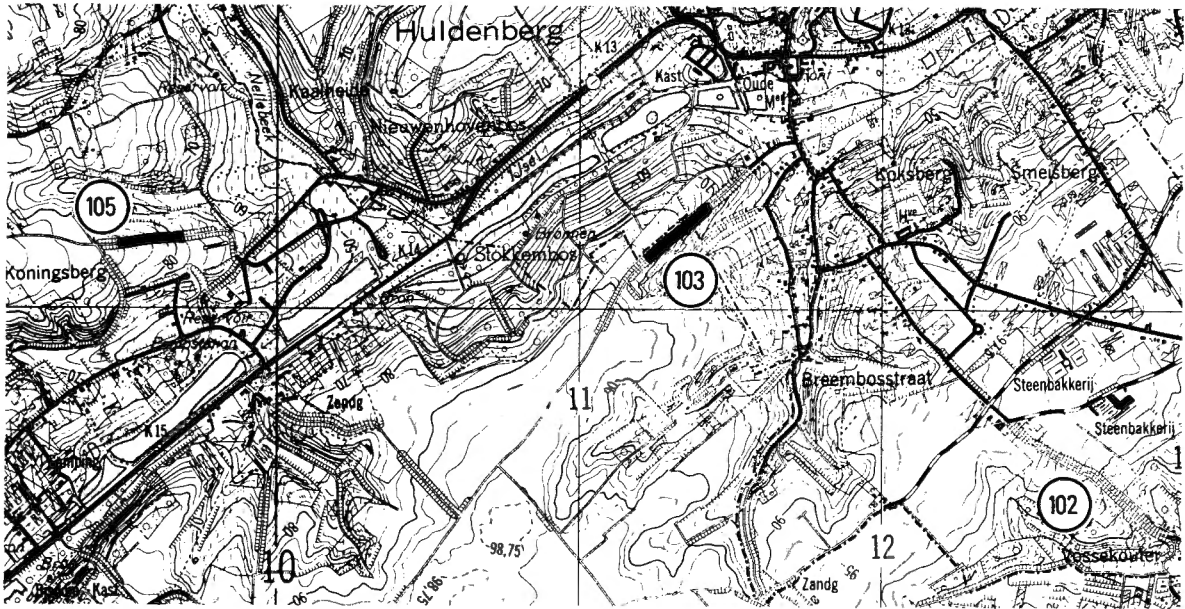

Kaart 5: situering van 37, 58, 59, 60, 61, 90, 91
Kaartblad Erps-Kwerps - Leuven (32/1-2) schaal 1/25000

Kaart 6: situering van 8, 12, 13, 14, 18, 35, 106, 107, 108, 109
Kaartblad Lubbeek - Glabbeek-Zuurbemde (32/3-4) schaal 1/25000

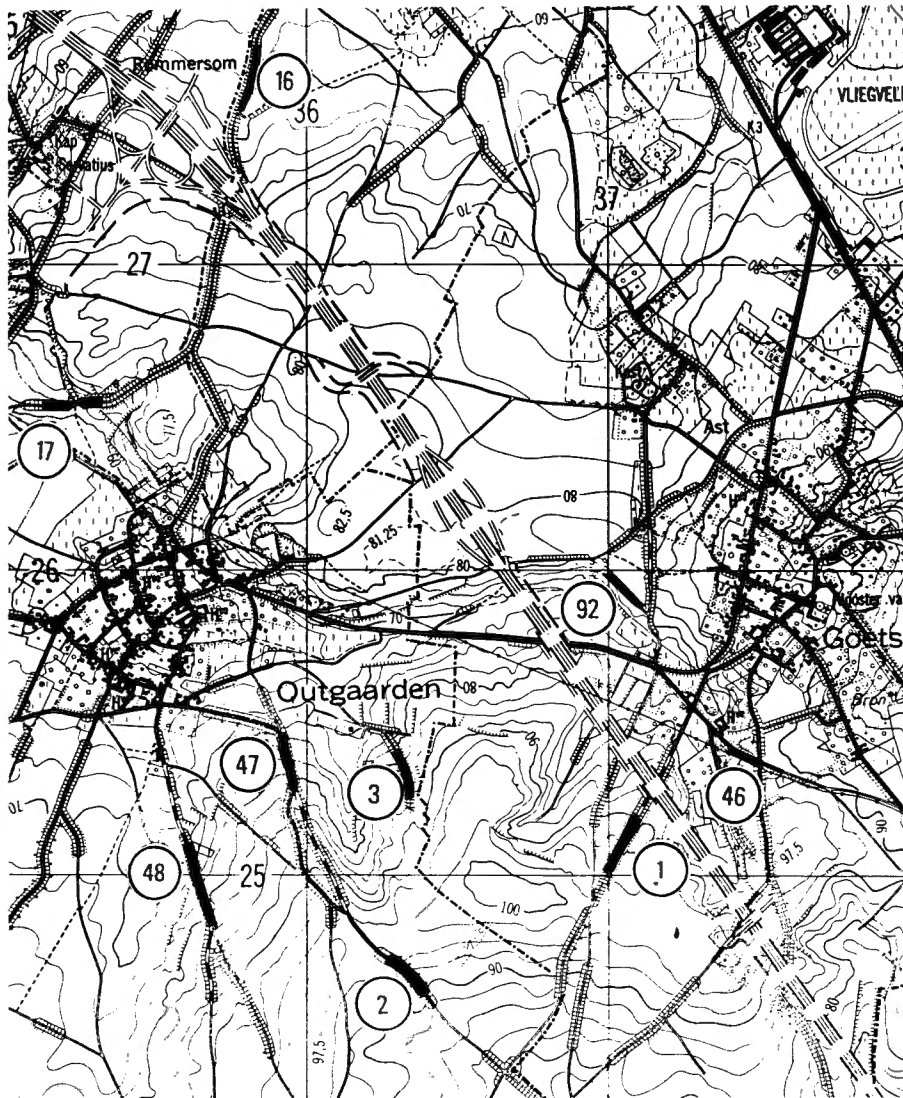
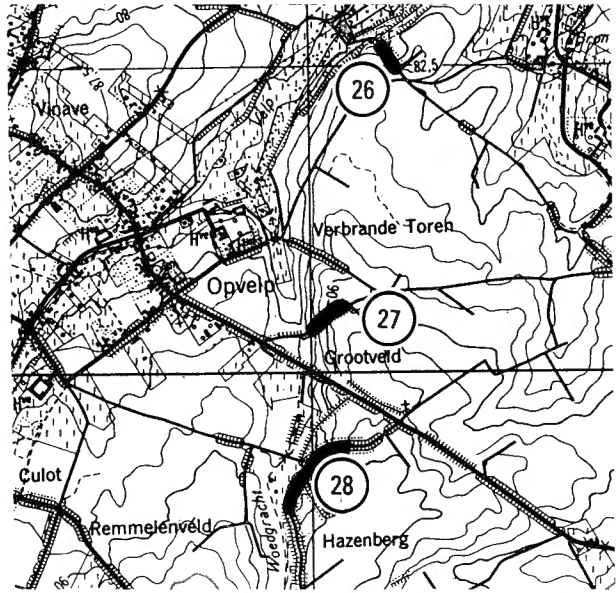
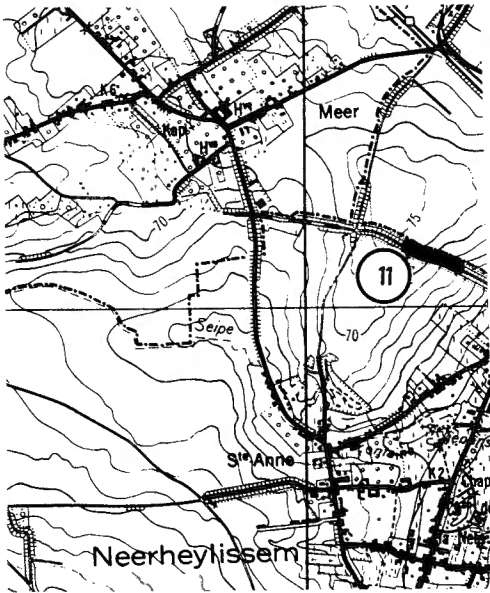

Kaart 7: situering van 102, 103, 104, 105
Kaartblad Duisburg - Hamme-Mille (32/5-6) schaal 1/25000

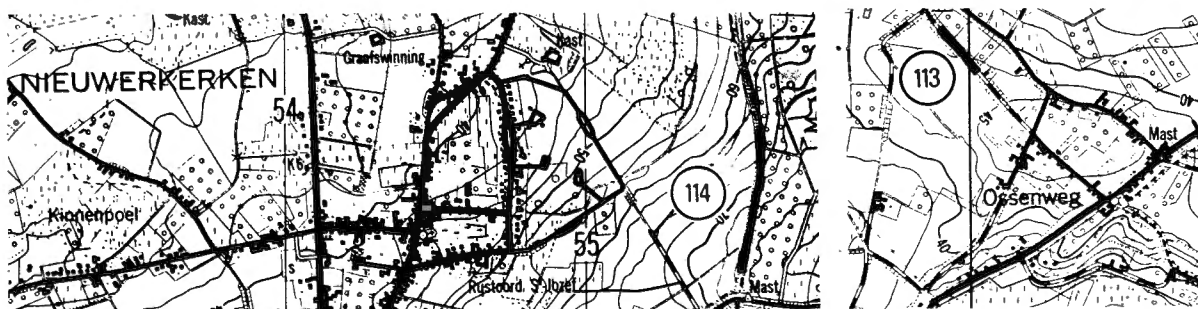
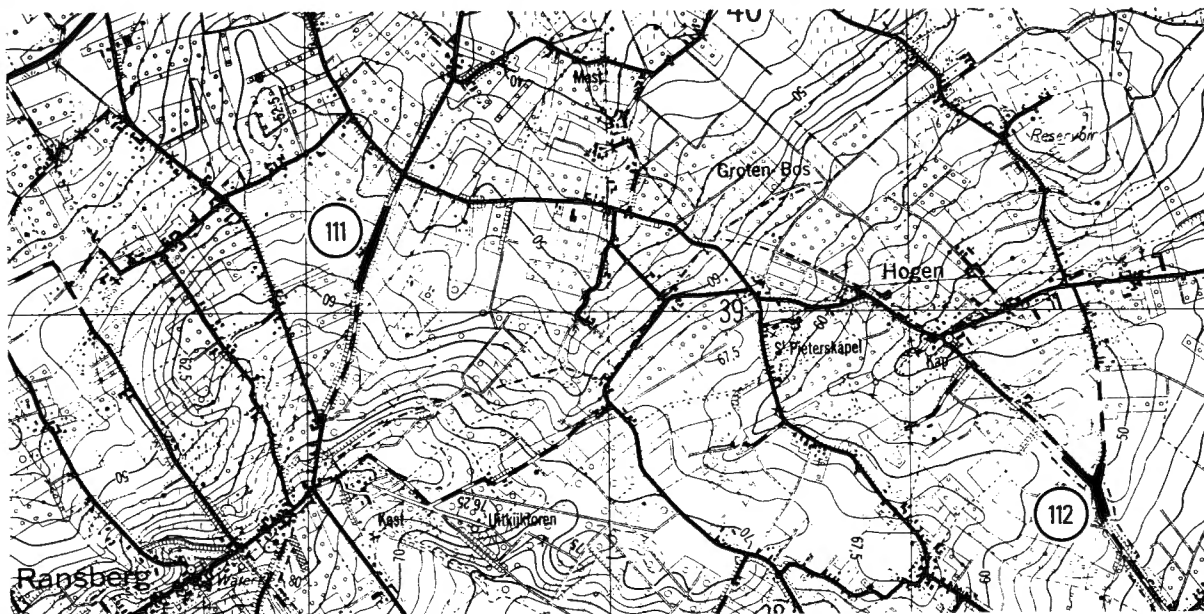
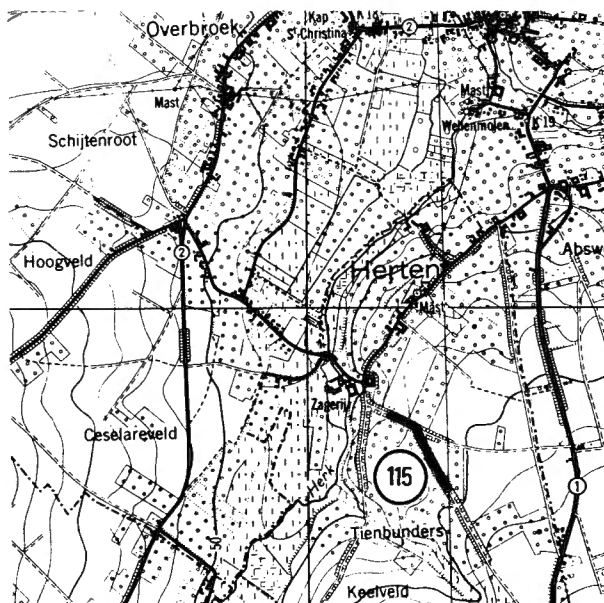

Kaart 8: situering van 29, 30, 31, 32, 33, 34, 36, 39, 40, 41, 42, 43, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 93, 94, 95, 96
Kaartblad Meldert - Tienen (32/7-8) schaal 1/25000

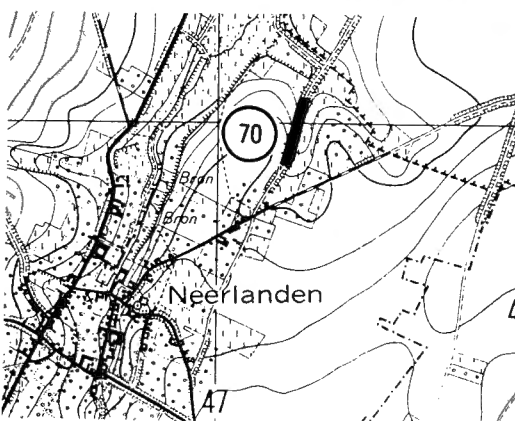
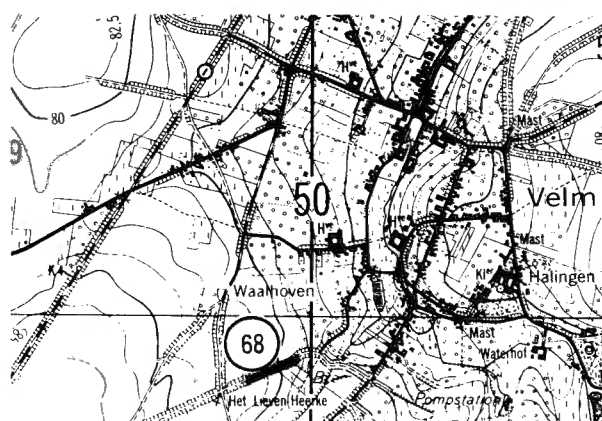
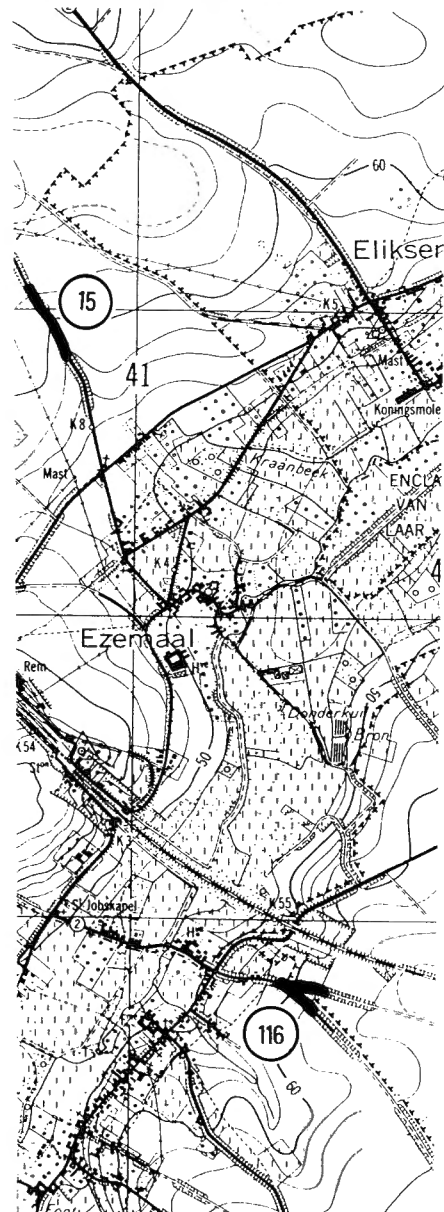
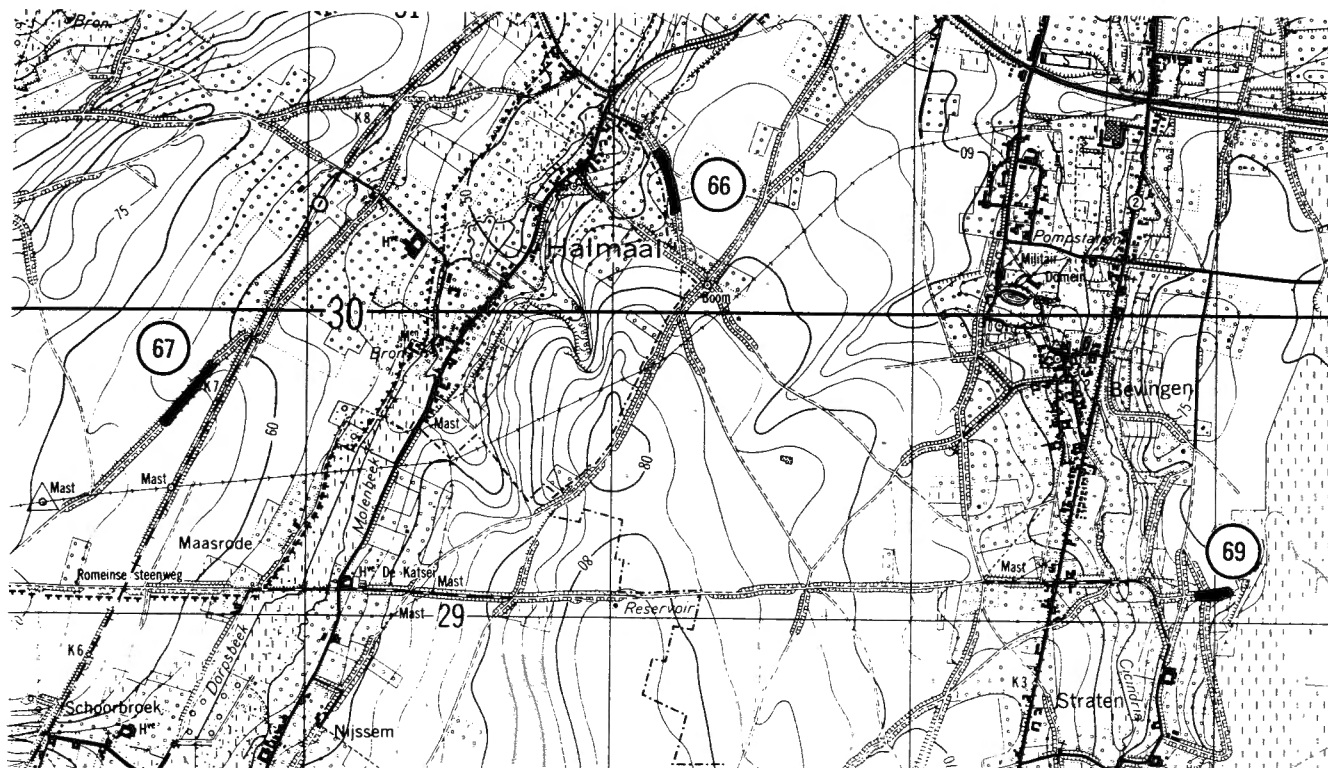

Kaart 9: situering van 1, 2, 3, 11, 16, 17, 26, 27, 28, 46, 47, 48, 92
Kaartblad Meldert - Tienen (32/7-8) schaal 1/25000

Kaart 10: situering van 115
Kaartblad Alken - Kortesseem (33/3-4)
schaal 1/25000

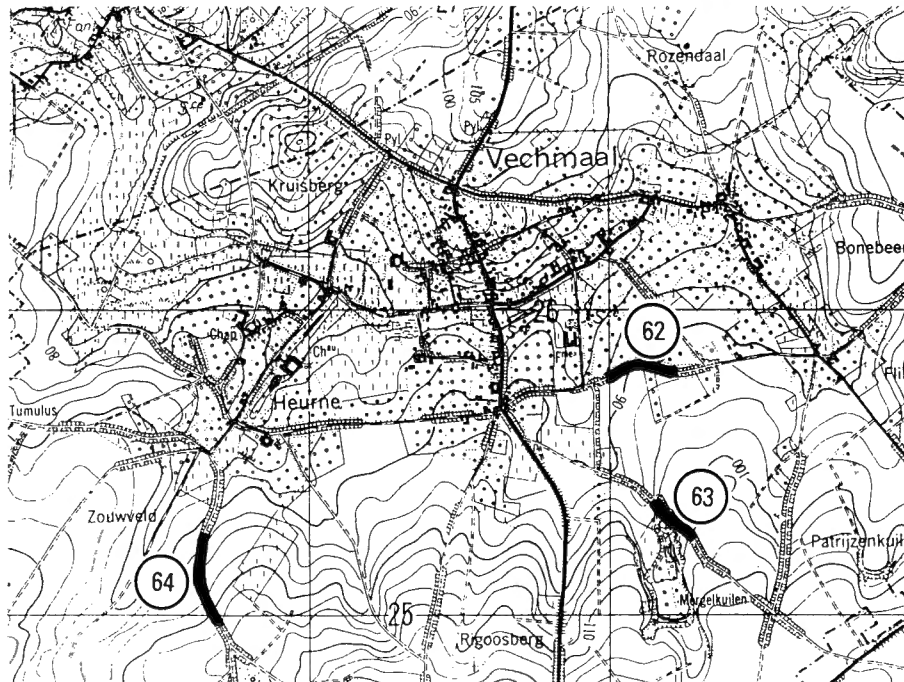
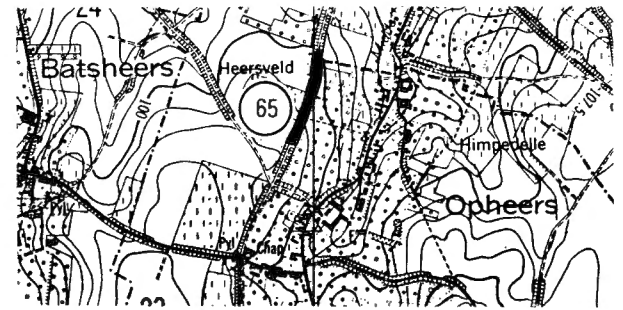
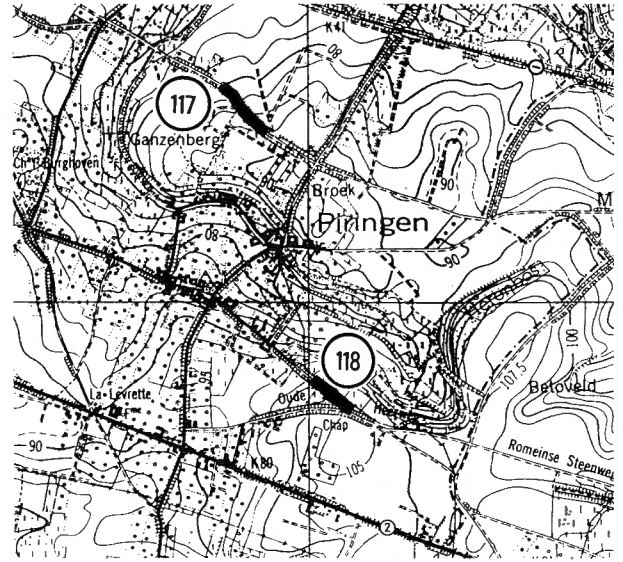
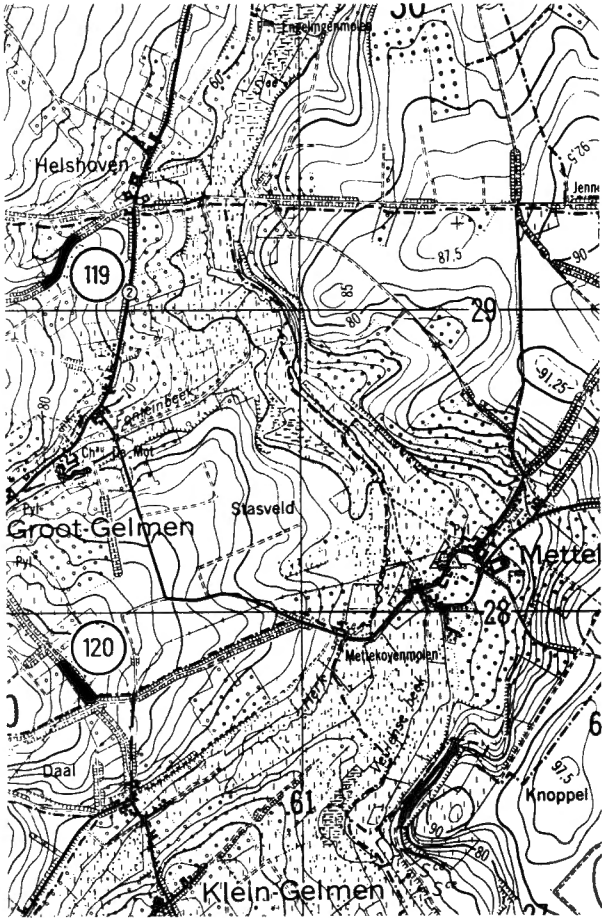

Kaart 11: situering van 111, 112, 113, 114
Kaartblad Zoutleeuw - Rummen (33/1-2) schaal 1/25000

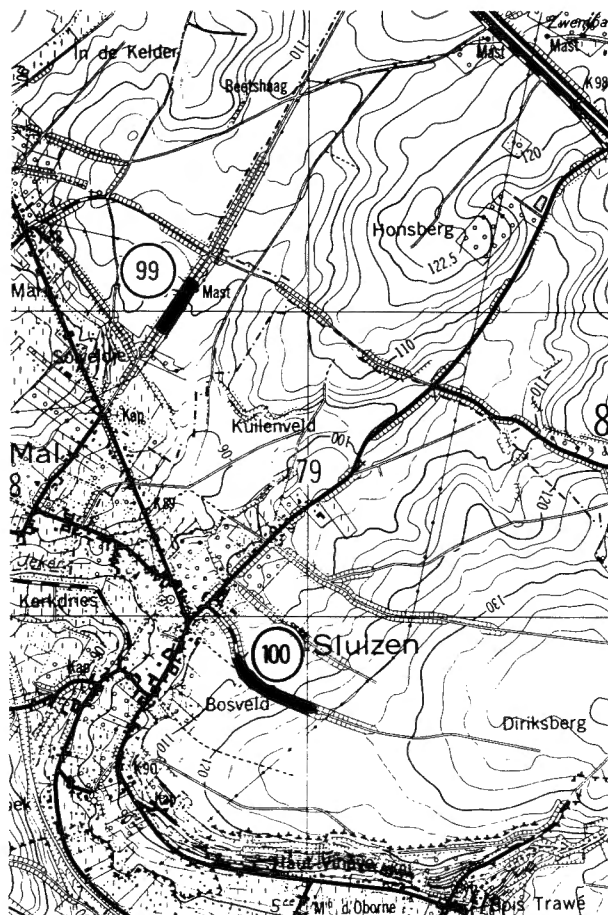
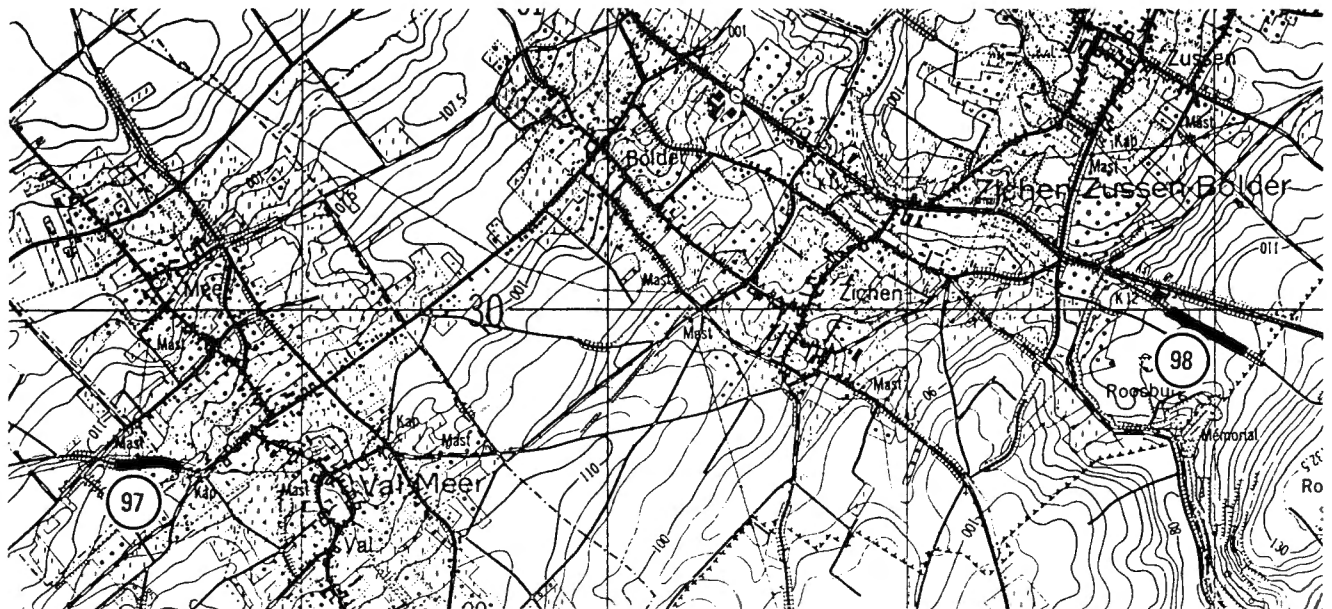

Kaart 12: situering van 15, 66, 67, 68, 69, 70, 116
Kaartblad Landen - St.-Truiden (33/5-6)
schaal 1/25000

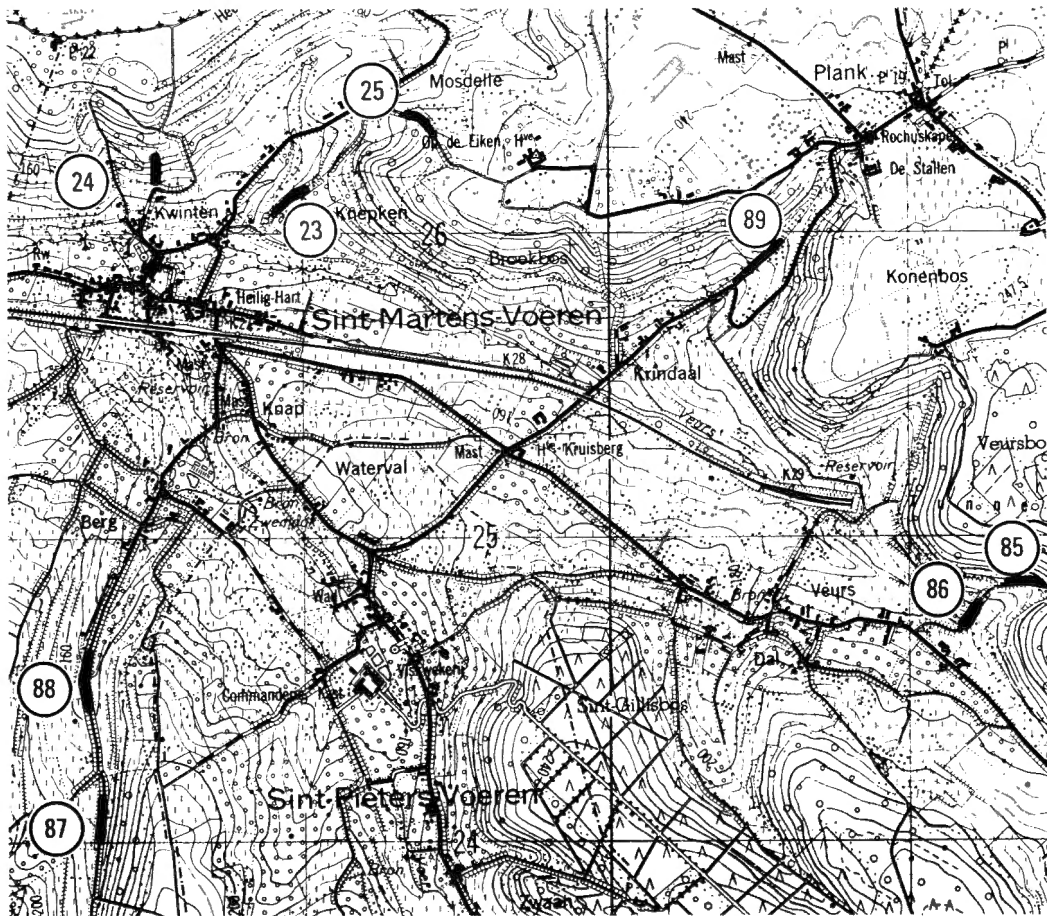
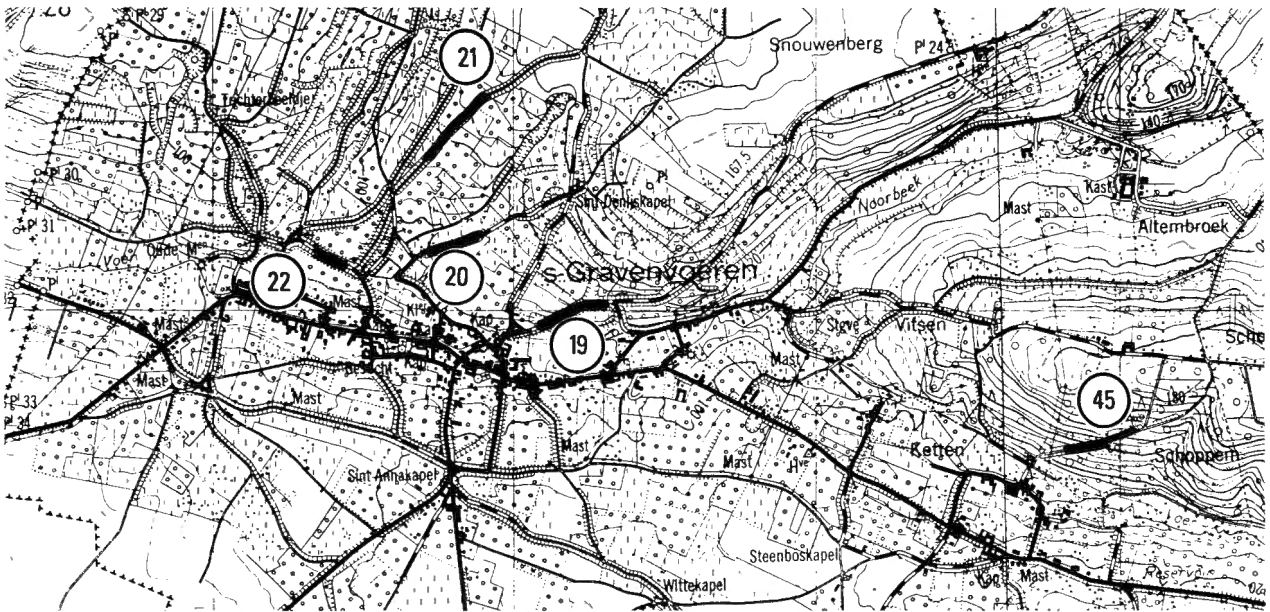

Kaart 13: situering van 62, 63, 64, 65, 117, 118, 119, 120
Kaartblad Heers - Borgloon (33/7-8) schaal 1/25000

Kaart 14: situering van 97, 98, 99, 100
Kaartblad Tongeren - Herderen (34/5-6) schaal 1/25000

Kaart 15: situering van 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 45, 85, 86, 87, 88, 89
Kaartblad Visé - Sint-Martens-Voeren (34/7-8) schaal 1/25000

TOELICHTING BIJ DE BESCHRIJVING VAN DE LOKALITEITEN

Per onderzochte holle weg of graft vermelden we volgende gegevens:

- * nummer van de lokaliteit (zie kaart 2)
- * naam van de onderzochte plaats
- * situering:
  - ruwe situering t.o.v. een grote stad
  - U.T.M.-hok
  - 1x1 km hok voor een meer nauwkeurige situering van de holle weg of graft in het U.T.M.-hok

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
0										
1										
2										
3							■			
4										
5										
6										
7										
8										
9										

Het aangeduide hok is km hok 3-6

- * aard van de bodem: gegevens afkomstig van bodemkaarten van het Centrum voor Bodemkartering (verklaring van de symbolen: zie blz. 54 en 55)
- * geologie: gegevens afkomstig van geologische stafkaarten van het Militair Cartografisch Instituut
- * beschrijving van de holle weg of graft:
  - bermhoogte (geschat)
  - algemeen uitzicht
  - waargenomen planten (afhankelijk van het seizoen van de inventarisatie)
- * datum van de stalname

BESCHRIJVING VAN DE LOKALITEITEN

1. GOETSENHOVEN - Geldenakenstraat

situering: ten zuiden van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 4-7; zie kaart 9

bodem: Aba

geologie: Landeniaan, Tongeriaan

beschrijving: bermhoogte: 5 à 6 meter

algemeen uitzicht: hakhout met hoge bomen, verruigd

waargenomen planten: es, acacia, vlier, olm, rode kornoelje,
sleedoorn, bosrank, klimop, veel brandnetel

data van bemonstering: 14.9.1988, 30.10.1988, 3.9.1989

2. tussen OUTGAARDEN en GOETSENHOVEN

situering: ten zuiden van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 5-6; zie kaart 9

bodem: Aba

geologie: Landeniaan, Tongeriaan

beschrijving: bermhoogte: 2,5 meter

algemeen uitzicht: zeer sterk verruigd, hakhout

waargenomen planten: ratelpopulier, braam, rode kornoelje,
sleedoorn, hondsroos, brandnetel

datum van bemonstering: 14.9.1988

3. OUTGAARDEN - ten zuidoosten van het dorp

situering: ten zuiden van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 4-6; zie kaart 9

bodem: AbB

geologie: Landeniaan

beschrijving: bermhoogte: 4,5 meter

algemeen uitzicht: niet verruigd, zeer grasrijk

waargenomen planten: vlier, olm, es, schietwilg, boswilg, meidoorn,
hondsroos, bosrank, braam, bekersmos

datum van bemonstering: 14.9.1988

4. WEZEMAAL - Benninksberg

situering: ten noorden van Leuven, U.T.M.-hok: FS24,
km hok: 4-6; zie kaart 3

bodem: wLcc

geologie: Diestiaan

beschrijving: bermhoogte: 5 meter

algemeen uitzicht: bosachtig, met gestort afval en puin

waargenomen planten: eik, vogelkers, acacia, braam, mannetjesvaren

datum van bemonstering: 25.9.1988

5. geen holle weg (zie blz. 8)

6. NIEUWRODE - Hellegat

situering: ten noorden van Leuven, U.T.M.-hok: FS24,
km hok: 3-6; zie kaart 3

bodem: wLbc

geologie: Diestiaan

beschrijving: bermhoogte: 3 meter
algemeen uitzicht: bosachtig
waargenomen planten: eik, acacia, valse salie, braam

datum van bemonstering: 25.9.1988

7. NIEUWRODE - De Kluis

situering: ten noorden van Leuven, U.T.M.-hok: FS24,
km hok: 3-6; zie kaart 3

bodem: wLDx, ZAfe

geologie: Diestiaan

beschrijving: bermhoogte: 1,5 meter
algemeen uitzicht: bosachtig
waargenomen planten: acacia, eik, Amerikaanse vogelkers, braam,
tamme kastanje

datum van bemonstering: 25.9.1988

8. BIERBEEK - Bremt

situering: halverwege Tienen en Leuven, U.T.M.-hok: FS23,
km hok: 5-6; zie kaart 6

bodem: UDx, SAfd

geologie: Tongeriaan

beschrijving: bermhoogte: 5 meter
algemeen uitzicht: bosachtig, weinig verruigd
waargenomen planten: beuk, lijsterbes, es, vlier, berk, olm, els,
acacia, wilg, linde, brandnetel, klimop, braam, stekelvaren,
eikvaren, schaduwgras, nagelkruid, bosandoorn, vlasbekje,
bijvoet, robertskruid, salomonszegel, guldenroede, eik

data van bemonstering: 1.10.1988, 3.9.1989

9. geen holle weg (zie blz. 8)

10. geen holle weg (zie blz. 8)

11. EZEMAAL - Longa

situering: ten zuidoosten van Tienen, U.T.M.-hok: FS42,
km hok: 3-0; zie kaart 9

bodem: Aba, AbB, Abp

geologie: Landeniaan

beschrijving: bermhoogte: 12 meter
algemeen uitzicht: gedeeltelijk bosvegetatie, weinig verruigd
waargenomen planten: es, olm, acacia, rode kornoelje, vlier,
sleedoorn, meidoorn, speenkruid, klimop, brandnetel, kleefkruid,
robertskruid, maarts viooltje
data van bemonstering: 4.10.1988, 31.1.1989, 9.4.1989, 1.7.1989

12. BOUTERSEM - Kromme Haring

situering: halverwege Tienen en Leuven, U.T.M.-hok : FS23,
km hok: 5-7; zie kaart 6

bodem: sLca, SAfd

geologie: Tongeriaan, Rupeliaan

beschrijving: bermhoogte: 1,5 meter
algemeen uitzicht: bijna volledig toegegroeid met hakhout en hoge
bomen, sterk verruigd
waargenomen planten: acacia, eik, esdoorn, distel, sleedoorn, vlier,
meidoorn, valse salie, schaduwgras, mannetjesvaren,
wilgeroosje, havikskruid, braam, brandnetel, tamme kastanje

datum van bemonstering: 9.10.1988

13. VERTRIJK - west

situering: halverwege Tienen en Leuven, U.T.M.-hok: FS23,
km hok: 7-9; zie kaart 6

bodem: Aba

geologie: Tongeriaan

beschrijving: bermhoogte: 3 meter
algemeen uitzicht: hakhout met hoge bomen, weinig verruigd, hier en
daar afval gestort
waargenomen planten: vlier, zeer veel acacia, olm, brandnetel,
klimop, schaduwgras

datum van bemonstering: 9.10.1988

14. VERTRIJK - oost

situering: halverwege Tienen en Leuven, U.T.M.-hok: FS23,
km hok: 7-9; zie kaart 6

bodem: Aba

geologie: Tongeriaan

beschrijving: bermhoogte: 4 meter
algemeen uitzicht: hoofdzakelijk hakhout, sterk verruigd
waargenomen planten: acacia, olm, eik, sleedoorn, vlier, brandnetel,
hondsroos

datum van bemonstering: 9.10.1988

15. EZEMAAL - verbindingsweg met Hakendover

situering: ten zuidoosten van Tienen, U.T.M.-hok: FS42,
km hok: 1-0; zie kaart 12

bodem: Aba, AbB

geologie: Landeniaan

beschrijving: bermhoogte: 5 meter

algemeen uitzicht: hakhout en hoge bomen, verruigd

waargenomen planten: olm, acacia, vlier, brandnetel

datum van bemonstering: 9.10.1988

16. BOST

situering: ten zuiden van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,

km hok: 2-5; zie kaart 9

bodem: Aba, Abp, AbB

geologie: Landeniaan

beschrijving: bermhoogte: 2 meter

algemeen uitzicht: hakhout met kruidige stukken, verruigd

waargenomen planten: hondsroos, vlier, wilde marjolein, stalkaars,

brandnetel, sleedoorn

opmerking: er werd alleen een kruidig, niet verruigd stuk onderzocht

datum van bemonstering: 14.10.1988

17. OUTGAARDEN - afrit autosnelweg

situering: ten zuiden van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,

km hok: 3-5; zie kaart 9

bodem: Aba, Abp

geologie: Landeniaan

beschrijving: bermhoogte: 6 meter aan één zijde, 3 meter aan de andere

algemeen uitzicht: hakhout en kruidige stukken, verruigd

waargenomen planten: vlier, esdoorn, rode kornoelje, vlasbekje,

kardinaalsmuts, meidoorn, hondsroos, bosrank, brandnetel,

schaduwgras, knautia, echt walstro, dolle kervel, olm

opmerking: verschillende nesten van rode bosmier waargenomen

data van bemonstering: 14.10.1988, 31.10.1989

18. VERTRIJK - Koelemveld

situering: halverwege Tienen en Leuven, U.T.M.-hok: FS33,

km hok: 7-0; zie kaart 6

bodem: UDX, (x)Aca, uLba

geologie: Tongeriaan

beschrijving: bermhoogte: 1,5 à 2 meter

algemeen uitzicht: enkel kruidig, verruigd

waargenomen planten: brandnetel, vlasbekje, boerenwormkruid

datum van bemonstering: 20.10.1988

19. 's GRAVENVOEREN - oost

situering: ten oosten van Visé, U.T.M.-hok: FS92,

km hok: 2-5; zie kaart 15

bodem: AbB

geologie: Senoniaan

beschrijving: bermhoogte: tot 7 meter
algemeen uitzicht: zeer boomrijk, niet verruigd, klein kruidig gedeelte
waargenomen planten: es, acacia, eik, canadapopulier, hazelaar, vlier, olm, braam, boskortsteel, klimop, mannetjesvaren, brandnetel, hondsdrif, nagelkruid, robertskruid
datum van bemonstering: 3.11.1988

20. 's GRAVENVOEREN - centrum

situering: ten oosten van Visé, U.T.M.-hok: FS92,
km hok: 2-5; zie kaart 15

bodem: Aba, AbB

geologie: Senoniaan

beschrijving: bermhoogte: 4 meter
algemeen uitzicht: hakhout met hoge bomen
waargenomen planten: es, olm, vlier, rode kornoelje, bosrank, braam, brandnetel, boskortsteel, nagelkruid, dolle kervel, stinkende gouwe

datum van bemonstering: 3.11.1988

21. 's GRAVENVOEREN - noord

situering: ten oosten van Visé, U.T.M.-hok: FS92,
km hok: 2-4; zie kaart 15

bodem: Aba, AbB

geologie: Senoniaan

beschrijving: bermhoogte: 2 meter
algemeen uitzicht: hakhout met hoge bomen
waargenomen planten: eik, es, hondsroos, sleedoorn, meidoorn, marjolein, agrimonie, bitterzoet, margriet, struisgras

datum van bemonstering: 3.11.1988

22. 's GRAVENVOEREN - west

situering: ten oosten van Visé, U.T.M.-hok: FS92,
km hok: 2-4; zie kaart 15

bodem: Aba

geologie: Senoniaan

beschrijving: bermhoogte: tot 3 meter
algemeen uitzicht: meidoornhaag met hoofdzakelijk grazige rand
waargenomen planten: es, sleedoorn, braam, struisgras, kropjaar, zachte witbol, mannetjesvaren, stinkende gouwe, eik

datum van bemonstering: 3.11.1988

23. SINT-MARTENS-VOEREN - Knepken

situering: ten oosten van Visé, U.T.M.-hok: FS92,
km hok: 3-8; zie kaart 15

bodem: Ebb, nEbbk

geologie: Senoniaan

beschrijving: bermhoogte: tot 6 meter
algemeen uitzicht: hakhout
waargenomen planten: hazelaar, schietwilg, Spaanse aak, vlier, eik,
meidoorn, stekelbes, gele dovenetel, nagelkruid, bitterzoet,
robertskruid, es
datum van bemonstering: 3.11.1988

24. SINT-MARTENS-VOEREN - Kwinten

situering: ten oosten van Visé, U.T.M.-hok: FS92,
km hok: 3-8; zie kaart 15

bodem: Gbbx

geologie: Senoniaan

beschrijving: bermhoogte: 2 meter
algemeen uitzicht: bosachtig
waargenomen planten: meidoorn, hazelaar, vlier, es, haagbeuk,
Spaanse aak, stekelbes, bosrank, boskortsteel, nagelkruid,
bosandoorn, robertskruid, stinkende gouwe, viltroos, olm

datum van bemonstering: 3.11.1988

25. SINT-MARTENS-VOEREN - Mosdelle

situering: ten oosten van Visé, U.T.M.-hok: FS92,
km hok: 3-9; zie kaart 15

bodem: GbFx

geologie: Senoniaan

beschrijving: bermhoogte: 2 meter
algemeen uitzicht: hakhout
waargenomen planten: haagbeuk, es, eik, hazelaar, bosrank,
meidoorn, vlier, gele dovenetel, brandnetel, klimop

datum van bemonstering: 3.11.1988

26. tussen OPVELP en NEERVELP

situering: ten westen van Tienen, U.T.M.-hok: FS23,
km hok: 8-7; zie kaart 9

bodem: AbB

geologie: Brusseliaan

beschrijving: bermhoogte: 3 meter
algemeen uitzicht: hakhout met grazige stukken, weinig verruigd
waargenomen planten: olm, vlier, hazelaar, meidoorn, eik, es,
klimop, veel bosrank, brandnetel, hondsdrif, speenkruid,
robertskruid, kleefkruid, witte dovenetel, eikvaren,
mannetjesvaren, dolle kervel, aronskelk, maarts viooltje,
kropaar, grootbloemige muur, beemdgras, kruisbladwalstro

datum van bemonstering: 3.1.1989

27. OPVELP - Grootveld

situering: ten westen van Tienen, U.T.M.-hok: FS23,
km hok: 9-7; zie kaart 9

bodem: Aba, AbB, Abp

geologie: Tongeriaan, Brusseliaan

beschrijving: bermhoogte: 5 meter

algemeen uitzicht: hakhout, niet verruigd

waargenomen planten: olm, es, vlier, speenkruid, muskuskruid,
maarts viooltje, robertskruid, gele dovenetel, kleefkruid,
gevlekte aronskelk, mannetjesvaren, nagelkruid, klimop, braam,
brandnetel

datum van bemonstering: 3.1.1989

28. OPVELP - Hazenberg

situering: ten westen van Tienen, U.T.M.-hok: FS22,

km hok: 0-7; zie kaart 9

bodem: Aba

geologie: Tongeriaan

beschrijving: bermhoogte: 6 meter

algemeen uitzicht: hakhout met hoge bomen, tamelijk verruigd

waargenomen planten: hazelaar, klimop, gevlekte aronskelk, es,
kleefkruid, brandnetel, robertskruid, braam, gele dovenetel,
speenkruid, kamperfoelie, mannetjesvaren, vlier, olm

datum van bemonstering: 3.1.1989

29. OORBEEK - Driebek

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,

km hok: 0-4; zie kaart 8

bodem: Aba

geologie: Tongeriaan, Brusseliaan

beschrijving: bermhoogte: 5 meter

algemeen uitzicht: hakhout, weinig verruigd

waargenomen planten: sleedoorn, vlier, olm, hondsroos, klimop,
brandnetel

datum van bemonstering: 21.1.1989

30. HOEGAARDEN - Egypte

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,

km hok: 3-2; zie kaart 8

bodem: Abp en AbB

geologie: Tongeriaan, Brusseliaan met Gobertange

beschrijving: bermhoogte: 5 meter

algemeen uitzicht: tamelijk verruigd, hakhout

waargenomen planten: gevlekte aronskelk, rode kornoelje, hondsroos,
olm, wilg, kardinaalsmuts, stinkende gouwe, hazelaar, liguster,
brandnetel, nagelkruid, dolle kervel, mannetjesvaren, kleefkruid,
witte dovenetel, hondsdrif, vlier

datum van bemonstering: 21.1.1989

31. HOEGAARDEN (NERM) - Lummen-Aalst

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 4-1; zie kaart 8

bodem: AbB

geologie: Brusseliaan met Gobertange

beschrijving: bermhoogte: 5 meter

algemeen uitzicht: hakhout met grazige stukken, tamelijk verruigd

waargenomen planten: vlier, olm, rode kornoelje, es,

hazelaar, hondsroos, meidoorn, kardinaalsmuts, brandnetel,

braam, klimop, mannetjesvaren, grootbloemige muur,

robertskruid, gevlekte aronskelk, boskortsteel, stinkende gouwe,

kropaar, witte dovenetel

data van bemonstering: 8.2.1989, 8.4.1989

32. HOEGAARDEN - Romeinse Weg

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 4-2; zie kaart 8

bodem: Aba

geologie: Brusseliaan met Gobertange

beschrijving: bermhoogte: tot 3 meter

algemeen uitzicht: hakhout met kruidige stukken, sterk verruigd

waargenomen planten: kardinaalsmuts, hondsroos, olm, els, vlier,

brandnetel, witte dovenetel, kweekgras, St.-Janskruid

data van bemonstering: 8.2.1989, 8.4.1989

33. HOEGAARDEN - Nerm

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 3-2; zie kaart 8

bodem: UDX

geologie: Brusseliaan met Gobertange

beschrijving: bermhoogte: 4 meter

algemeen uitzicht: niet verruigd, hakhout

waargenomen planten: esdoorn, olm, vlier, els, klimop, braam,

stinkende gouwe, mannetjesvaren, boskortsteel

datum van bemonstering: 8.2.1989

34. HOEGAARDEN - weg tussen Nerm en Sluizen

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 4-1; zie kaart 8

bodem: Aba

geologie: Brusseliaan

beschrijving: bermhoogte: 4 meter aan de noordkant; 2 meter aan de zuidkant

algemeen uitzicht: verruigd, hakhout

waargenomen planten: bosrank, hondsroos, braam, es, els, vlier,

olm, dolle kervel

datum van bemonstering: 8.2.1989

35. HOELEDEN - nabij zandgroeve

situering: ten noorden van Tienen, U.T.M.-hok: FS33,
km hok: 3-9; zie kaart 6

bodem: SAfd

geologie: grens tussen Tongeriaan en Rupeliaan

beschrijving: bermhoogte: 2 à 2,5 meter

algemeen uitzicht: profiel van de holle weg sterk gewijzigd door de aanwezigheid van een zandgroeve; grazig met een paar struiken

waargenomen planten: wilg, brandnetel, Frans raaigras, kroppaar, peen, speerdistel, boerenwormkruid, kruipende boterbloem, braam, biggekruid, paardebloem, duizendblad, rolklaver, klein hoefblad, bijvoet, klimop

datum van bemonstering: 8.2.1989

36. tussen HOKSEM en OORBEEK - Piepelberg

situering: ten westen van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 0-2; zie kaart 8

bodem: Aba

geologie: Brusseliaan

beschrijving: bermhoogte: 3 meter

algemeen uitzicht: zeer sterk verruigd, hakhout

waargenomen planten: olm, vlier, braam, bijvoet, zevenblad, bereklauw, witte dovenetel, brandnetel, kleefkruid

datum van bemonstering: 8.4.1989

37. BERTEM

situering: ten westen van Leuven, U.T.M.-hok: FS13,
km hok: 5-3; zie kaart 5

bodem: Aba

geologie: Lediaan, Lakeniaan, Brusseliaan

beschrijving: bermhoogte: 15 meter

algemeen uitzicht: zeer lange en diepe holle weg met bosachtige bermen

waargenomen planten: populier, es, gevlekte aronskelk, speenkruid, muskuskruid, gulden boterbloem, vlier

datum van bemonstering: 10.4.1989

38. geen holle weg (zie blz. 8)

39. HOEGAARDEN - Groenstraat

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 2-2; zie kaart 8

bodem: Aba

geologie: Tongeriaan, Brusseliaan

beschrijving: bermhoogte: 4 meter
algemeen uitzicht: hakhout met grazige stukken
waargenomen planten: sleedoorn, hondsroos, rode kornoelje, els,
braam, brandnetel, kleefkruid, bijvoet, vlier, mannetjesvaren,
witte dovenetel, zevenblad, kropaar, boerenwormkruid, wikke,
akkerhoornbloem, duizendblad, kraailook, es
datum van bemonstering: 22.4.1989

40. HOEGAARDEN (NERM) - Tiets Pedeken

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 3-2; zie kaart 8

bodem: U-L-S

geologie: Brusseliaan met Gobertange

beschrijving: bermhoogte: tot 4 meter
algemeen uitzicht: grazige stukken en hakhout, wat verruigd
waargenomen planten: olm, rode kornoelje, stinkende gouwe, vlier,
es

data van bemonstering: 7.5.1989, 27.6.1989

41. HOEGAARDEN - Nermstraat

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 3-1; zie kaart 8

bodem: Aba

geologie: Brusseliaan met Gobertange

beschrijving: bermhoogte: 6 meter
algemeen uitzicht: naar het zuiden gerichte, kruidige graft; bloemrijk
waargenomen planten: marjolein, biggekruid, rood zwenkgras,
duizendblad, kropaar, rolklaver, peen, *Trifolia* species,
paardebloem, boerenwormkruid, bijvoet

datum van bemonstering: 7.5.1989

42. HOEGAARDEN (NERM) - Keiberg

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 3-1; zie kaart 8

bodem: uLba

geologie: Brusseliaan met Gobertange

beschrijving: bermhoogte: 5 meter
algemeen uitzicht: hakhout, zeer sterk verruigd
waargenomen planten: olm, acacia, braam, brandnetel, kleefkruid

datum van bemonstering: 7.5.1989

43. HOEGAARDEN (NERM) - Kwijnstraat

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 3-1; zie kaart 8

bodem: uLba, GAx

geologie: Brusseliaan met Gobertange

beschrijving: bermhoogte: 6 meter
algemeen uitzicht: naar het zuiden gerichte graft met resten van
afgezaagde olmen, beginnende verruiging
waargenomen planten: stinkende gouwe, witte dovenetel, bosrank,
grote ereprijs, klimopereprijs
datum van bemonstering: 7.5.1989

44. geen holle weg (zie blz. 8)

45. 's GRAVENVOEREN - Schoppem

situering: ten oosten van Visé, U.T.M.-hok: FS92,
km hok: 3-6; zie kaart 15

bodem: Gbao

geologie: Senoniaan

beschrijving: bermhoogte: tot 5 meter
algemeen uitzicht: bosstructuur, holle weg in een bos gelegen
waargenomen planten: haagbeuk, beuk, es, vlier, hazelaar, kers,
braam, klimop, speenkruid, bosanemoon, gevlekte aronskelk,
stekelbes, robertskruid, meidoorn, wilde roos

datum van bemonstering: 5.5.1989

46. GOETSENHOVEN - Paardenkerkhof

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 4-7; zie kaart 9

bodem: Lba

geologie: Tongeriaan, Landeniaan

beschrijving: bermhoogte: 4 meter
algemeen uitzicht: hakhout met hoge bomen, niet verruigd
waargenomen planten: acacia, maagdenpalm, meidoorn, braam,
stekelbes, vlier, zevenblad, brandnetel, kleefkruid, olm,
stinkende gouwe, robertskruid, kraailook, maarts viooltje,
speenkruid

datum van bemonstering: 22.6.1989

47. OUTGAARDEN

situering: ten zuiden van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 4-5; zie kaart 9

bodem: AbB

geologie: Landeniaan, Brusseliaan

beschrijving: bermhoogte: 3 meter
algemeen uitzicht: niet verruigd, bloemrijk, kruidig met hier en daar
een struik
waargenomen planten: sleedoorn, hondsroos, meidoorn, kropaar,
braam, marjolein, wilde tijm, luzerne, muizeoor, peen, smalle
weegbree, rolklaver, jacobskruiskruid, bijvoet,
akkerpaardestaart, kers, rood zwenkgras, St.-Janskruid,
duizendblad, ringelwikke, liggende klaver, kleine klaver

datum van bemonstering: 22.6.1989

48. OUTGAARDEN - weg naar Chapeauveau

situering: ten zuiden van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 5-5; zie kaart 9

bodem: Aba, U-L, Abp

geologie: Landeniaan, Brusseliaan

beschrijving: bermhoogte: 5 meter

algemeen uitzicht: hakhout met hoge bomen, sterk verruigd

waargenomen planten: olm, es, vlier, meidoorn, dolle kervel,
schaduwgras, avondkoekoeksbloem, ijle dravik, akkerkool,
kleefkruid, brandnetel

datum van bemonstering: 22.6.1989

49. ZITTERT-LUMMEN - ten westen van het dorp

situering: ten zuiden van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 4-0; zie kaart 8

bodem: Aba

geologie: Landeniaan, Brusseliaan

beschrijving: bermhoogte: 6 meter

algemeen uitzicht: hakhout, verruigd

waargenomen planten: abeel, es, hondsroos, rode kornoelje, klimop,
braam, brandnetel, kleefkruid, maarts viooltje, nagelkruid,
mannetjesvaren, witte dovenetel, vlier, olm

datum van bemonstering: 22.6.1989

50. HOEGAARDEN - Wijngaardstraat

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 2-3; zie kaart 8

bodem: Aba, AbB, UDx

geologie: Tongeriaan, Landeniaan, Brusseliaan met Gobertange

beschrijving: bermhoogte: 5 meter

algemeen uitzicht: hakhout met een grazig gedeelte, tamelijk verruigd

waargenomen planten: meidoorn, sleedoorn, kweek, kleefkruid,
brandnetel, olm

data van bemonstering: 5.5.1989, 4.7.1989

51. HOEGAARDEN (NERM) - hoge berm

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 3-0; zie kaart 8

bodem: GAx

geologie: Brusseliaan met Gobertange

beschrijving: bermhoogte: 5 meter
algemeen uitzicht: ZW-georiënteerde berm met een kruidig gedeelte
en een dicht doornig struweel
waargenomen planten: meidoorn, sleedoorn, hondsroos, braam,
brandnetel, akkerhoornbloem, avondkoekoeksbloem, kropaar,
gevlekte aronskelk, kruldistel, zeer veel bosrank
datum van bemonstering: 27.6.1989

52. HOEGAARDEN - van Kop naar Nermbeek richting Sluizen

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 3-1; zie kaart 8
bodem: Aba, Abp, SAF
geologie: Brusseliaan met Gobertange
beschrijving: bermhoogte: 2,5 meter
algemeen uitzicht: hakhout en kruidige gedeelten, sterk verruigd
waargenomen planten: eik, rode kornoelje, kropaar, bijvoet,
marjolein, akkerpaardestaart, duizendblad, knoopkruid,
akkerhoornbloem, schapezuring, St.-Janskruid
datum van bemonstering: 28.6.1989

53. HOEGAARDEN (NERM) - Blinden

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 4-2; zie kaart 8
bodem: Aba
geologie: Brusseliaan met Gobertange
beschrijving: bermhoogte: 3 meter
algemeen uitzicht: zuidkant hoofdzakelijk kruidig; noordkant met
hakhout, sterk verruigd
waargenomen planten: sleedoorn, hondsroos, boerenwormkruid, rode
kornoelje, esdoorn, ijle dravik, bijvoet, dolle kervel,
ridderzuring, schapezuring, kleefkruid, akkerpaardestaart,
duizendblad, melkdistel, Frans raaigras, rood zwenkgras,
brandnetel, kropaar, vlier, acacia, es
datum van bemonstering: 4.7.1989

54. HOEGAARDEN (NERM) - Blinden: berm

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 4-2; zie kaart 8
bodem: Aba
geologie: Brusseliaan
beschrijving: bermhoogte: 3 meter
algemeen uitzicht: kruidig, niet verruigd
waargenomen planten: struisgras, akkerdistel, boerenwormkruid,
duizendblad, avondkoekoeksbloem, schapezuring,
akkerhoornbloem
datum van bemonstering: 4.7.1989

55. HOEGAARDEN (NERM) - Ezelsveld

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 4-2; zie kaart 8

bodem: Aba

geologie: Landeniaan

beschrijving: bermhoogte: 4 meter

algemeen uitzicht: hakhout, sterk verruigd

waargenomen planten: hondsroos, rode kornoelje, sleedoorn,
zevenblad, rode bes, heggerank, dolle kervel, vlier, brandnetel,
kleefkruid, braam

datum van bemonstering: 4.7.1989

56. HOEGAARDEN - Zavelstraat

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 2-3; zie kaart 8

bodem: Aba, Abp

geologie: Brusseliaan, Landeniaan

beschrijving: bermhoogte: 5 meter

algemeen uitzicht: hakhout, weinig verruigd

waargenomen planten: vlier, sleedoorn, klimop, hondsdrif,
bosandoorn, dolle kervel, brandnetel, kleefkruid, es

datum van bemonstering: 4.7.1989

57. HOEGAARDEN - Brouwerij Loriesstraat

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 3-2; zie kaart 8

bodem: Aba, UDx, GAx

geologie: Brusseliaan met Gobertange

beschrijving: bermhoogte: 3 meter

algemeen uitzicht: hakhout, weinig verruigd

waargenomen planten: sleedoorn, vlier, dolle kervel, ijle dravik,
kropaar, Frans raaigras, kleefkruid, brandnetel, liguster, braam,
stinkende gouwe, witte dovenetel, nagelkruid, klimop,
hondsdrif, olm

datum van bemonstering: 4.7.1989

58. tussen LEEFDAAL en NEERIJSE - rand Weebergbos

situering: ten zuidwesten van Leuven, U.T.M.-hok: FS13,
km hok: 7-2; zie kaart 5

bodem: Aba(b), Abp

geologie: Tongeriaan, Lediaan, Brusseliaan

beschrijving: bermhoogte: 2 meter

algemeen uitzicht: holle weg in bos (eiken-beukenbos met
tussenplanting van populier)

waargenomen planten: eik, beuk, olm, brem, mannetjesvaren,
framboos, schaduwgras, wilgeroosje, veel braam

datum van bemonstering: 7.7.1989

59. tussen KORBEEK-DIJLE en NEERIJSE - Langerode

situering: ten zuidwesten van Leuven, U.T.M.-hok: FS13,
km hok: 7-4; zie kaart 5

bodem: AbB

geologie: Brusseliaan, Lediaan

beschrijving: bermhoogte: 7 meter

algemeen uitzicht: hoge bomen met hakhout, zeer bloemrijk, weinig
of niet verruigd

waargenomen planten: acacia, eik, olm, vlier, bosrank, brem,
marjolein, Frans raaigras, biggekruid, groen streepzaad,
boerenwormkruid, duizendblad, grasklokje, rood zwenkgras,
stinkende gouwe, robertskruid, mannetjesvaren, rode bes,
helmkruid, schaduwgras, zachte witbol, drienerfmuur, klimop

datum van bemonstering: 7.7.1989

60. KORBEEK-DIJLE - Kinderveld

situering: ten zuidwesten van Leuven, U.T.M.-hok: FS13,
km hok: 7-4; zie kaart 5

bodem: Abp, AbB, Aba

geologie: Brusseliaan

beschrijving: bermhoogte: 4 meter

algemeen uitzicht: hoofdzakelijk kruidig met hier en daar hakhout,
niet verruigd

waargenomen planten: zevenblad, wilg, rode kornoelje, peen,
knautia, boerenwormkruid, duizendblad, vlasbekje, bijvoet,
kropaar, Frans raaigras, braam, akkerpaardestaart, vlier,
robertskruid, heggerank, eik

datum van bemonstering: 7.7.1989

61. KORBEEK-DIJLE - Korbeekveld

situering: ten zuidwesten van Leuven, U.T.M.-hok: FS13,
km hok: 6-4; zie kaart 5

bodem: Abp, AbB

geologie: Brusseliaan

beschrijving: bermhoogte: tot 4 meter

algemeen uitzicht: holle weg in bos, bosvegetatie, licht verruigd

waargenomen planten: Amerikaanse eik, es, olm, brandnetel, klimop,
mannetjesvaren, hondsdrif, bosandoorn, vlier, kruipende
boterbloem, schaduwgras, robertskruid

datum van bemonstering: 7.7.1989

62. VECHMAAL

situering: ten zuidwesten van Tongeren, U.T.M.-hok: FS62,
km hok: 4-8; zie kaart 13

bodem: Aba

geologie: Heersiaan, Tongeriaan

beschrijving: bermhoogte: 3 meter
algemeen uitzicht: gedeeltelijk hakhout, gedeeltelijk grazig, verruigd
waargenomen planten: vlier, meidoorn, braam, schaduwgras,
brandnetel, kleeftkruid, kweek, eik, es, Frans raaigras,
akkerpaardestaart, hegedoornzaad, haagwinde
datum van bemonstering: 5.8.1989

63. VECHMAAL - mergelkuilen

situering: ten zuidwesten van Tongeren, U.T.M.-hok: FS62,
km hok: 4-8; zie kaart 13

bodem: Aba, SAx

geologie: Maastrichtiaan

beschrijving: bermhoogte: 5 meter
algemeen uitzicht: hakhout met hoge bomen, licht verruigd
waargenomen planten: eik, es, wilde kers, acacia, meidoorn, vlier,
bosrank, braam, brandnetel, gevlekte aronskelk, agrimonie,
marjolein, boskortsteel, heggerank, hop, bereklauw, St.-
Janskruid, vlasbekje, Frans raaigras, schaduwgras, knautia
datum van bemonstering: 5.8.1989

64. HEURNE - Zouwveld

situering: ten zuidwesten van Tongeren, U.T.M.-hok: FS62,
km hok: 4-6; zie kaart 13

bodem: Aba

geologie: Tongeriaan

beschrijving: bermhoogte: tot 4 meter
algemeen uitzicht: hakhout, verruigd
waargenomen planten: zevenblad, eik, sleedoorn, rode kornoelje,
meidoorn, bitterzoet, heggerank, kardinaalsmuts, brandnetel,
kleeftkruid, zevenblad, schaduwgras, bosandoorn, robertskruid
datum van bemonstering: 5.8.1989

65. OPHEERS - Heersveld

situering: ten zuidoosten van Sint-Truiden, U.T.M.-hok: FS62,
km hok: 6-1; zie kaart 13

bodem: Aba, Abp

geologie: Heersiaan

beschrijving: bermhoogte: tot 5 meter
algemeen uitzicht: hakhout met hoge bomen, weinig verruigd
waargenomen planten: canadapopulier, rode kornoelje, vlier, es,
sleedoorn, acacia, esdoorn, klimop, bosrank, dolle kervel,
schaduwgras, braam, brandnetel, kleeftkruid, olm
datum van bemonstering: 5.8.1989

66. HALMAAL

situering: ten zuidwesten van Sint-Truiden, U.T.M.-hok: FS53,
km hok: 9-2; zie kaart 12

bodem: Aba

geologie: Tongeriaan

beschrijving: bermhoogte: 3 meter

algemeen uitzicht: hakhout en kruidige stukken, verruigd

waargenomen planten: meidoorn, hondsroos, sleedoorn, vlier,

heggerank, brandnetel, bijvoet, dolle kervel, agrimonie,

avondkoekoeksbloem, marjolein, mannetjesvaren, kweek, braam,

St.-Janskruid, echt walstro, duizendblad, knautia,

akkerpaardestaart, struisgras, kropaar

datum van bemonstering: 7.8.1989

67. HALMAAL - Maasrode

situering: ten zuidwesten van Sint-Truiden, U.T.M.-hok: FS52,
km hok: 0-0; zie kaart 12

bodem: Aba

geologie: Tongeriaan

beschrijving: bermhoogte: 4 meter

algemeen uitzicht: hakhout met hoge bomen; kruidige, niet verruigde
stukken; plaatselijk zeer sterk verruigd

waargenomen planten: populier, eik, wilde kers, schietwilg, vlier,

hondsroos, meidoorn, gele honingklaver, toorts, smeerwortel,

bereklaauw, akkerpaardestaart, bosrank, vlasbekje, marjolein,

heggerank, kleefkruid, braam, heggedoornzaad, Frans raaigras,

kweek, bijvoet

datum van bemonstering: 7.8.1989

68. VELM

situering: ten zuidwesten van Sint-Truiden, U.T.M.-hok: FS42,
km hok: 3-9; zie kaart 12

bodem: Aba

geologie: Tongeriaan, Landeniaan

beschrijving: bermhoogte: 4 meter

algemeen uitzicht: hakhout; bijna volledig toegegroeid en verruigd,
zo goed als niet meer begaanbaar

waargenomen planten: schietwilg, wilde kers, meidoorn, hondsroos,
vlier

datum van bemonstering: 7.8.1989

69. BEVINGEN - nabij vliegveld

situering: ten zuiden van Sint-Truiden, U.T.M.-hok: FS52,
km hok: 0-3; zie kaart 12

bodem: Abp

geologie: Tongeriaan

beschrijving: bermhoogte: 5 meter
algemeen uitzicht: hoofdzakelijk hakhout, zeer sterk verruigd, afval gestort
waargenomen planten: vlier, meidoorn, hondsroos, eik, brandnetel, haagwinde, bereklauw
datum van bemonstering: 7.8.1989

70. NEERLANDEN

situering: ten zuidwesten van Sint-Truiden, U.T.M.-hok: FS42,
km hok: 1-7; zie kaart 12
bodem: Aba, Abp
geologie: Landeniaan
beschrijving: bermhoogte: 2,5 meter
algemeen uitzicht: gedeeltelijk hakhout, gedeeltelijk kruidig, tamelijk verruigd
waargenomen planten: vlier, schietwilg, hondsroos, dolle kervel, boswilg, bijvoet, braam, kropaar, brandnetel, beemdgras, heggedoornzaad, akkerpaardestaart, kweek, vlier
datum van bemonstering: 7.8.1989

71. WAANRODE - Waanveld

situering: ten zuiden van Diest, U.T.M.-hok: FS44,
km hok: 5-1; zie kaart 4
bodem: Lca, wLca, ZAfe
geologie: Diestiaan
beschrijving: bermhoogte: 4 meter
algemeen uitzicht: veel kruidige stukken met hier en daar hakhout, niet verruigd
waargenomen planten: haagbeuk, hazelaar, beuk, lijsterbes, vlier, acacia, adelaarsvaren, klimop, valse salie, kamperfoelie, eik, mannetjesvaren, klaverzuring, zwenkgras, brem, schaduwgras, wilgeroosje, stekelvaren, struisgras, biggekruid, havikskruid, struisriet, St.-Janskruid, duizendblad, zandblauwtje, schapezuring, braam
datum van bemonstering: 11.8.1989

72. RIJNRODE - Kluisberg

situering: ten zuiden van Diest, U.T.M.-hok: FS44,
km hok: 4-4; zie kaart 4
bodem: Lca, wLca, Lbp
geologie: Diestiaan
beschrijving: bermhoogte: tot 10 meter
algemeen uitzicht: bosvegetatie, niet verruigd
waargenomen planten: eik, beuk, tamme kastanje, acacia, vlier, lijsterbes, hazelaar, kamperfoelie, viooltje, zachte witbol, mannetjesvaren, braam, klimop
datum van bemonstering: 11.8.1989

73. LIEBROEK - Bokkenberg (zuid)

situering: ten zuiden van Diest, U.T.M.-hok: FS44,
km hok: 3-5; zie kaart 4

bodem: ZAfe, Lbp

geologie: Diestiaan

beschrijving: bermhoogte: 2,5 meter

algemeen uitzicht: hoofdzakelijk kruidig met hier en daar hakhout,
vrij sterk verruigd

waargenomen planten: sleedoorn, witbol, vlier, rode kornoelje, valse
salie, zachte witbol, eik, braam, stijf havikskruid,
mannetjesvaren, brandnetel, wilgeroosje

datum van bemonstering: 11.8.1989

74. LIEBROEK - Bokkenberg (noord)

situering: ten zuiden van Diest, U.T.M.-hok: FS44,
km hok: 3-5; zie kaart 4

bodem: Lca, Lbp

geologie: Diestiaan

beschrijving: bermhoogte: 5 meter

algemeen uitzicht: zeer uniform, hooggaand hakhout voor 100%
bestaande uit acacia, weinig verruigd

waargenomen planten: valse salie, vlier, vingerhoedskruid,
stekelvaren, braam, klimop, brandnetel, schaduwgras,
grootbloemige muur

datum van bemonstering: 11.8.1989

75. ZELK - Hegge

situering: ten zuiden van Diest, U.T.M.-hok: FS44,
km hok: 2-6; zie kaart 4

bodem: Lca, wLca

geologie: Diestiaan

beschrijving: bermhoogte: 10 meter aan de ene zijde, 3 meter aan de andere

algemeen uitzicht: bosachtig, niet verruigd

waargenomen planten: acacia, beuk, hazelaar, vlier, braam,
lijsterbes, Amerikaanse vogelkers, vingerhoedskruid, eik,
mannetjesvaren, zachte witbol, hondsdrif, stekelvaren,
schaduwgras, grootbloemige muur

datum van bemonstering: 11.8.1989

76. WEBBEKOM - Aardeweg

situering: ten zuiden van Diest, U.T.M.-hok: FS44,
km hok: 2-4; zie kaart 4

bodem: Lca, wLca, wLAX, EDx

geologie: Diestiaan

beschrijving: bermhoogte: 2 meter
algemeen uitzicht: hoofdzakelijk hakhout, zwaar verruigd, veel gestort materiaal
waargenomen planten: hazelaar, acacia, es, vlier, olm, mannetjesvaren, eik, braam, brandnetel, bijvoet
opmerking: dichtgegroeide holle weg die opnieuw opengemaakt werd
datum van bemonstering: 11.8.1989

77. tussen RILLAAR en AARSCHOT - Opstal-Biezenhuis

situering: ten zuidoosten van Aarschot, U.T.M.-hok: FS34,
km hok: 1-1; zie kaart 3

bodem: Lcc, Scf

geologie: Diestiaan

beschrijving: bermhoogte: 1,5 meter
algemeen uitzicht: grootste gedeelte kruidig met hier en daar hakhout, min of meer verruigd, afval gestort
waargenomen planten: vlier, brem, brandnetel, braam, kropaar, akkerdistel, bijvoet, wilgeroosje, schaduwgras, St.-Janskruid, struisgras, struisriet, bereklauw, zachte witbol, peen
datum van bemonstering: 10.8.1989

78. AARSCHOT - 's Hertogenheide

situering: ten zuidwesten van Aarschot, U.T.M.-hok: FS24,
km hok: 1-7; zie kaart 3

bodem: wScf, ZAfe

geologie: Diestiaan

beschrijving: bermhoogte: tot 2 meter
algemeen uitzicht: onduidelijke overgang naar bos, holle weg in bos
waargenomen planten: acacia, eik, Amerikaanse eik, klimop, Amerikaanse vogelkers, viooltje, eenbloemig parelgras, brandnetel, schaduwgras
datum van bemonstering: 16.8.1989

79. GELRODE - richting Klarenbos

situering: ten noorden van Leuven, U.T.M.-hok: FS24,
km hok: 2-6; zie kaart 3

bodem: EDx, wLbc, wPbC

geologie: Diestiaan

beschrijving: bermhoogte: 5 meter
algemeen uitzicht: hakhout
waargenomen planten: acacia, vlier, eik, olm, hazelaar, braam, mannetjesvaren, wilgeroosje, schaduwgras, brandnetel
datum van bemonstering: 16.8.1989

80. GELRODE - Waterloooveld

situering: ten zuidwesten van Aarschot, U.T.M.-hok: FS24,
km hok: 3-5; zie kaart 3

bodem: wLbc

geologie: Diestiaan

beschrijving: bermhoogte: 3 meter

algemeen uitzicht: bosachtig, hakhout

waargenomen planten: acacia, vlier, braam, valse salie, eik,
mannetjesvaren, wilgeroosje, zachte witbol, brandnetel,
schaduwgras

datum van bemonstering: 16.8.1989

81. GELRODE - Wijngaardberg

situering: ten zuidwesten van Aarschot, U.T.M.-hok: FS24,
km hok: 3-5; zie kaart 3

bodem: Lcc, ZAfe

geologie: Diestiaan

beschrijving: bermhoogte: 5 meter

algemeen uitzicht: bosachtig

waargenomen planten: stekelvaren, Amerikaanse eik, lijsterbes,
mannetjesvaren, acacia, braam, witbol, wilgeroosje, brandnetel

datum van bemonstering: 16.8.1989

82. RILLAAR - Haksberg

situering: ten zuidoosten van Aarschot, U.T.M.-hok: FS34,
km hok: 2-4; zie kaart 3

bodem: wLdc

geologie: Diestiaan

beschrijving: bermhoogte: 4 meter

algemeen uitzicht: bosachtig met zeer schrale onderbegroeiing, niet
verruigd

waargenomen planten: Amerikaanse eik, acacia, beuk, berk, eik,
esdoorn, braam, stekelvaren, struisgras, schaduwgras

datum van bemonstering: 18.8.1989

83. KAGGEVINNE - Steineveld

situering: ten westen van Diest, U.T.M.-hok: FS45,
km hok: 9-2; zie kaart 4

bodem: Lbc, ZAfe

geologie: Diestiaan

beschrijving: bermhoogte: tot 4 meter

algemeen uitzicht: hakhout, verruigd; verharde, druk bereden holle
weg; hier en daar afval gestort

waargenomen planten: acacia, vlier, lijsterbes, eik, olm, klimop,
braam, stekelvaren, stinkende gouwe, witbol, schaduwgras,
mannetjesvaren, vlasbekje

datum van bemonstering: 19.8.1989

84. KAGGEVINNE

situering: ten zuiden van Diest, U.T.M.-hok: FS44,
km hok: 0-2; zie kaart 4

bodem: wPAX, wPdp

geologie: Diestiaan

beschrijving: bermhoogte: 2 meter

algemeen uitzicht: hakhout met grazige stukken, weinig verruigd

waargenomen planten: acacia, kers, vlier, meidoorn, brandnetel,
schaduwgras, struisgras, struisriet, braam, zachte witbol,
vlasbekje, mannetjesvaren

datum van bemonstering: 19.8.1989

85. VEURS - oost

situering: ten oosten van Visé, U.T.M.-hok: GS02,
km hok: 5-1; zie kaart 15

bodem: Aba, GbFx

geologie: Senoniaan

beschrijving: bermhoogte: 1,5 meter

algemeen uitzicht: holle weg in bos

waargenomen planten: haagbeuk, berk, ratelpopulier, braam,
esdoorn, vingerhoedskruid, gierstgras, klaverzuring, es,
mannetjesvaren, veldbies

datum van bemonstering: 20.8.1989

86. VEURS - west

situering: ten oosten van Visé, U.T.M.-hok: GS02,
km hok: 5-1; zie kaart 15

bodem: nEbbk

geologie: Senoniaan

beschrijving: bermhoogte: tot 4 meter

algemeen uitzicht: weinig of niet verruigd, hoofdzakelijk bosachtig

waargenomen planten: hazelaar, meidoorn, ijle dravik, klimop, rode
kornoelje, hondsroos, bosrank, boskortsteel, knautia, vlier,
gevlekte aronskelk, glad walstro, robertskruid, es, nagelkruid,
grote bevernel, bereklauw, dolle kervel, borstelkrans, kroppaar

datum van bemonstering: 20.8.1989

87. SINT-PIETERS-VOEREN - Alsbos (zuid)

situering: ten oosten van Visé, U.T.M.-hok: FS92,
km hok: 5-8; zie kaart 15

bodem: Abp, nEbbk

geologie: Senoniaan

beschrijving: bermhoogte: tot 2 meter

algemeen uitzicht: bosachtig

waargenomen planten: vlier, stekelbes, haagbeuk, klimop, bosrank,
aronskelk, gele dovenetel, mannetjesvaren, bosandoorn,
robertskruid, zevenblad

datum van bemonstering: 20.8.1989

88. SINT-PIETERS-VOEREN - Alsbos (noord)

situering: ten oosten van Visé, U.T.M.-hok: FS92,
km hok: 5-8; zie kaart 15

bodem: Abp

geologie: Senoniaan

beschrijving: bermhoogte: 3 meter

algemeen uitzicht: mengsel van kruidige stukken, hakhout en hoge
bomen, weinig verruigd

waargenomen planten: es, eik, meidoorn, hazelaar, vlier, braam,
marjolein, gevlekte aronskelk, St.-Janskruid, akkerdistel,
kropaar, mannetjesvaren, schaduwgras, dravik, zevenblad,
dagkoekoeksbloem, kleefkruid, brandnetel, vlasbekje

datum van bemonstering: 20.8.1989

89. SINT-MARTENS-VOEREN - Krindaal

situering: ten oosten van Visé, U.T.M.-hok: GS02,
km hok: 4-0; zie kaart 15

bodem: Gbp

geologie: Senoniaan

beschrijving: bermhoogte: 2,5 meter

algemeen uitzicht: bosachtig, zwaar verruigd, hakhout, aan rand van
bos en weiland, afval gestort

waargenomen planten: haagbeuk, beuk, meidoorn, eik, kropaar,
hazelaar, wilde pereboom, rode kornoelje, heggerank, bosrank,
klimop, brandnetel, kleefkruid, schaduwgras, gevlekte aronskelk,
haagwinde, braam, Frans raaigras, boskortsteel

datum van bemonstering: 20.8.1989

90. VOSSEM - Moorselbos

situering: ten westen van Leuven, U.T.M.-hok: FS03,
km hok: 5-9; zie kaart 5

bodem: Aba, Abp

geologie: Tongeriaan, Lediaan

beschrijving: bermhoogte: 3,5 meter

algemeen uitzicht: holle weg in bosrand, bosstructuur, tamelijk
verruigd

waargenomen planten: haagbeuk, beuk, olm, vlier, eik, hazelaar,
rode kornoelje, esdoorn, tamme kastanje, lijsterbes, meidoorn,
kamperfoelie, klimop, braam, brandnetel, schaduwgras,
robertskruid, hennepnetel

datum van bemonstering: 25.8.1989

91. EVERBERG - zuidkant van het Hogenbos

situering: ten westen van Leuven, U.T.M.-hok: FS03,
km hok: 4-8; zie kaart 5

bodem: Aba

geologie: Diestiaan

beschrijving: bermhoogte: 3 meter
algemeen uitzicht: hoofdzakelijk hakhout, sterk verruigd
waargenomen planten: vlier, olm, eik, hazelaar, braam, brandnetel,
schaduwgras, klimop, mannetjesvaren
opmerking: onvoldoende bemonsterd (ongeveer 1/2 uur) wegens
hevige wind en regen
datum van bemonstering: 25.8.1989

92. GOETSENHOVEN - berm

situering: ten zuiden van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 3-7; zie kaart 9

bodem: Aba

geologie: Landeniaan

beschrijving: bermhoogte: 4 meter
algemeen uitzicht: ZW-georiënteerd, grazig, zeer bloemrijk, niet
verruigd
waargenomen planten: schapezuring, akkerhoornbloem, kromhals,
boerenwormkruid, kraailook, St.-Janskruid, kropbaar, knautia,
margriet, duizendblad, jacobskruiskruid, hondsroos, wikke,
knoopkruid, paarse dovenetel, avondkoekoeksbloem, agrimonie
opmerking: wordt ieder jaar in de winter afgebrand
datum van bemonstering: 3.9.1989

93. HOEGAARDEN - Sint-Jansstraat

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 1-2; zie kaart 8

bodem: Aba

geologie: Tongeriaan, Brusseliaan met Gobertange

beschrijving: bermhoogte: 5 meter
algemeen uitzicht: hakhout, verruigd
waargenomen planten: vlier, olm, acacia, hondsroos, sleedoorn, hop,
bosandoorn, mannetjesvaren, hondsdrif, brandnetel
datum van bemonstering: 13.9.1989

94. HOEGAARDEN - weg van Sint-Katarina-Houtem naar Tienen

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 1-3; zie kaart 8

bodem: Aba

geologie: Tongeriaan, Brusseliaan met Gobertange

beschrijving: bermhoogte: 3 meter
algemeen uitzicht: hakhout, weinig verruigd
waargenomen planten: olm, hondsroos, vlier, els, heggerank,
haagwinde, bijvoet, zevenblad, braam, brandnetel
datum van bemonstering: 13.9.1989

95. HOEGAARDEN (NERM) - Schoor naar Nerm

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS32,
km hok: 3-1; zie kaart 8

bodem: Aba

geologie: Brusseliaan met Gobertange

beschrijving: bermhoogte: 7 meter

algemeen uitzicht: hakhout, weinig verruigd

waargenomen planten: es, vlier, olm, rode kornoelje, hondsroos,
klimop, robertskruid, stinkende gouwe, ruig klokje, hop,
brandnetel

datum van bemonstering: 15.9.1989

96. van SLUIZEN naar ZITTERT-LUMMEN

situering: ten zuidwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS22,
km hok: 3-9; zie kaart 8

bodem: Aba

geologie: Brusseliaan

beschrijving: bermhoogte: 5 meter

algemeen uitzicht: hakhout met een paar dikke essen, weinig verruigd

waargenomen planten: es, vlier, acacia, hondsroos, esdoorn, klimop,
bosrank, brandnetel, schaduwgras, robertskruid, hondsdrif,
nagelkruid, bosandoorn, zevenblad, olm

datum van bemonstering: 15.9.1989

97. ten oosten van VAL-MEER - kapel/mast

situering: ten oosten van Tongeren, U.T.M.-hok: FS82,
km hok: 0-2; zie kaart 14

bodem: Aba

geologie: Maastrichtiaan

beschrijving: bermhoogte: 3 meter

algemeen uitzicht: hoofdzakelijk hakhout met grazige stukken, sterk
verruigd, afval gestort

waargenomen planten: es, olm, vlier, meidoorn, hondsroos,
brandnetel, heggerank, fluitekruid, kleefkruid, braam, stinkende
gouwe, eik

datum van bemonstering: 1.10.1989

98. ZICHEN-ZUSSEN-BOLDER

situering: ten oosten van Tongeren, U.T.M.-hok: FS82,
km hok: 0-5; zie kaart 14

bodem: Aba, Abp

geologie: Tongeriaan, Maastrichtiaan

beschrijving: bermhoogte: 3 meter

algemeen uitzicht: hakhout met hoge bomen en grazige stukken, sterk
verruigd

waargenomen planten: populier, es, olm, vlier, meidoorn, hondsroos,
braam, brandnetel

datum van bemonstering: 1.10.1989

99. SLUIZEN - Solveldje

situering: ten oosten van Tongeren, U.T.M.-hok: FS72,
km hok: 1-8; zie kaart 14

bodem: Aba

geologie: Tongeriaan, Maastrichtiaan

beschrijving: bermhoogte: 3 meter

algemeen uitzicht: hoofdzakelijk hakhout, sterk verruigd

waargenomen planten: meidoorn, es, esdoorn, olm, eik, vlier,
hondsroos, braam, brandnetel, schaduwgras, dolle kervel,
kleefkruid, klimop

datum van bemonstering: 1.10.1989

100. SLUIZEN - Bosveld

situering: ten oosten van Tongeren, U.T.M.-hok: FS72,
km hok: 3-8; zie kaart 14

bodem: Aba, Abp, AbB

geologie: Tongeriaan, Maastrichtiaan

beschrijving: bermhoogte: 5 meter

algemeen uitzicht: hakhout met hoge bomen en grazige stukken, op
sommige plaatsen sterk verruigd

waargenomen planten: wilde kers, hondsroos, knautia, meidoorn,
hazelaar, stekelbes, bosrank, klimop, brandnetel, struisgras,
schapezuring, rolklaver, kropaar, peen, duizendblad, eik,
akkerhoornbloem, marjolein, robertskruid, hennepnetel,
schaduwgras, kruisbladwalstro, stinkende gouwe, vlier,
nagelkruid, dolle kervel, es, knautia

datum van bemonstering: 1.10.1989

101. geen holle weg (zie blz. 8)

102. HULDENBERG - Vossekoten

situering: ten zuidwesten van Leuven, U.T.M.-hok: FS12,
km hok: 3-2; zie kaart 7

bodem: A-L, S-Z

geologie: Brusseliaan, Lakeniaan, Lediaan

beschrijving: bermhoogte: tot 15 meter

algemeen uitzicht: hoge bomen en hakhout

waargenomen planten: beuk, acacia, vlier, hazelaar, meidoorn, els,
tamme kastanje, brem, lijsterbes, klimop, bosrank, speenkruid,
boskortsteel, valse salie, brandnetel, braam, mannetjesvaren,
robertskruid, schaduwgras, wilgeroosje, struisriet, es, olm, eik

datum van bemonstering: 14.10.1989

103. HULDENBERG - naast Stokkembos

situering: ten zuidwesten van Leuven, U.T.M.-hok: FS12,
km hok: 2-1; zie kaart 7

bodem: A-L, S-Z

geologie: Lediaan, Lakeniaan, Brusseliaan

beschrijving: bermhoogte: tot 10 meter

algemeen uitzicht: bosstructuur

waargenomen planten: beuk, haagbeuk, acacia, Amerikaanse eik,
meidoorn, vlier, stekelvaren, brem, maagdenpalm, olm, eik,
mannetjesvaren, robertskruid, nagelkruid, schaduwgras,
stinkende gouwe

datum van bemonstering: 14.10.1989

104. TOMBEEK - Venusberg

situering: ten zuidwesten van Leuven, U.T.M.-hok: FS12,
km hok: 6-0; zie kaart 7

bodem: A-L, S-Z

geologie: Brusseliaan

beschrijving: bermhoogte: 8 meter

algemeen uitzicht: bosstructuur, weinig verruigd

waargenomen planten: eik, beuk, acacia, wilde kers, meidoorn, vlier,
lijsterbes, esdoorn, kamperfoelie, brandnetel, mannetjesvaren,
grootbloemige muur

datum van bemonstering: 14.10.1989

105. OVERIJSE - Koningsberg

situering: ten zuidwesten van Leuven, U.T.M.-hok: FS02,
km hok: 2-9; zie kaart 7

bodem: A-L

geologie: Brusseliaan

beschrijving: bermhoogte: 3 meter

algemeen uitzicht: hakhout en een kruidig gedeelte, sterk verruigd

waargenomen planten: bosrank, meidoorn, sleedoorn, wilde kers,
hazelaar, braam, brandnetel, wilgeroosje, bijvoet, acacia,
mannetjesvaren, dolle kervel, grootbloemige muur, braam, ijle
dravik, witbol

datum van bemonstering: 14.10.1989

106. PELLEMBERG - Nederblok

situering: ten oosten van Leuven, U.T.M.-hok: FS23,
km hok: 2-5; zie kaart 6

bodem: Lbp, EDx, U-L-S

geologie: Rupeliaan, Tongeriaan, Hesbayaan

beschrijving: bermhoogte: tot 4 meter

algemeen uitzicht: hoofdzakelijk hakhout, weinig verruigd, een rij
canadapopulieren op één berm

waargenomen planten: acacia, olm, vlier, hazelaar, klimop,
brandnetel, braam, gele dovenetel, mannetjesvaren, schaduwgras

datum van bemonstering: 31.10.1989

107. SINT-JORIS-WINGE - Eksternest

situering: ten oosten van Leuven, U.T.M.-hok: FS33,
km hok: 0-1; zie kaart 6

bodem: Lca, ZAfe

geologie: Diestiaan, Bolderiaan

beschrijving: bermhoogte: 3 meter

algemeen uitzicht: hoofdzakelijk hakhout, hier en daar verruigd

waargenomen planten: acacia, eik, hazelaar, vlier, sleedoorn,

meidoorn, schaduwgras, brandnetel, braam, kleefkruid,

mannotjesvaren, grootbloemige muur, valse salie, olm

datum van bemonstering: 31.10.1989

108. VISSENAKEN - aan "'t Posthof"

situering: ten noordwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS33,
km hok: 7-5; zie kaart 6

bodem: Aba

geologie: Tongeriaan

beschrijving: bermhoogte: tot 4 meter

algemeen uitzicht: hoofdzakelijk kruidig met hier en daar hakhout,
sterk verruigd

waargenomen planten: vlier, sleedoorn, brandnetel, kleefkruid, veel
bosrank

opmerking: vegetatie was moeilijk herkenbaar omdat er onlangs
gemaaid werd

datum van bemonstering: 31.10.1989

109. VISSENAKEN - Buuswinkel

situering: ten noordwesten van Tienen, U.T.M.-hok: FS33,
km hok: 7-3; zie kaart 6

bodem: Aba

geologie: Rupeliaan, Tongeriaan

beschrijving: bermhoogte: tot 4 meter

algemeen uitzicht: hakhout, zeer sterk verruigd, randbeplanting met
canadapopulier

waargenomen planten: olm, vlier, sleedoorn, es, meidoorn, eik,
bijvoet, kleefkruid, braam, dolle kervel

datum van bemonstering: 31.10.1989

110. BEKKEVOORT

situering: ten zuidwesten van Diest, U.T.M.-hok: FS34,
km hok: 4-9; zie kaart 3

bodem: Lba, EDx

geologie: Diestiaan

beschrijving: bermhoogte: 2 meter
algemeen uitzicht: hoofdzakelijk hakhout, niet verruigd
waargenomen planten: acacia, eik, vlier, haagbeuk, hazelaar,
mannetjesvaren, adelaarsvaren, stekelvaren, braam,
schaduwgras, witbol, grootbloemige muur
datum van bemonstering: 31.10.1989

111. RANSBERG

situering: ten noordoosten van Tienen, U.T.M.-hok: FS43,
km hok: 0-4; zie kaart 11
bodem: uLhc
geologie: Rupeliaan
beschrijving: bermhoogte: 2 meter
algemeen uitzicht: hakhout en hoge bomen, weinig verruigd, een
afvoergracht loopt door de holle weg
waargenomen planten: hazelaar, tamme kastanje, eik, acacia,
hondsroos, lijsterbes, olm, vlier, grootbloemige muur,
schaduwgras, mannetjesvaren, stekelvaren, olm, vlier, brandnetel
datum van bemonstering: 4.11.1989

112. KORTENAKEN - Hogen

situering: ten noordoosten van Tienen, U.T.M.-hok: FS43,
km hok: 1-6; zie kaart 11
bodem: sLda, Lca
geologie: Rupeliaan, Tongeriaan
beschrijving: bermhoogte: 4 meter
algemeen uitzicht: hoofdzakelijk hakhout, weinig verruigd
waargenomen planten: vlier, acacia, es, eik, wilde kers, braam,
brandnetel, dolle kervel, schaduwgras, mannetjesvaren, witbol,
grootbloemige muur, struisriet
datum van bemonstering: 4.11.1989

113. ZOUTLEEUW - Ossenweg

situering: ten noordwesten van Sint-Truiden, U.T.M.-hok: FS43,
km hok: 4-9; zie kaart 11
bodem: Lba, Lca
geologie: Tongeriaan
beschrijving: bermhoogte: 4 meter
algemeen uitzicht: hakhout met een paar dikke essen, vrij sterk
verruigd
waargenomen planten: acacia, hazelaar, vlier, grauwe abeel, es,
brandnetel, mannetjesvaren, dolle kervel, stekelvaren,
schaduwgras, grootbloemige muur, braam
datum van bemonstering: 4.11.1989

114. NIEUWERKERKEN - Nieuwenhoven

situering: ten noorden van Sint-Truiden, U.T.M.-hok: FS53,
km hok: 2-5; zie kaart 11

bodem: wLdc, wPdc

geologie: Rupeliaan

beschrijving: bermhoogte: tot 3 meter

algemeen uitzicht: hakhout; weggedeelte ongeveer 1 meter opgehoogd
met puin, zodat aan beide zijden een gracht ontstaan is tussen
weg en talud

waargenomen planten: boswilg, grauwe wilg, Amerikaanse eik,
struisgras, berk, bitterzoet, hop, braam, lijsterbes, abeel, tamme
kastanje, vlier, eik, brandnetel, wilgeroosje, stekelvaren,
mannetjesvaren, valse salie

datum van bemonstering: 4.11.1989

115. HERTEN

situering: ten oosten van Sint-Truiden, U.T.M.-hok: FS63,
km hok: 6-4; zie kaart 11

bodem: Aba

geologie: Tongeriaan

beschrijving: bermhoogte: 5 meter

algemeen uitzicht: hakhout, weinig verruigd

waargenomen planten: bosrank, esdoorn, acacia, sleedoorn, es,
meidoorn, rode kornoelje, bitterzoet, hondsroos, vlier,
brandnetel, mannetjesvaren, nagelkruid, hondsdrif, schaduwgras,
dolle kervel, zevenblad, braam, dagkoekoeksbloem, kleefkruid

datum van bemonstering: 4.11.1989

116. NEERWINDEN

situering: ten zuidoosten van Tienen, U.T.M.-hok: FS42,
km hok: 4-1; zie kaart 12

bodem: gAba

geologie: Landeniaan

beschrijving: bermhoogte: 4 meter

algemeen uitzicht: hakhout met kruidige gedeelten, weinig verruigd

waargenomen planten: es, olm, esdoorn, sleedoorn, hondsroos, rode
kornoelje, braam, bijvoet, dolle kervel, hondsdrif, duizendblad,
brandnetel, marjolein, agrimonie, kropaar, vlier,
mannetjesvaren, echt walstro, witte dovenetel, kleefkruid,
boerenwormkruid

datum van bemonstering: 29.10.1989

117. PIRINGEN - Ganzenberg

situering: ten westen van Tongeren, U.T.M.-hok: FS72,
km hok: 0-0; zie kaart 13

bodem: Aba

geologie: Tongeriaan

beschrijving: bermhoogte: 3 meter
algemeen uitzicht: hoofdzakelijk hakhout, weinig verruigd
waargenomen planten: es, olm, vlier, meidoorn, hazelaar, eik, rode kornoelje, sleedoorn, hondsroos, wilde kers, braam, klimop, brandnetel, schaduwgras, dolle kervel, bijvoet, mannetjesvaren, voederwikke
datum van bemonstering: 16.12.1989

118. PIRINGEN - Oude Heerweg

situering: ten westen van Tongeren, U.T.M.-hok: FS72,
km hok: 1-1; zie kaart 13

bodem: Aba

geologie: Tongeriaan

beschrijving: bermhoogte: tot 6 meter
algemeen uitzicht: hakhout met hoge bomen, vrij sterk verruigd, gestort afval
waargenomen planten: acacia, olm, sleedoorn, meidoorn, braam, rode kornoelje, nagelkruid, klimop, zevenblad, brandnetel, mannetjesvaren, schaduwgras, eik, hondsdrif

datum van bemonstering: 16.12.1989

119. GROOT-GELMEN - Helshoven

situering: ten zuidoosten van Sint-Truiden, U.T.M.-hok: FS62,
km hok: 0-0; zie kaart 13

bodem: AbB

geologie: Tongeriaan

beschrijving: bermhoogte: tot 4 meter
algemeen uitzicht: hoofdzakelijk hakhout
waargenomen planten: vlier, kers, eik, olm, meidoorn, hazelaar, es, bitterzoet, hondsroos, rode kornoelje, sleedoorn, braam, boswilg, klimop, zevenblad, witte dovenetel, robertskruid, tamelijk veel brandnetel

datum van bemonstering: 16.12.1989

120. GROOT-GELMEN

situering: ten zuidoosten van Sint-Truiden, U.T.M.-hok: FS62,
km hok: 2-0; zie kaart 13

bodem: Aba

geologie: Tongeriaan

beschrijving: bermhoogte: tot 5 meter
algemeen uitzicht: mengsel van kruidige stukken, hakhout en hoge bomen
waargenomen planten: eik, olm, boswilg, acacia, esdoorn, vlier, hondsroos, populier, kleefkruid, look-zonder-look, kropaar, klimop, schaduwgras, brandnetel, braam, kweek, bijvoet, zevenblad, veel bosrank

datum van bemonstering: 16.12.1989

LIJST VAN DE BODEMTYPES

- Aba: leemgronden met textuur B horizont
Aba(b): leemgronden met gevlekte textuur B horizont
gAba: leemgronden met gevlekte structuur B horizont; stenig substraat beginnend op geringe diepte
wAba: leemgronden met textuur B horizont; klei-zandsubstraat beginnend op geringe diepte
AbB: leemgronden met textuur B horizont of met structuur B horizont
Abp: gronden op leem
(x)Aca: zwak gleyige leemgronden met textuur B horizont; matig diepe fase
A-L: complex van leem- en zandleemgronden
- Ebb: kleigronden met structuur B horizont
EDx: zwak of matig gleyige kleigronden met niet bepaalde profielontwikkeling
nEbbk: kalksteenhoudende kleigronden met structuur B horizont; krijtsubstraat beginnend op geringe diepte
- GAx: stenige leemgronden met niet bepaalde profielontwikkeling
Gbao: leemgronden met kwartsgrindbijmenging, met textuur B horizont
Gbbx: leemgronden met silexietbijmenging, met structuur B horizont
Gbp: gronden op stenig-lemig materiaal
GbFx: leemgronden met silexietbijmenging, met humus of/en ijzer B horizont
- LAX: zandleemgronden met niet bepaalde profielontwikkeling
wLAX: zandleemgronden met niet bepaalde profielontwikkeling; klei-zandsubstraat beginnend op geringe diepte
Lba: zandleemgronden met textuur B horizont
uLba: zandleemgronden met textuur B horizont; kleisubstraat beginnend op geringe diepte
Lbc: zandleemgronden met sterk gevlekte textuur
wLbc: zandleemgronden met sterk gevlekte textuur; klei-zandsubstraat beginnend op geringe diepte
Lbp: gronden op zandleem
Lca: zwak gleyige zandleemgronden met textuur B horizont
sLca: zwak gleyige zandleemgronden met textuur B horizont; zandsubstraat beginnend op geringe diepte
wLca: zwak gleyige zandleemgronden met textuur B horizont; klei-zandsubstraat beginnend op geringe diepte
Lcc: zwak gleyige zandleemgronden met sterk gevlekte textuur B horizont
wLcc: zwak gleyige zandleemgronden met sterk gevlekte textuur B horizont; klei-zandsubstraat beginnend op geringe diepte
Lda: matig gleyige zandleemgronden met textuur B horizont
sLda: matig gleyige zandleemgronden met textuur B horizont; zandsubstraat beginnend op geringe diepte
Ldc: matig gleyige zandleemgronden met sterk gevlekte textuur B horizont
wLdc: matig gleyige zandleemgronden met sterk gevlekte textuur B horizont; klei-zandsubstraat beginnend op geringe diepte
LDx: zwak of matig gleyige zandleemgronden met niet bepaalde profielontwikkeling

wLDx: zwak of matig gleyige zandleemgronden met niet bepaalde profielontwikkeling; klei-zandsubstraat beginnend op geringe diepte
uLhc: sterk gleyige zandleemgronden met sterk gevlekte textuur B horizont; kleisubstraat beginnend op geringe diepte

PAx: droge tot matig natte lichte zandleemgronden met niet bepaalde profielontwikkeling

wPAx: droge tot matig natte lichte zandleemgronden met niet bepaalde profielontwikkeling; klei-zandsubstraat beginnend op geringe diepte

PbC: droge lichte zandleemgronden met verbrokkelde textuur B horizont

wPbC: droge lichte zandleemgronden met verbrokkelde textuur B horizont; klei-zandsubstraat beginnend op geringe diepte

Pdc: matig natte licht-zandleemgronden met verbrokkelde textuur B horizont

wPdc: matig natte licht-zandleemgronden met verbrokkelde textuur B horizont; klei-zandsubstraat beginnend op geringe diepte

Pdp: matig natte gronden op licht-zandleem

wPdp: matig natte gronden op licht-zandleem; klei-zandsubstraat beginnend op geringe diepte

SAf: droge tot matig natte lemige zandleemgronden met weinig duidelijke humus en/of ijzer B horizont

SAfd: droge tot matig natte lemige zandleemgronden met weinig duidelijke humus en/of ijzer B horizont; variante met geelachtige of groenachtige ondergrond

SAX: droge tot matig natte lemige zandgronden met weinig duidelijke humus en/of ijzer B horizont

Scf: matig droge lemige zandgronden met weinig duidelijke humus en/of ijzer B horizont

wScf: matig droge lemige zandgronden met weinig duidelijke humus en/of ijzer B horizont

S-Z: lemige zandgronden en zand

UDx: zwak of matig gleyige zware kleigronden met niet bepaalde profielontwikkeling

U-L: complex van klei- en zandleemgronden

U-L-S: complex van klei-, zandleem- en lemige zandgronden

ZAfe: droge tot matig natte zandgronden met weinig duidelijke humus en/of ijzer B horizont; variante met diepe B horizont op stenig geelachtig of groenachtig zand

TABEL: VERVOLG

lokalityten soorten	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
<i>Carychium tridentatum</i>	x												
<i>Succinea putris</i>			x				x						
<i>Succinea oblonga</i>					x								
<i>Cochlicopa lubrica</i> s.s.	x	x	x					x		x	x		x
<i>Cochlicopa lubricella</i>				x	x								
<i>Cochlicopa lubrica</i> s.l.	x			x			x						
<i>Columella edentula</i>													
<i>Truncatellina cylindrica</i>													
<i>Vertigo pygmaea</i>													
<i>Sphyradium doliolum</i>				x									
<i>Pupilla muscorum</i>								x					
<i>Vallonia pulchella</i>													
<i>Vallonia costata</i>	x												x
<i>Vallonia excentrica</i>								x					
<i>Acanthinula aculeata</i>													
<i>Ena obscura</i>				x					x				x
<i>Punctum pygmaeum</i>	x												
<i>Discus rotundatus</i>		x	x	x	x		x	x	x	x		x	x
<i>Helicodiscus singleyanus</i>													
<i>Vitrina pellucida</i>	x		x		x	x	x	x	x	x	x	x	x
<i>Phenacolimax major</i>				x									
<i>Vitrea contracta</i>	x												x
<i>Nesovitrea hammonis</i>	x												x
<i>Aegopinella pura</i>			x				x						
<i>Aegopinella nitidula</i>		x	x	x	x		x		x	x			
<i>Oxychilus draparnaudi</i>							x						
<i>Oxychilus cellarius</i>	x	x	x	x	x		x	x	x				x
<i>Oxychilus alliarius</i>													
<i>Zonitoides nitidus</i>													
<i>Euconulus fulvus</i> s.l.													
<i>Cecilioides acicula</i>	x												
<i>Cochlodina laminata</i>							x						
<i>Clausilia bidentata</i>	x		x	x			x		x	x	x	x	
<i>Macrogaster lineolata</i>													
<i>Macrogaster rolpheii</i>							x						
<i>Helicella itala</i>								x					
<i>Monacha cantiana</i>	x												
<i>Perforatella incarnata</i>									x				
<i>Trichia hispida</i>	x	x	x	x			x	x	x	x	x	x	x
<i>Helicodonta obvoluta</i>													
<i>Cepaea nemoralis</i>			x					x		x			x
<i>Cepaea hortensis</i>	x		x	x	x	x	x	x			x	x	x
<i>Helix aspersa</i>													
<i>Helix pomatia</i>				x		x	x	x					

TABEL: VERVOLG

lokalityten soorten	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
<i>Carychium tridentatum</i>	x			x	x	x	x	x		x	x	x	
<i>Succinea putris</i>													
<i>Succinea oblonga</i>											x		
<i>Cochlicopa lubrica</i> s.s.													
<i>Cochlicopa lubricella</i>													
<i>Cochlicopa lubrica</i> s.l.		x	x		x			x	x		x	x	x
<i>Columella edentula</i>					x	x	x	x					
<i>Truncatellina cylindrica</i>													
<i>Vertigo pygmaea</i>													x
<i>Sphyradium doliolum</i>										x		x	
<i>Pupilla muscorum</i>										x			
<i>Vallonia pulchella</i>													
<i>Vallonia costata</i>					x	x		x	x			x	
<i>Vallonia excentrica</i>						x							
<i>Acanthinula aculeata</i>													
<i>Ena obscura</i>		x	x				x			x	x		x
<i>Punctum pygmaeum</i>						x			x				
<i>Discus rotundatus</i>	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
<i>Helicodiscus singleyanus</i>													
<i>Vitrina pellucida</i>		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
<i>Phenacolimax major</i>													
<i>Vitrea contracta</i>		x		x	x			x				x	
<i>Nesovitrea hammonis</i>	x												
<i>Aegopinella pura</i>													
<i>Aegopinella nitidula</i>	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	
<i>Oxychilus draparnaudi</i>		x	x							x		x	
<i>Oxychilus cellarius</i>	x	x		x	x		x	x	x	x	x		x
<i>Oxychilus alliarius</i>													
<i>Zonitoides nitidus</i>													
<i>Euconulus fulvus</i> s.l.													
<i>Cecilioides acicula</i>									x	x			
<i>Cochlodina laminata</i>													
<i>Clausilia bidentata</i>				x	x	x			x	x	x	x	x
<i>Macrogastra lineolata</i>													
<i>Macrogastra rolphii</i>													
<i>Helicella itala</i>													
<i>Monacha cantiana</i>										x			
<i>Perforatella incarnata</i>													
<i>Trichia hispida</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
<i>Helicodonta obvoluta</i>													
<i>Cepaea nemoralis</i>		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
<i>Cepaea hortensis</i>				x									
<i>Helix aspersa</i>													
<i>Helix pomatia</i>										x		x	

TABEL: VERVOLG

lokaleiten soorten	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96
<i>Carychium tridentatum</i>			X	X	X		X			X			
<i>Succinea putris</i>													
<i>Succinea oblonga</i>			X										
<i>Cochlicopa lubrica</i> s.s.													
<i>Cochlicopa lubricella</i>													
<i>Cochlicopa lubrica</i> s.l.	X		X	X		X	X			X	X	X	X
<i>Columella edentula</i>													
<i>Truncatellina cylindrica</i>													
<i>Vertigo pygmaea</i>													
<i>Sphyradium doliolum</i>												X	X
<i>Pupilla muscorum</i>			X										
<i>Vallonia pulchella</i>						X							
<i>Vallonia costata</i>			X	X	X	X			X			X	
<i>Vallonia excentrica</i>						X							
<i>Acanthinula aculeata</i>													
<i>Ena obscura</i>			X	X	X		X				X	X	X
<i>Punctum pygmaeum</i>									X				
<i>Discus rotundatus</i>	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
<i>Helicodiscus singleyanus</i>													
<i>Vitrina pellucida</i>			X	X	X		X			X	X		X
<i>Phenacolimax major</i>				X									X
<i>Vitrea contracta</i>	X		X				X			X	X		
<i>Nesovitrea hammonis</i>						X	X						
<i>Aegopinella pura</i>			X	X			X	X					
<i>Aegopinella nitidula</i>	X		X	X	X		X	X		X	X	X	X
<i>Oxychilus draparnaudi</i>			X		X	X	X	X			X		
<i>Oxychilus cellarius</i>	X		X	X		X	X	X		X	X	X	X
<i>Oxychilus alliaris</i>							X						
<i>Zonitoides nitidus</i>													
<i>Euconulus fulvus</i> s.l.													
<i>Cecilioides acicula</i>			X	X	X	X	X				X	X	X
<i>Cochlodina laminata</i>			X	X		X							
<i>Clausilia bidentata</i>			X	X			X	X		X		X	X
<i>Macrogastera lineolata</i>			X										
<i>Macrogastera rolphii</i>			X	X	X	X	X						
<i>Helicella itala</i>													
<i>Monacha cantiana</i>													
<i>Perforatella incarnata</i>			X	X	X	X							
<i>Trichia hispida</i>	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
<i>Helicodonta obvolvata</i>				X									
<i>Cepaea nemoralis</i>			X						X		X	X	X
<i>Cepaea hortensis</i>		X		X	X	X	X	X		X			
<i>Helix aspersa</i>												X	
<i>Helix pomatia</i>			X	X	X	X							

TABEL: VERVOLG

lokaleiten soorten	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120
<i>Carychium tridentatum</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
<i>Succinea putris</i>			x							
<i>Succinea oblonga</i>										
<i>Cochlicopa lubrica</i> s.s.						x				
<i>Cochlicopa lubricella</i>										
<i>Cochlicopa lubrica</i> s.l.		x	x	x	x	x		x	x	x
<i>Columella edentula</i>				x	x		x	x	x	
<i>Truncatellina cylindrica</i>										
<i>Vertigo pygmaea</i>					x	x				
<i>Sphyradium doliolum</i>										x
<i>Pupilla muscorum</i>						x				
<i>Vallonia pulchella</i>										
<i>Vallonia costata</i>					x	x		x		
<i>Vallonia excentrica</i>										
<i>Acanthinula aculeata</i>					x			x		
<i>Ena obscura</i>					x	x	x	x		x
<i>Punctum pygmaeum</i>			x	x	x	x				x
<i>Discus rotundatus</i>	x	x	x	x	x		x	x	x	x
<i>Helicodiscus singleyanus</i>			x							
<i>Vitrina pellucida</i>		x	x	x	x	x	x	x	x	x
<i>Phenacolimax major</i>	x				x					
<i>Vitrea contracta</i>			x		x	x		x		x
<i>Nesovitrea hammonis</i>				x						
<i>Aegopinella pura</i>	x						x			
<i>Aegopinella nitidula</i>		x	x	x	x	x	x	x	x	x
<i>Oxychilus draparnaudi</i>										
<i>Oxychilus cellarius</i>	x	x	x		x	x	x	x	x	x
<i>Oxychilus allarius</i>										
<i>Zonitoides nitidus</i>	x			x						
<i>Euconulus fulvus</i> s.l.				x						
<i>Cecilioides acicula</i>					x	x		x	x	x
<i>Cochlodina laminata</i>										
<i>Clausilia bidentata</i>	x			x	x	x	x	x	x	x
<i>Macrogastra lineolata</i>										
<i>Macrogastra rolphii</i>										
<i>Helicella itala</i>										
<i>Monacha cantiana</i>										
<i>Perforatella incarnata</i>										
<i>Trichia hispida</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
<i>Helicodonta obvoluta</i>										
<i>Cepaea nemoralis</i>	x	x	x	x		x				x
<i>Cepaea hortensis</i>							x			
<i>Helix aspersa</i>										
<i>Helix pomatia</i>					x					

SOORTBESPREKING

1. *Carychium tridentatum* (RISSO, 1826)
Gevonden in 45 van de 114 onderzochte plaatsen.
8 U.T.M.-hokken bevestigd, 9 aangevuld; zie kaart 16
Tamelijk algemeen verspreid in de Leemstreek, veel minder voorkomend in de zandrijke streken. Vaak op mos en rottend hout aangetroffen, meestal in grote concentraties.
2. *Succinea putris* (LINNAEUS, 1758)
Gevonden in 11 van de 114 onderzochte plaatsen.
2 U.T.M.-hokken bevestigd, 3 aangevuld; zie kaart 17
Erg op vocht gestelde soort: tijdens de maanden juli en augustus zelden levend aangetroffen.
3. *Succinea oblonga* DRAPARNAUD, 1801
Gevonden in 3 van de 114 onderzochte plaatsen.
1 U.T.M.-hok bevestigd, 2 aangevuld; zie kaart 18
Uitsluitend gevonden op kalkrijke leemgronden. Zeldzaam in het onderzochte gebied.
4. *Cochlicopa lubrica* (MÜLLER, 1774) sensu stricto
Gevonden in 30 van de 114 onderzochte plaatsen.
1 U.T.M.-hok bevestigd, 5 aangevuld; zie kaart 19
5. *Cochlicopa lubricella* (PORRO, 1838)
Gevonden in 6 van de 114 onderzochte plaatsen
2 U.T.M.-hokken aangevuld; zie kaart 20
6. *Cochlicopa lubrica* (MÜLLER, 1774) sensu lato
Gevonden in 55 van de 114 onderzochte plaatsen.
11 U.T.M.-hokken bevestigd, 9 aangevuld; zie kaart 21
Binnen het genus *Cochlicopa* stelt men een grote variabiliteit vast. Daarom werden alleen de extreme gevallen als *C. lubrica* of *C. lubricella* gedetermineerd. Minder duidelijke exemplaren of tussenvormen werden als *C. lubrica* complex gecatalogeerd.
7. *Columella edentula* (DRAPARNAUD, 1805)
Gevonden in 11 van de 114 onderzochte plaatsen.
2 U.T.M.-hokken bevestigd, 4 aangevuld; zie kaart 22
Tussen Tongeren en St.-Truiden veelvuldig voorkomend, elders in het onderzochte gebied zeer zeldzaam of ontbrekend. In sommige holle wegen in enorme aantallen aangetroffen. Vooral het minutieus afspeuren van bovengrondse plantedelen bracht goede vangstresultaten op.
8. *Truncatellina cylindrica* (de FÉRUSAC, 1807)
Slechts in één van de 114 bemonsteringspunten aangetroffen (nr. 31 Hoegaarden - Nerm / weg Lummen-Aalst)
Na 1950 slechts in twee hokken aan de kust levend waargenomen, in de rest van ons land totaal onbekend (zie kaart 23). De vondst in Hoegaarden is dus zeer

merkwaardig.

Drie levende exemplaren konden bij warm en vochtig weer verzameld worden door grassprietjes en andere levende plantedelen zeer minutieus af te speuren, een techniek die - ook voor andere soorten - zeer lonend bleek.

9. *Vertigo pygmaea* (DRAPARNAUD, 1801)

Gevonden in 11 van de 114 onderzochte plaatsen.

8 U.T.M.-hokken aangevuld; zie kaart 24

Nooit in grote aantallen aangetroffen. Levende exemplaren vonden we steeds op de planten. Vrij zeldzame soort.

De gevonden juvenielen van *Vertigo* species werden ook onder de noemer *Vertigo pygmaea* geklasseerd. De andere soorten van dit geslacht verkiezen namelijk zeer natte en moerassige terreinen, zodat het zeer onwaarschijnlijk is dat ze in holle wegen voorkomen.

10. *Sphyradium doliolum* (BRUGUIÈRE, 1792)

Gevonden in 17 van de 114 onderzochte plaatsen.

1 U.T.M.-hok bevestigd, 5 aangevuld; zie kaart 25

Zeldzaam in het onderzochte gebied. Vertoont een duidelijke voorkeur voor kalkrijke leembodems. In de Nermbeekvallei te Hoegaarden, waar de bodem uiterst kalkrijk is door de aanwezigheid van Gobertange, stelden we een uitzonderlijk hoge concentratie van deze soort vast.

11. *Pupilla muscorum* (LINNAEUS, 1758)

Gevonden in 7 van de 114 onderzochte plaatsen.

5 U.T.M.-hokken aangevuld; zie kaart 26

Zeldzaam in het onderzochte gebied. Kalk- en warmteminnende soort. In Hoegaarden slechts gevonden op twee naar het zuiden gerichte bermen met Gobertangesteent.

12. *Vallonia pulchella* (MÜLLER, 1774)

Gevonden in 3 van de 114 onderzochte plaatsen, waarvan 1 in de Voerstreek en 2 in Hoegaarden. Beide vindplaatsen in Hoegaarden zijn naar het zuiden gerichte graften, waar de Gobertangesteent aan de oppervlakte komt.

2 U.T.M.-hokken aangevuld; zie kaart 27

Zeldzaam in het onderzochte gebied. Kalk- en warmteminnende soort.

13. *Vallonia costata* (MÜLLER, 1774)

Gevonden in 42 van de 114 onderzochte plaatsen.

5 U.T.M.-hokken bevestigd, 8 aangevuld; zie kaart 28

Frequent voorkomend in de leemstreek, wordt zeldzaam naar het noorden toe.

14. *Vallonia excentrica* STERKI, 1892

Gevonden in 8 van de 114 onderzochte plaatsen.

5 U.T.M.-hokken aangevuld; zie kaart 29

Zeldzaam in het onderzochte gebied.

15. *Acanthinula aculeata* (MÜLLER, 1774)

Slechts in 2 van de 114 onderzochte plaatsen gevonden.

2 U.T.M.-hokken aangevuld; zie kaart 30

Zeldzaam in het onderzochte gebied.

16. *Ena obscura* (MÜLLER, 1774)

Gevonden in 42 van de 114 onderzochte plaatsen.

5 U.T.M.-hokken bevestigd, 6 aangevuld; zie kaart 31

Duidelijk gebonden aan kalkrijke leembodems en aldaar algemeen voorkomend.

17. *Punctum pygmaeum* (DRAPARNAUD, 1801)

Gevonden in 15 van de 114 onderzochte plaatsen.

2 U.T.M.-hokken bevestigd, 7 aangevuld; zie kaart 32

Alle vindplaatsen, op twee na, in de Leemstreek.

Door de geringe grootte en de goede schutkleur zeer gemakkelijk over het hoofd te zien.

18. *Discus rotundatus* (MÜLLER, 1774)

Gevonden in 98 van de 114 onderzochte plaatsen.

Alle 22 U.T.M.-hokken bevestigd; zie kaart 33

Algemeen voorkomende soort. Vaak aangetroffen op hout, puin, plastic, ...

19. *Helicodiscus singleyanus* (PILSBRY, 1890)

Deze onderaards levende soort is tot nog toe in België slechts op twee plaatsen aangetroffen (in de buurt van Bergen en in Lokeren); zie kaart 34. Wij vonden één dood, maar vers uitziend exemplaar in holle weg nr.113 (Zoutleeuw - Ossenweg).

We mogen hier dus spreken van een zeer uitzonderlijke vondst.

20. *Vitrina pellucida* (MÜLLER, 1774)

Gevonden in 64 van de 114 onderzochte plaatsen.

18 U.T.M.-hokken bevestigd, 3 aangevuld; zie kaart 35

Algemeen voorkomende soort.

21. *Phenacolimax major* (de FÉRUSSAC, 1807)

Gevonden in 9 van de 114 onderzochte plaatsen.

3 U.T.M.-hokken bevestigd, 5 aangevuld; zie kaart 36

Zeldzaam in het onderzochte gebied.

22. *Vitrea contracta* (WESTERLUND, 1871)

Gevonden in 46 van de 114 onderzochte plaatsen.

1 U.T.M.-hok bevestigd, 17 aangevuld; zie kaart 37

In Vlaanderen werd *Vitrea contracta* na 1950 slechts in 3 U.T.M.-hokken aangetroffen, in tegenstelling tot *Vitrea crystallina* die er algemeen voorkomt.

Volgens onze bevindingen is *V.contracta* in ons onderzoeksgebied echter een algemeen voorkomende soort, terwijl *V.crystallina* er duidelijk ontbreekt. Men zou vraagtekens kunnen plaatsen bij de juistheid van onze determinaties, want systematisch eenzelfde fout maken is nooit uitgesloten. Al onze determinaties van *V.contracta* werden echter door het K.B.I.N. bevestigd. Het gaat hier dus om volledig nieuwe gegevens en het is niet uitgesloten dat *V.contracta* in ons onderzoeksgebied de voorkeur geeft aan holle wegen als habitat.

23. *Nesovitrea hammonis* (STRÖM, 1765)

Gevonden in 21 van de 114 onderzochte plaatsen.

2 U.T.M.-hokken bevestigd, 9 aangevuld; zie kaart 38

Frequent voorkomend in het noorden en het uiterste westen van het onderzoeksgebied, elders zeldzaam.

24. *Aegopinella pura* (ALDER, 1830)

Gevonden in 13 van de 114 onderzochte lokaliteiten.

7 U.T.M.-hokken bevestigd, 2 aangevuld; zie kaart 39

Aegopinella pura onderscheidt zich van *Aegopinella nitidula* door haar geringere grootte en haar karakteristieke microsculptuur. Deze is echter niet altijd even goed waar te nemen, zodat verwarring met juvenielen van *A. nitidula* altijd mogelijk is. Het is dan ook niet uitgesloten dat de stalen van *A. nitidula* nog exemplaren van *A. pura* bevatten.

25. *Aegopinella nitidula* (DRAPARNAUD, 1805)

Gevonden in 77 van de 114 onderzochte plaatsen.

17 U.T.M.-hokken bevestigd, 4 aangevuld; zie kaart 40

Algemeen voorkomende soort.

26. *Oxychilus draparnaudi* (BECK, 1837)

Gevonden in 22 van de 114 onderzochte plaatsen.

5 U.T.M.-hokken bevestigd, 5 aangevuld; zie kaart 41

Vrij zeldzaam in het onderzochte gebied, maar tussen Tongeren en Visé in opvallend grote aantallen voorkomend.

27. *Oxychilus cellarius* (MÜLLER, 1774)

Gevonden in 88 van de 114 onderzochte plaatsen.

20 U.T.M.-hokken bevestigd, 2 aangevuld; zie kaart 42

Algemeen voorkomende soort.

28. *Oxychilus alliarius* (MILLER, 1822)

Gevonden in 4 van de 114 onderzochte plaatsen.

1 U.T.M.-hok bevestigd, 2 aangevuld; zie kaart 43

Komt uitsluitend in het noorden van het onderzoeksgebied voor, wat aansluit bij de verspreidingsgegevens van de atlas.

Al onze determinaties berusten mede op de onmiskenbare lookgeur, eigen aan deze soort.

29. *Zonitoides nitidus* (MÜLLER, 1774)

Gevonden in 2 van de 114 onderzochte plaatsen.

1 U.T.M.-hok bevestigd, 1 aangevuld; zie kaart 44

Deze soort verkiest natte, moerassige biotopen en wordt vaak aangetroffen langs beekjes. Het kan dan ook geen toeval zijn dat we deze overigens algemeen voorkomende soort aantreffen in twee holle wegen waar voldoende water aanwezig was.

30. *Euconulus fulvus* (MÜLLER, 1774) sensu lato

Gevonden in 6 van de 114 onderzochte plaatsen.

4 U.T.M.-hokken bevestigd; zie kaart 45

Zeldzaam in het onderzochte gebied. Duidelijke voorkeur voor vrij arme bodems (zand en zandleem).

31. *Cecilioides acicula* (MÜLLER, 1774)

Gevonden in 32 van de 114 onderzochte plaatsen.

2 U.T.M.-hokken bevestigd, 1 aangevuld; zie kaart 46

Duidelijk gebonden aan kalkrijke leemgronden. Van deze onderaards levende soort vonden we alleen lege huisjes. Uiterst minutieus onderzoek van molshopen leverde zeer goede resultaten op.

32. *Cochlodina laminata* (MONTAGU, 1803)

Gevonden in 5 van de 114 onderzochte plaatsen.

1 U.T.M.-hok bevestigd, 1 aangevuld; zie kaart 47

Alle vindplaatsen liggen in de Voerstreek, waar deze soort vrij algemeen is.

33. *Clausilia bidentata* (STRÖM, 1765)

Gevonden in 64 van de 114 onderzochte plaatsen.

15 U.T.M.-hokken bevestigd, 4 aangevuld; zie kaart 48

Behoorlijk vertegenwoordigd in het zuidelijk deel van ons onderzoeksgebied, zeldzamer wordend naar het noorden toe. Vaak aangetroffen op boomstronken. Binnen deze soort stelden we een grote variabiliteit vast, gaande van kleine, buikige tot grote, smalle exemplaren. Ze werden alle als *Clausilia bidentata* gecatalogeerd.

34. *Macrogastra lineolata* (HELD, 1836)

Slechts één levend volwassen exemplaar aangetroffen in de Voerstreek, in een U.T.M.-hok aansluitend bij de atlasgegevens (zie kaart 49).

35. *Macrogastra rolphii* (TURTON, 1831)

Gevonden in 7 van de 114 onderzochte plaatsen.

2 U.T.M.-hokken bevestigd, 2 aangevuld; zie kaart 50

Onze vondsten sluiten goed aan bij de atlasgegevens (wél in de Voerstreek en de streek rond Brussel, maar niet in het tussenliggende gebied).

36. *Helicella itala* (LINNAEUS, 1758)

Slechts één dood exemplaar aangetroffen in de Voerstreek, in een U.T.M.-hok aansluitend bij de atlasgegevens (zie kaart 51).

37. *Monacha cantiana* (MONTAGU, 1803)

Gevonden in 10 van de 114 onderzochte plaatsen.

3 U.T.M.-hokken aangevuld; zie kaart 52

Zeldzaam in het onderzochte gebied. Uitgebreide populatie in Hoegaarden met vaak honderden exemplaren per lokaliteit.

Juvenielen met duidelijke beharing.

38. *Perforatella incarnata* (MÜLLER, 1774)

Gevonden in 7 van de 114 onderzochte plaatsen.

2 U.T.M.-hokken bevestigd, 1 aangevuld; zie kaart 53

Onze vondsten sluiten aan bij de gegevens van de atlas.

39. *Trichia hispida* (LINNAEUS, 1758)

Gevonden in 100 van de 114 onderzochte plaatsen.

19 U.T.M.-hokken bevestigd, 2 aangevuld; zie kaart 54

Algemeen voorkomende soort.

40. *Helicodonta obvoluta* (MÜLLER, 1774)

Slechts één dood volwassen en één levend juveniel exemplaar aangetroffen in de Voerstreek.

1 U.T.M.-hok aangevuld; zie kaart 55

Vondst die goed aansluit bij de atlasgegevens.

41. *Cepaea nemoralis* (LINNAEUS, 1758)

Gevonden in 65 van de 114 onderzochte plaatsen.

12 U.T.M.-hokken bevestigd, 6 aangevuld; zie kaart 56

Behoorlijk vertegenwoordigd in het hele onderzochte gebied. Vaak aangetroffen op gestort materiaal (plastic, puin,...).

42. *Cepaea hortensis* (MÜLLER, 1774)

Gevonden in 41 van de 114 onderzochte plaatsen.

6 U.T.M.-hokken bevestigd, 5 aangevuld; zie kaart 57

Minder frequent voorkomend dan *Cepaea nemoralis*. Opvallend ontbrekend in de driehoek Tienen - Hasselt - Tongeren.

43. *Helix aspersa* MÜLLER, 1774

Slechts 2 vindplaatsen, beide in Hoegaarden. De holle wegen liggen in elkaars directe omgeving en grenzen aan tuinen.

1 U.T.M.-hok aangevuld; zie kaart 58

Zeldzaam in het onderzochte gebied.

44. *Helix pomatia* LINNAEUS, 1758

Gevonden in 15 van de onderzochte plaatsen.

1 U.T.M.-hok bevestigd, 6 aangevuld; zie kaart 59

Zeldzaam in het onderzochte gebied, algemeen in de Voerstreek. Voorkeur voor kalkrijke leemgronden.

Beschermde soort. Om deze reden werd steeds slechts één levend exemplaar verzameld.

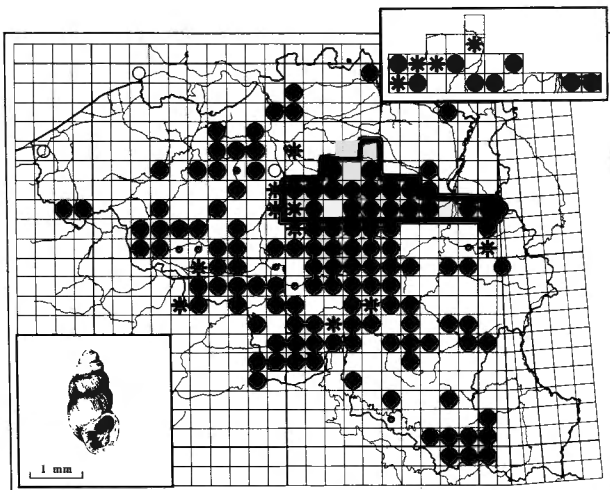

VERSPREIDINGSKAARTEN

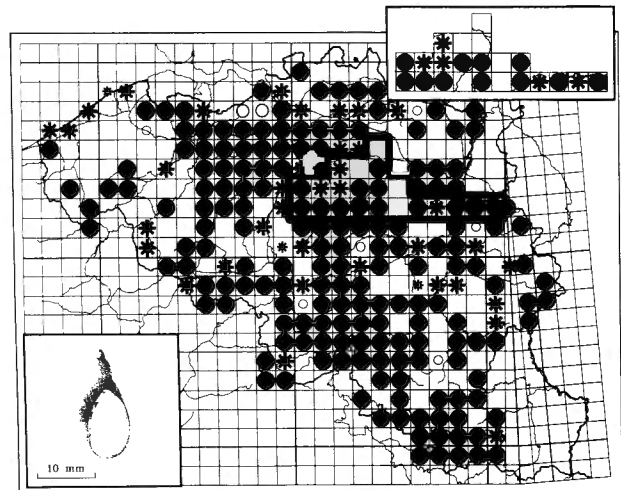
Om onze bevindingen niet van de reeds bestaande gegevens te isoleren, hebben we ze toegevoegd aan de verspreidingskaarten in de "Voorlopige Atlas van de Landslakken van België" (DE WILDE et al., 1986). Zo verkrijgt men in het omkaderde gebied een geactualiseerd beeld, terwijl de inset bovenaan de vorige toestand weergeeft.

Legende van de atlaskaarten:

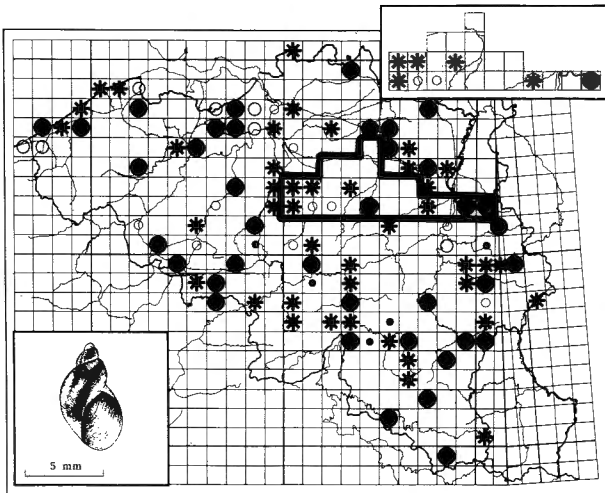
- vanaf 1950: levend gevonden of waargenomen (ook huisjes met dierresten erin of zéér vers uitzierende huisjes)
- vanaf 1950: lege huisjes, ontkleurd of reeds gebroken
- ✱ vóór 1950: levend gevonden of waargenomen (ook huisjes met dierresten erin of zéér vers uitzierende huisjes)
- ✱ vóór 1950: lege huisjes, ontkleurd of reeds gebroken
- vanaf 1950: gegevens geput uit literatuur of mededelingen
- vóór 1950: gegevens geput uit literatuur of mededelingen
- sf subfossiel
- ? twijfelachtig gegeven
- N hokje bestrijkt weliswaar België, maar de lokaliteit bevindt zich op Nederlands resp. Frans grondgebied

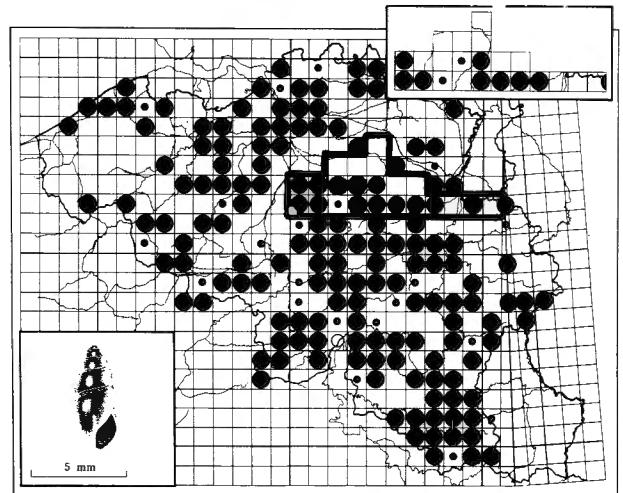
Kaart 16: *Carychium tridentatum*

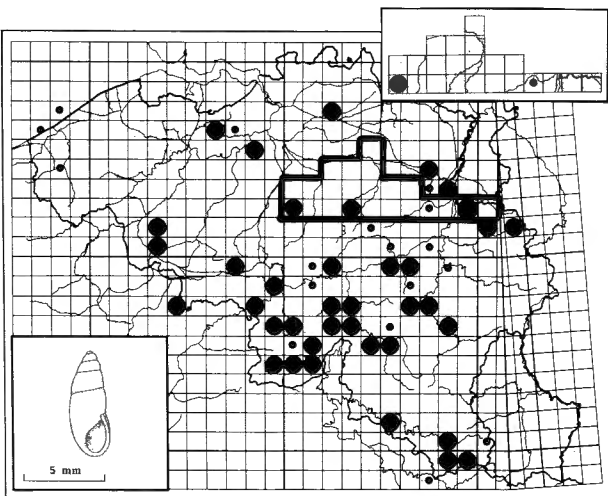
Kaart 17: *Succinea putris*

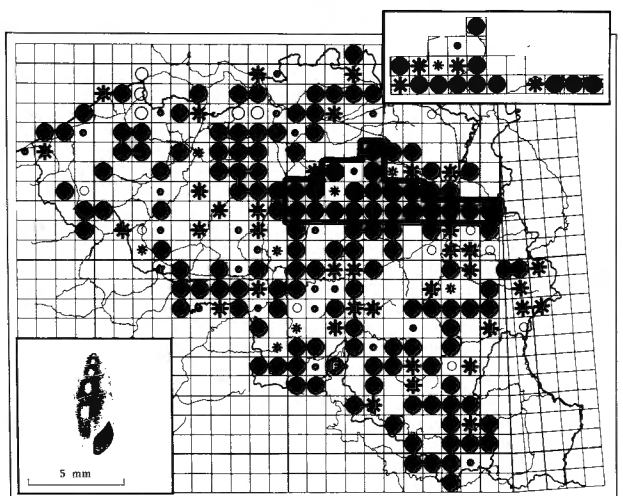
Kaart 18: *Succinea oblonga*

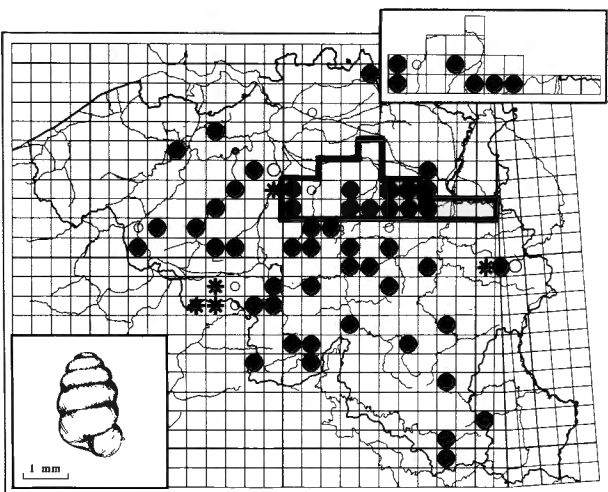
Kaart 19: *Cochlicopa lubrica* s.s.

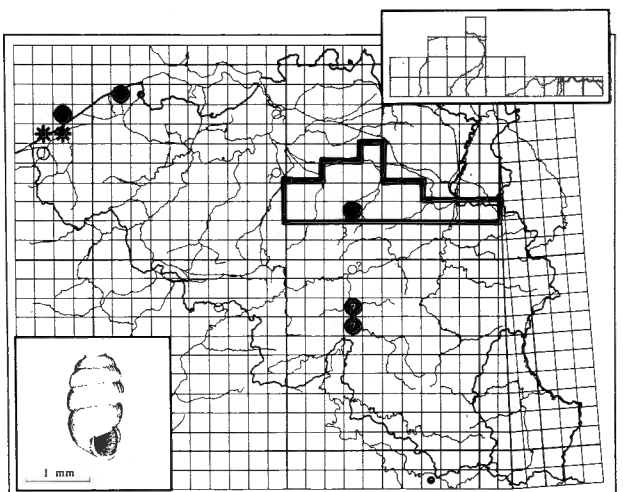
Kaart 20: *Cochlicopa lubricicella*

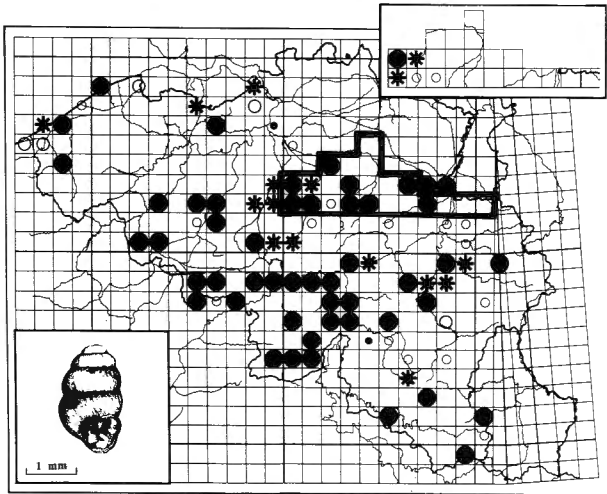
Kaart 21: *Cochlicopa lubrica* s.l.

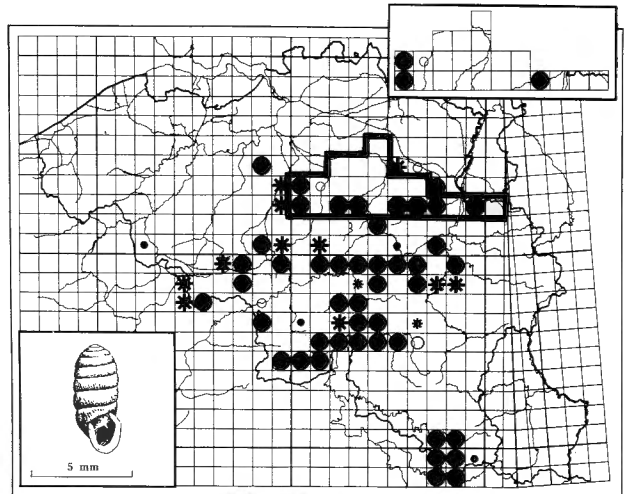
Kaart 22: *Columella edentula*

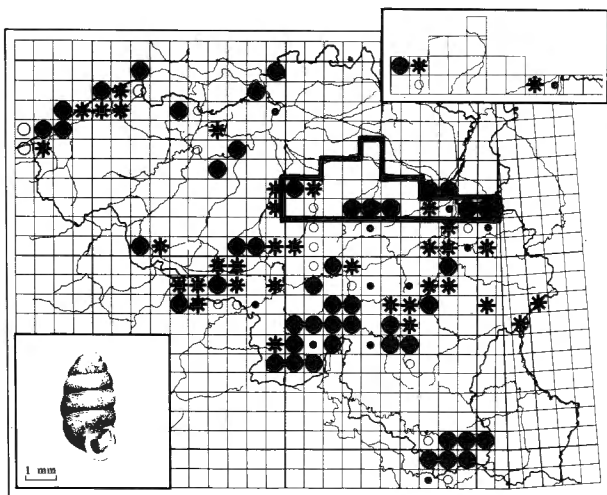
Kaart 23: *Truncatellina cylindrica*

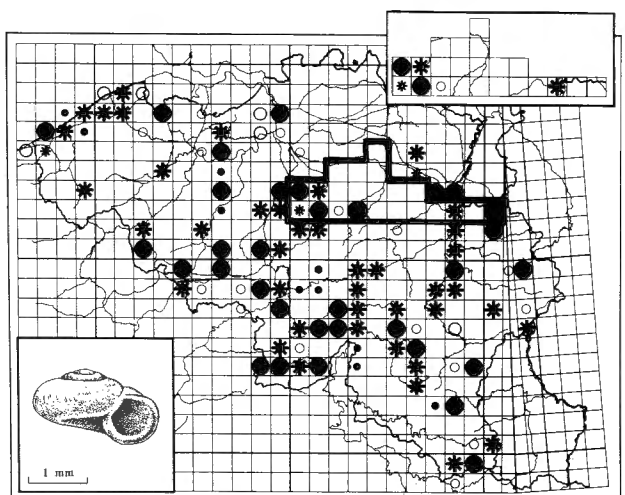
Kaart 24: *Vertigo pygmaea*

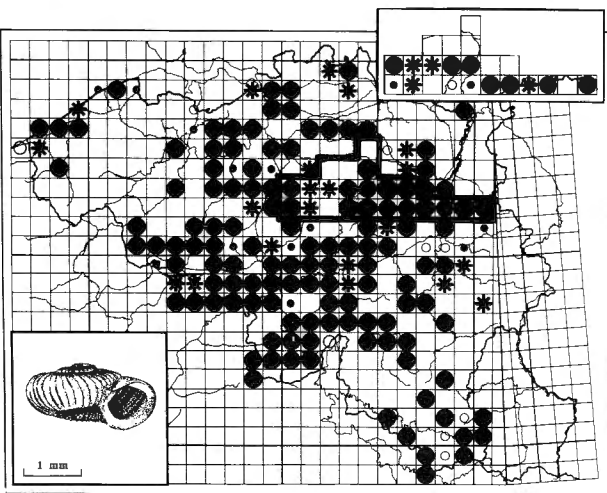
Kaart 25: *Sphyradium doliolum*

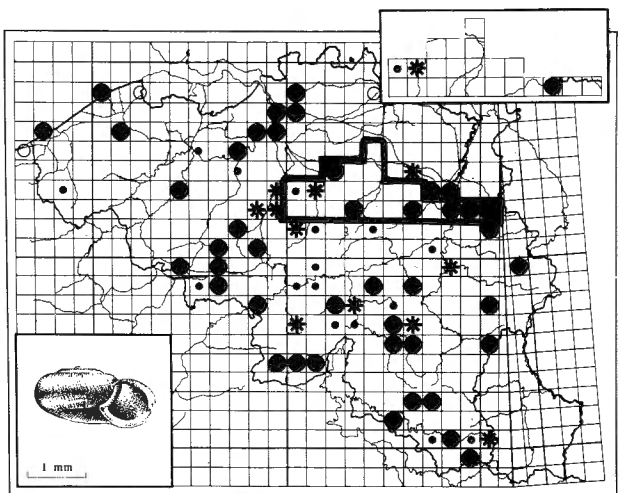
Kaart 26: *Pupilla muscorum*

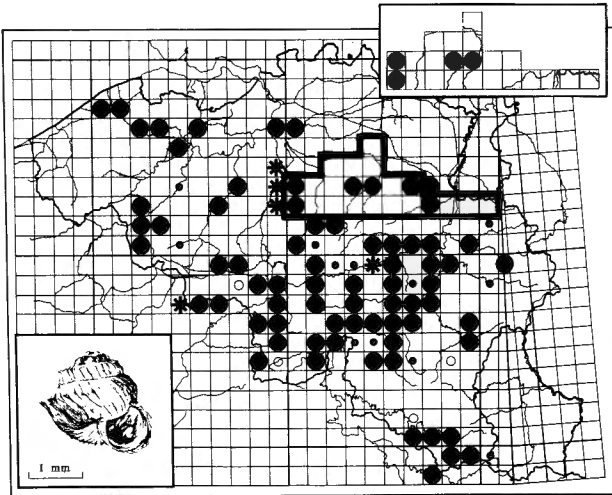
Kaart 27: *Vallonia pulchella*

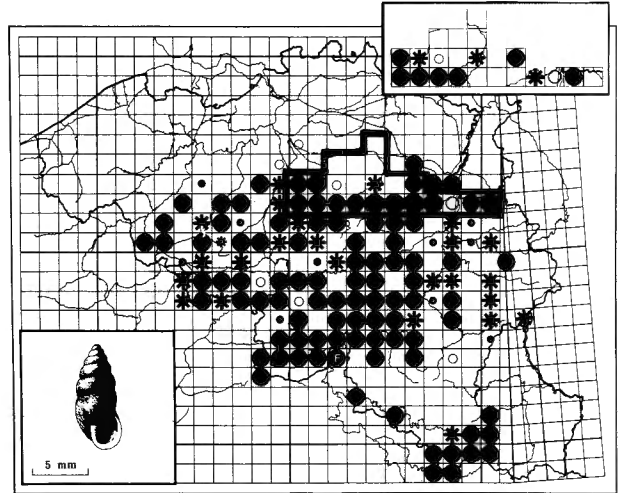
Kaart 28: *Vallonia costata*

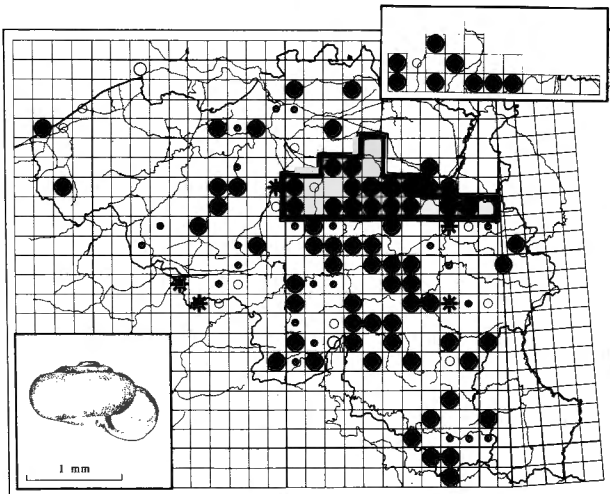
Kaart 29: *Vallonia excentrica*

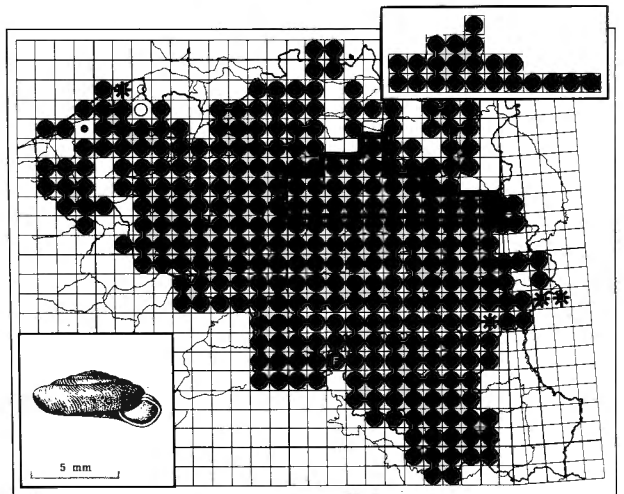
Kaart 30: *Acanthinula aculeata*

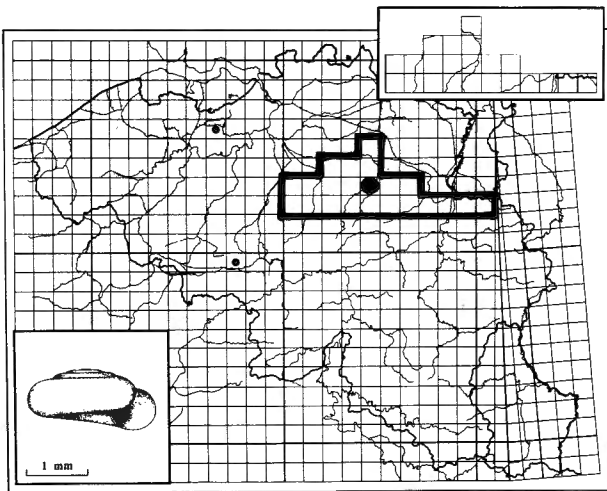
Kaart 31: *Ena obscura*

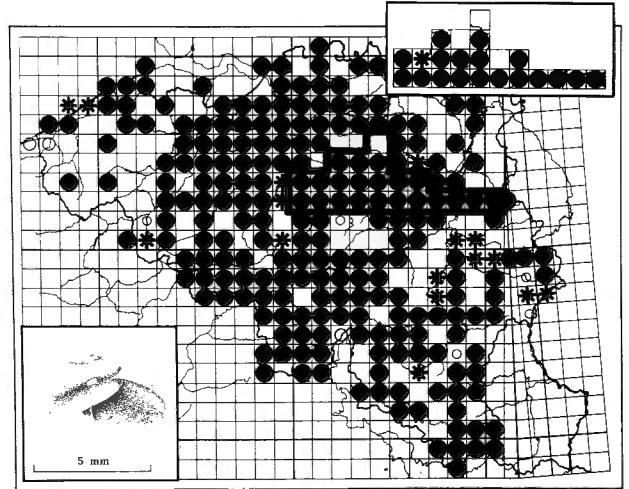
Kaart 32: *Punctum pygmaeum*

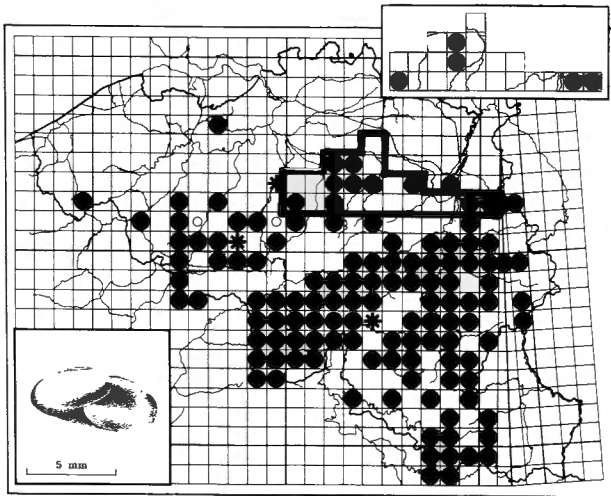
Kaart 33: *Discus rotundatus*

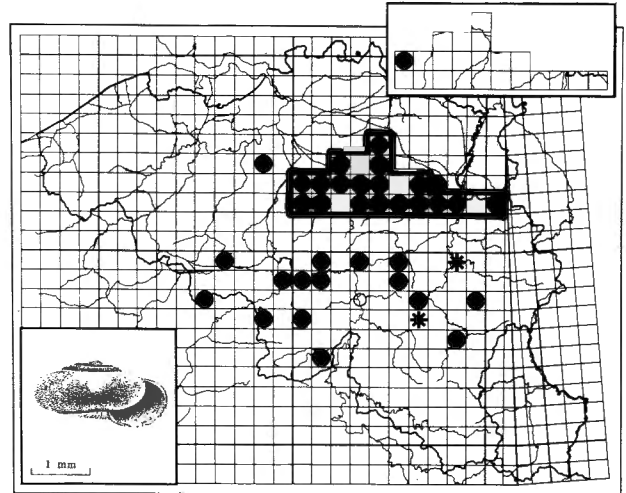
Kaart 34: *Helicodiscus singleyanus*

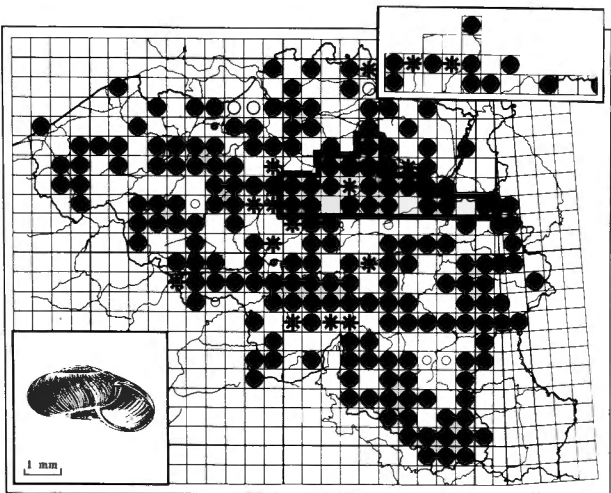
Kaart 35: *Vitrina pellucida*

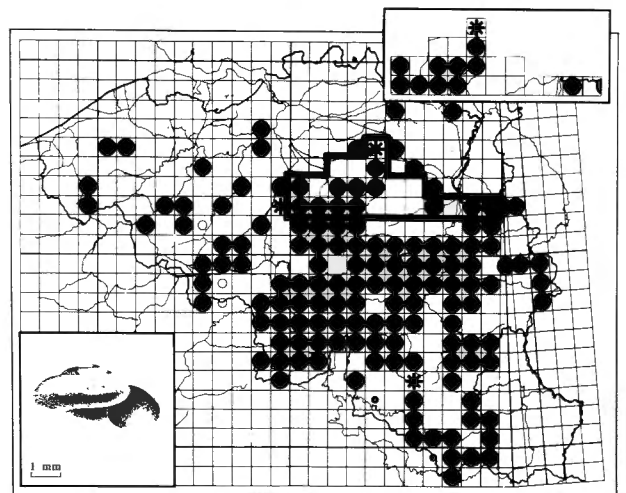
Kaart 36: *Phenacolimax major*

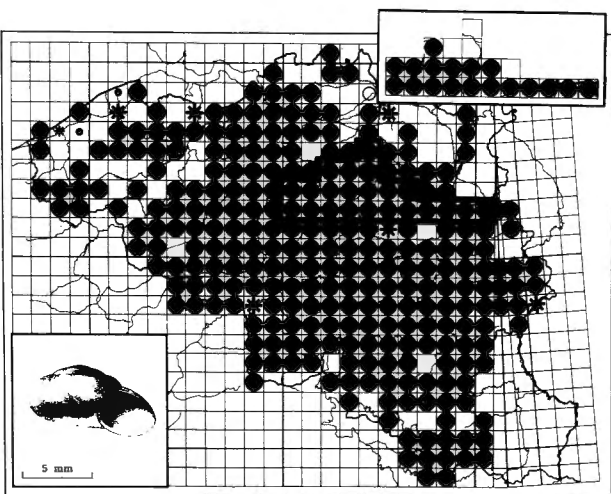
Kaart 37: *Vitrea contracta*

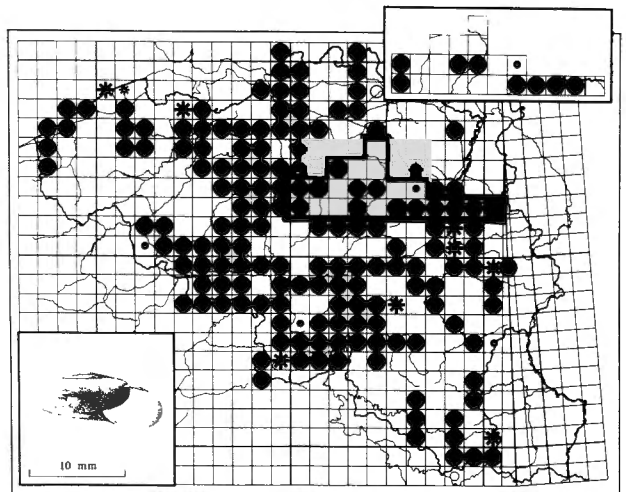
Kaart 38: *Nesovitrea hammonis*

Kaart 39: *Aegopinella pura*

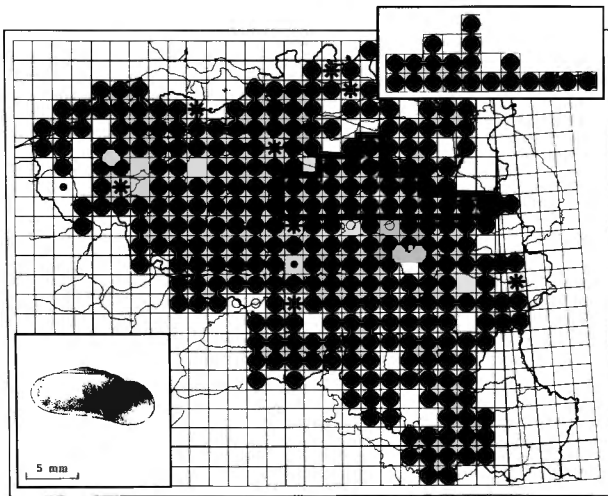

Kaart 40: *Aegopinella nitidula*

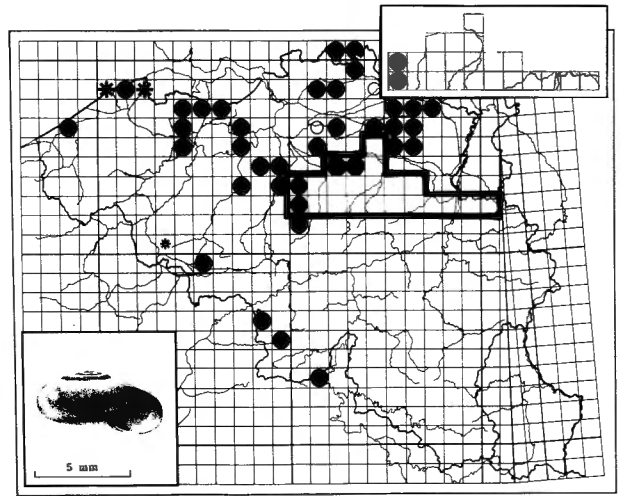

Kaart 41: *Oxychilus draparnaudi*

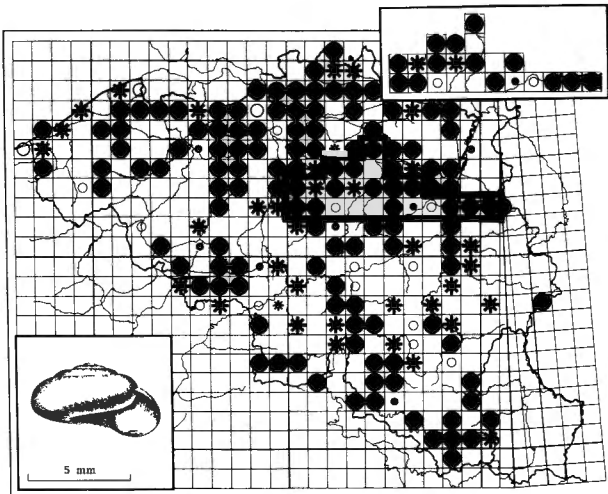

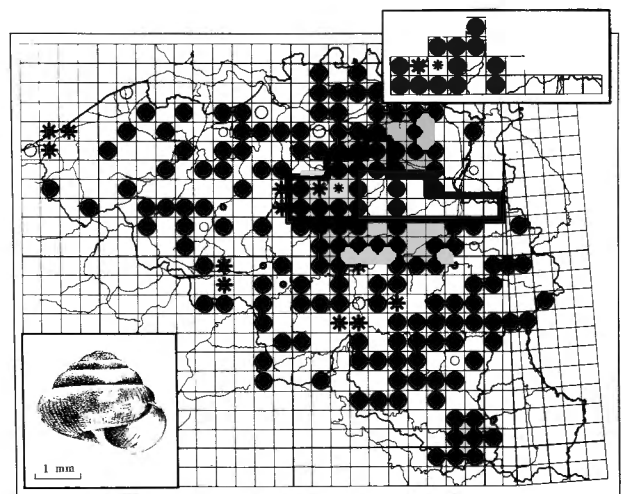
Kaart 42: *Oxychilus cellarius*

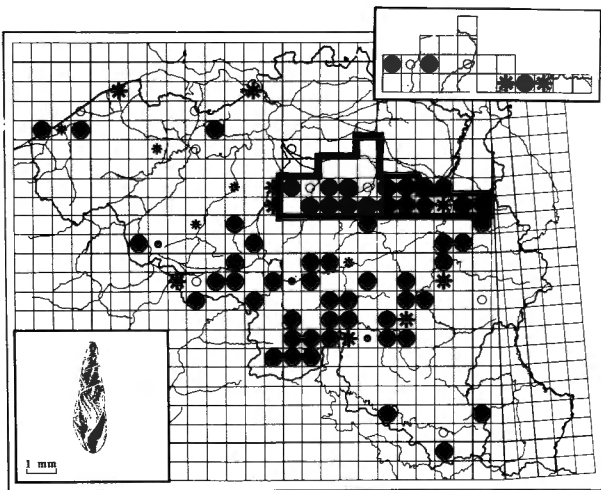
Kaart 43: *Oxychilus alliarius*

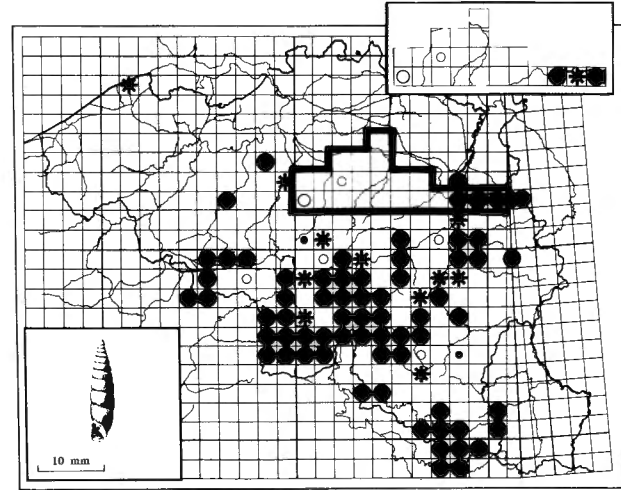
Kaart 44: *Zonitoides nitidus*

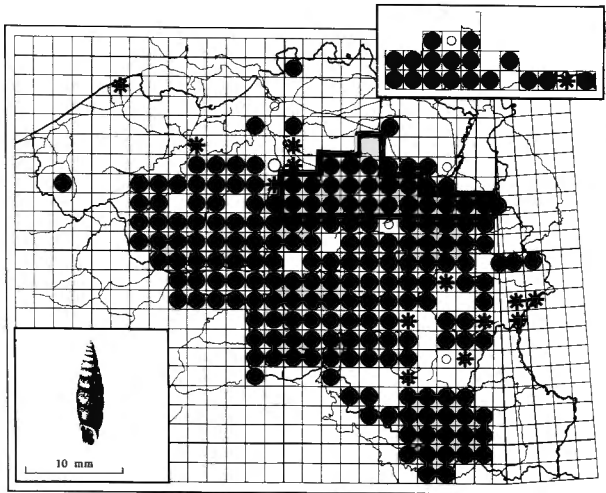
Kaart 45: *Euconulus fulvus*

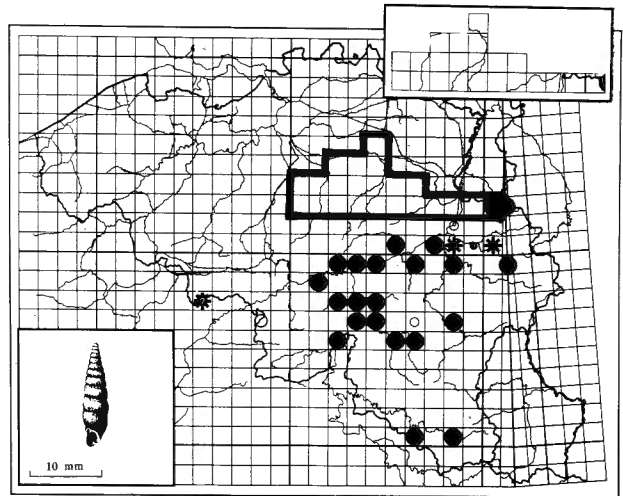
Kaart 46: *Cecilioides acicula*

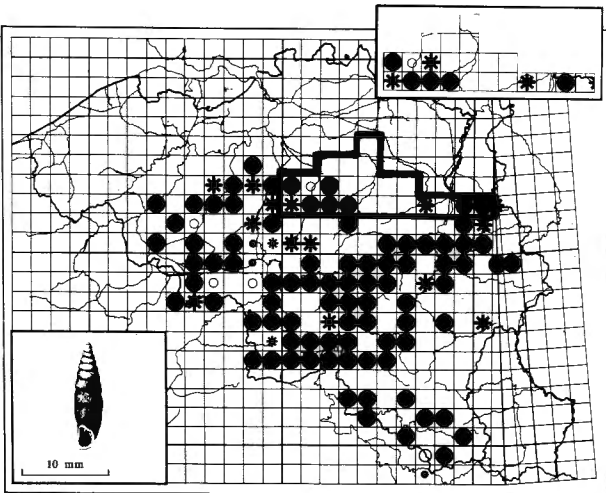
Kaart 47: *Cochlodina laminata*

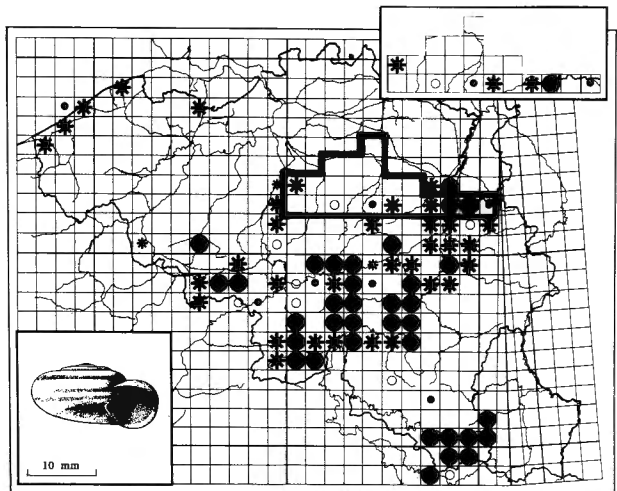
Kaart 48: *Clausilia bidentata*

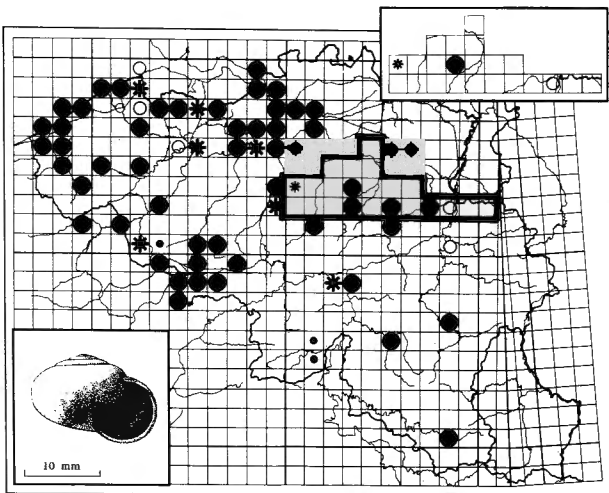
Kaart 49: *Macrogastra lineolata*

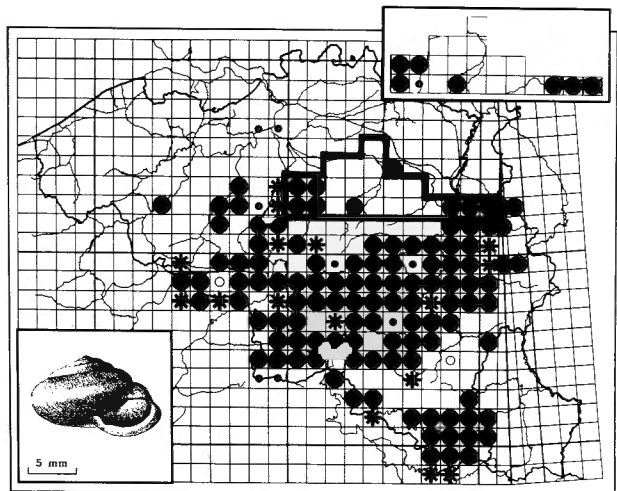
Kaart 50: *Macrogastra rolphii*

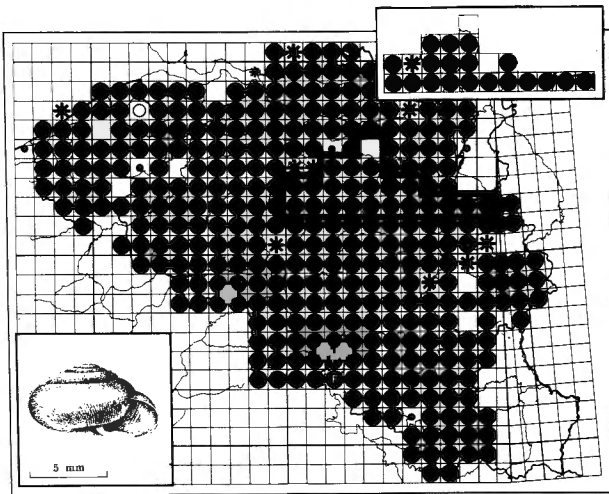
Kaart 51: *Helicella itala*

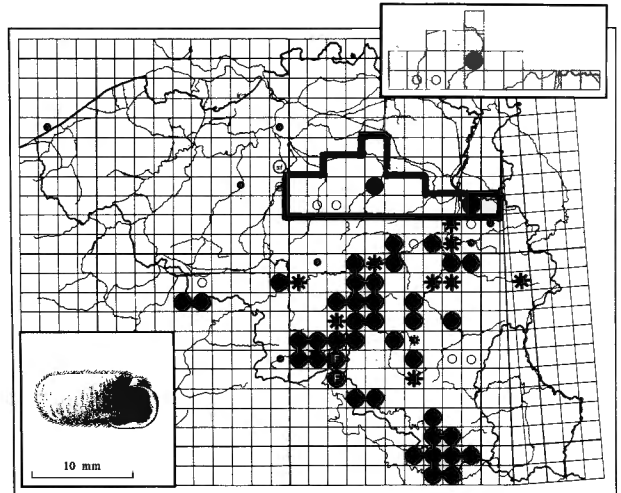
Kaart 52: *Monacha cantiana*

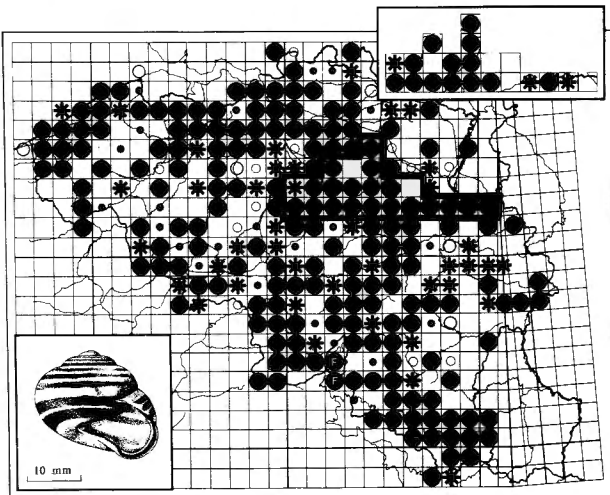
Kaart 53: *Perforatella incarnata*

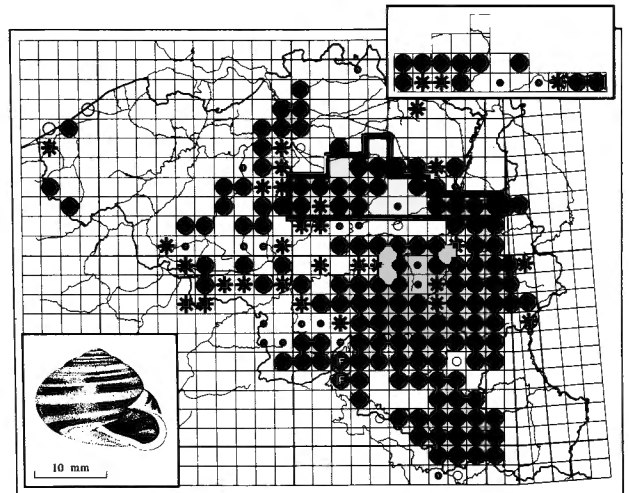
Kaart 54: *Trichia hispida*

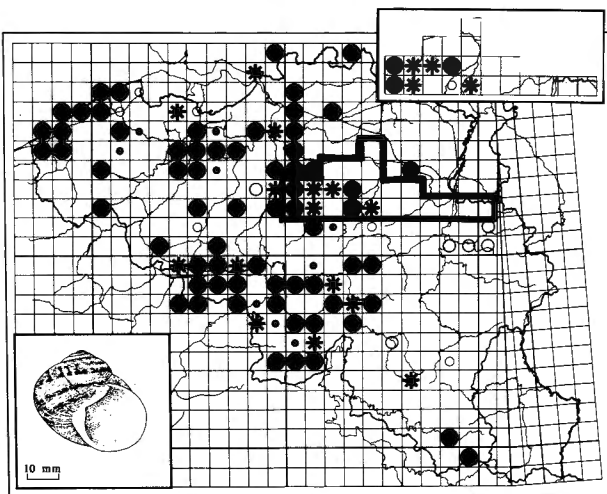
Kaart 55: *Helicodonta obvoluta*

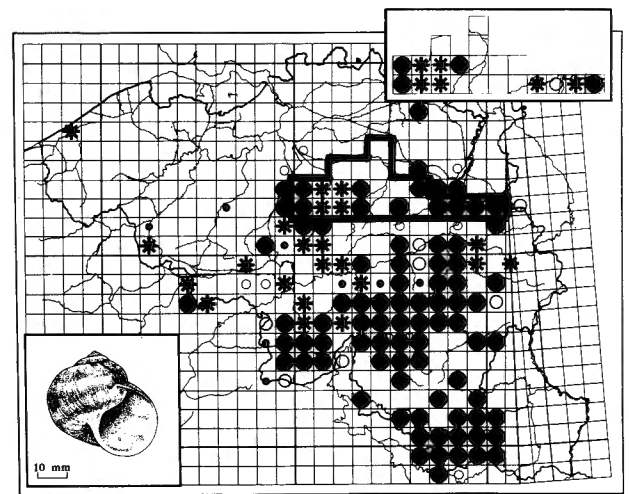
Kaart 56: *Cepaea nemoralis*

Kaart 57: *Cepaea hortensis*

Kaart 58: *Helix aspersa*

Kaart 59: *Helix pomatia*

CONCLUSIES

In de periode september 1988 - januari 1990 vonden we, verspreid over de 114 onderzochte holle wegen en graften, 43 soorten landhuisjesslakken. De verspreiding van 42 van deze soorten in ons onderzoeksgebied stemt overeen met het algemeen beeld gegeven door de atlas, d.w.z. dat sommige U.T.M.-hokken bevestigd worden, terwijl andere, die aansluiten bij het reeds gekende verspreidingsgebied, worden aangevuld.

Vitrea contracta vormt hierop een uitzondering. Volgens de atlas is *V.contracta* een zeldzame soort die in ons onderzoeksgebied slechts in één U.T.M.-hok voorkomt, terwijl wij ze in 18 U.T.M.-hokken aantreffen (in 46 van de 114 onderzochte plaatsen). Voor de duidelijkheid moeten we hierbij vermelden dat holle wegen weinig of niet bemonsterd werden en dat de atlasgegevens dus voornamelijk gebaseerd zijn op staalnamen in andere biotopen (bossen, weilanden, slootkanten, duinen,...). Voor ons onderzoeksgebied kunnen we hieruit besluiten dat *V.contracta* veelvuldig voorkomt in holle wegen, terwijl ze erbuiten praktisch ontbreekt. Volgens ons kan men hieruit afleiden dat *V.contracta* holle wegen als habitat verkiest.

Naast de merkwaardige ontdekkingen i.v.m. *V.contracta* merkten we op dat er een duidelijk verband bestaat tussen het voorkomen van bepaalde slakkesoorten in holle wegen en de aanwezigheid van kalk in de bodem.

Het kalkarme en zandrijke noorden kunnen we, zowel wat het aantal slakken als het aantal soorten betreft, beschouwen als het minst rijke gedeelte van ons onderzoeksgebied. Dit wil echter niet zeggen dat het daarom minder waardevol is, want bepaalde soorten zoals *Oxychilus alliarius*, *Euconulus fulvus* en *Nesovitrea hammonis*, komen er veelvuldig voor, terwijl ze in de rest van het onderzoeksgebied totaal ontbreken of uiterst zeldzaam zijn.

Het zuiden is door de aanwezigheid van de kalkrijke löss rijker. Sommige soorten, zoals *Vallonia costata*, *Vallonia excentrica*, *Carychium tridentatum* en *Clausilia bidentata*, komen nog wel sporadisch in het noorden voor, maar vertonen toch een duidelijke voorkeur voor de kalkrijke leembodems. De kalkminnende soorten, zoals *Ena obscura*, *Sphyradium doliolum*, *Pupilla muscorum*, *Columella edentula*, *Helix pomatia*, *Monacha cantiana*, *Cecilioides acicula* en *Perforatella incarnata* komen uitsluitend in het zuiden voor.

De Voerstreek en de Nermbeekvallei (Hoegaarden) vallen op door hun extreme rijkdom. We vonden er zeldzame tot zeer zeldzame soorten, zoals *Truncatellina cylindrica*, *Vallonia pulchella*, *Helicodonta obvoluta*, *Helicella itala*, *Cochlodina laminata*, *Macrogastra lineolata* en *Helix aspersa*, die in de rest van het onderzoeksgebied niet voorkomen omdat ze behoefte hebben aan zeer veel kalk. De rijkdom van de Voerstreek op malacologisch gebied was reeds bekend en onze gegevens zijn dan ook een bevestiging of een aanvulling van de atlas. Alhoewel dit niet uit de atlas blijkt is Hoegaarden, volgens onze gegevens dan, zeker vergelijkbaar met de Voerstreek. De uitzonderlijke rijkdom van de Nermbeekvallei heeft te maken met het aan de oppervlakte komen van de zeer kalkhoudende Gobertangesteent in de holle wegen, die de vallei wanden doorsnijden. We kunnen dus besluiten dat zowel Hoegaarden als de Voerstreek in hun totaliteit zeer waardevol zijn.

Daarbuiten zijn er een aantal andere holle wegen die eveneens zeer rijk zijn,

- nl. Halmaal: Maasrode (67)
- Vossem: Moorselbos (90)
- Sluizen: Bosveld (100)
- Huldenberg: Vossekoten (102)
- Zoutleeuw: Ossenweg (113)
- Herten (115)
- Neerwinden (116)
- Piringen: Oude Heerweg (118)

Het gaat hier echter steeds om geïsoleerde holle wegen, zodat er geen sprake kan zijn van een opvallend rijke streek.

BEDENKINGEN EN ONOPGELOSTE VRAGEN

Gedurende het hele onderzoek kwamen er heel wat nieuwe feiten aan het licht, maar bleven er ook heel wat vragen onopgelost.

1. Hoeveel procent van de totaliteit der soorten heeft men na één, twee, drie,... staalnamen?
2. Welke factoren beïnvloeden de vangstresultaten? We denken hierbij aan de weersomstandigheden, de voortplantingscyclus van een soort, de populatiedichtheidsschommelingen, e.d.
3. Bestaat er een relatie tussen de soorten onderling? Welke zijn de "slakkenassociaties" en in hoeverre is een soort in staat een andere soort te verdrijven?
4. Hoe reageert een slakkesoort op kunstmest en pesticiden?
In grote, diepe holle wegen is de landbouwinvloed geringer dan in kleine, ondiepe holle wegen. Diepe holle wegen zijn dan ook vaak veel minder verruigd en de invloed van de mens is er kleiner. We constateren dat er een rechtevenredig verband bestaat tussen de diepte van een holle weg en de soortenrijkdom ervan. Dit wil echter niet zeggen dat alle diepe holle wegen rijk zijn, vermits er nog zoveel andere factoren een rol (kunnen) spelen (o.a. aanwezigheid van kalk).
5. Vaak is een holle weg de enige verbinding tussen twee gescheiden biotopen: sommige dieren maken dan ook dankbaar gebruik van deze "corridor" om zich naar een ander gebied te verplaatsen. Geldt dit ook voor slakken?
6. Wat vertegenwoordigt de soortenrijkdom van een holle weg t.o.v. die van de ganse omgeving? R. MARQUET (1987) vermeldt de soortenrijkdom per U.T.M.-hok. Hiervoor bemonsterde hij per U.T.M.-hok minstens drie verschillende biotopen. Merkwaardig genoeg spreekt hij in zijn werk niet over holle wegen. Ondanks zijn grote diversiteit aan bemonsterde biotopen, vonden wij in bepaalde U.T.M.-hokken (FS13, FS23, FS32, FS34, FS42, FS53, FS62, FS63, FS72, FS92) toch veel meer soorten, wat zou wijzen op het belang van de holle wegen voor de soortenrijkdom

van een gebied. Vooral in sterk in cultuur gebrachte streken, zoals bijvoorbeeld Haspengouw (waar de holle wegen vaak nog het enige stukje natuur zijn!), mag dit geschikte slakkebiotoop zeker niet verloren gaan. Ruilverkaveling is hier absoluut uit den boze!

7. Hoe reageert een slakkesoort op bepaalde beheerswerkzaamheden in een holle weg?
- * Vaak worden bermen op regelmatige tijdstippen afgebrand. Op zulke plaatsen vonden wij relatief weinig slakkesoorten, en dan vooral weinig levende dieren en vele lege, uiterst broze huisjes. Het afbranden van een berm heeft dus zonder twijfel een nefaste invloed op de slakkenfauna.
  - * Een andere beheerstechniek is het maaien van bermen. Hierbij kan men op drie verschillende manieren tewerkgaan:
    - men laat het maaisel liggen (klepelmaaien)
    - men voert het maaisel manueel af (hooien)
    - het maaisel wordt onmiddellijk na het maaien opgezogenHoe reageert een slakkesoort op elk van deze technieken?
  - * Wat te denken van begrazing (bijvoorbeeld door schapen)? Zou deze techniek al bij al niet het minst schade berokkenen aan een slakkenpopulatie of eventueel zelfs op langere termijn de soortenrijkdom laten toenemen?
8. Is het tenslotte niet verantwoord om bepaalde gebieden in gebruik te nemen als slakkenreservaat?

DANKWOORD

Bijzondere dank gaat naar lic. J. ROBIJNS, leraar aan het Koninklijk Atheneum I te Tienen, op wiens steun we gedurende het hele onderzoek konden rekenen.

Ook Dr. J.L. VAN GOETHEM, hoofd van het departement Invertebraten van het K.B.I.N., danken wij van harte voor de faciliteiten die hij ons verstrekte, voor zijn talrijke raadgevingen en voor de kritische lectuur van het manuscript. Verder zijn we dank verschuldigd aan Dr. Th. BACKELJAU en lic. R. SABLON voor enkele determinaties en voor hun advies in bepaalde probleemsituaties, alsook aan lic. S. DE GRAVE voor de Engelse vertaling van de samenvatting.

Aan de praktische realisatie van dit werk hebben ook meegewerkt: mevr. D. OORTMAN, ir. C. LAUWENS, de heer W. VANMAELE en de heer H. VAN PAESSCHEN.

Wij stellen het bijzonder op prijs dat wij de originele kaarten uit de "Voorlopige Atlas van de landslakken van België (J.J. DE WILDE et al., 1986) voor ons werk hebben mogen gebruiken.

GEBRUIKTE LITERATUUR

- ADAM, W., 1960. Faune de Belgique. Mollusques. I. Mollusques terrestres et dulcicoles. Patrimonium van het K.B.I.N., Brussel, 402 pp.
- DE LANGHE, J.E., DELVOSALLE, L., DUVIGNEAUD, J., LAMBINON, J. & VAN DEN BERGHEN, C., 1983. Flora van België, het Groothertogdom Luxemburg, Noord-Frankrijk en de aangrenzende gebieden. Nationale Plantentuin van België, Meise, 970 pp.
- DEVRIESE, R. & WARMOES, T., 1987. Land- en zoetwatermollusken van de Benelux. Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming, Gent, 145 pp.
- DE WILDE, J.J., MARQUET, R. & VAN GOETHEM, J.L., 1986. Voorlopige Atlas van de landslakken van België / Atlas provisoire des gastropodes terrestres de la Belgique. Patrimonium van het K.B.I.N., Brussel, 285 pp.
- GITTENBERGER, E., BACKHUYS, W. & RIPKEN, Th. E. J., 1984. De landslakken van Nederland. K.N.N.V., Amsterdam, 184 pp.
- HEIMANS, E., HEINSIUS, H.W. & THIJSSSE, Jac.P., 1983. Geïllustreerde Flora van Nederland. W. Versluys Uitgeversmaatschappij B.V., Amsterdam, 1242 pp.
- KEPPENS, M. & KEPPENS, D., 1988. Een inventarisatie van de land- en zoetwatermollusken van Dendermonde. *Studedocumenten van het K.B.I.N.*, 52: 1-38.
- KERNEY, M.P. & CAMERON, R.A.D., 1980. Elseviers slakkengids. Elsevier, Amsterdam / Brussel, 310 pp.
- MARQUET, R., 1987. Een zoögeografische en oecologische studie van de Belgische landslakkenfauna: methoden, materiaal en resultaten. *Studedocumenten van het K.B.I.N.*, 35: 1-26.
- ROBIJNS, J., 1984. Holle wegen in de omgeving van Tienen. *Natuur en Landschap*: 221-252.
- VAN GOETHEM, J.L., 1987. Nieuwe naamlijst met aantekeningen van de recente niet-mariene weekdieren van België. *Studedocumenten van het K.B.I.N.*, 44: 1-65.